

TURGUTREİS'DE TURİZM

Fatih KOÇ
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Uşak
Haziran, 2011

TURGUTREİS'DE TURİZM

Fatih KOÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Coğrafya Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2011

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TURGUTREİS'DE TURİZM

Fatih KOÇ

Coğrafya Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2011

Danışman: Yar. Doç. Dr. Hasan KARA

Turgutreis, Ege Bölgesinin kıyı (asıl) Ege Bölümü sınırları içinde yer alan Muğla ilinin Bodrum ilçesine bağlı bir beldedir. 6833 hektarlık yüzölçümüne sahip olan Turgutreis, girintili çıkıntılı 38 km. uzunluğunda sahil boyunca geniş ve dik bir kıyı şeridinde sahiptir. Turgutreis belediye örgütlü kasaba olmasının yanında dört köy (Akyarlar, Dereköy, İslamhaneleri, Peksiment) yerleşmesinden meydana gelmiştir.

Sahanın iklimi Akdeniz iklimi olup yıllık ortalama 545,7 mm. yağış almaktadır. Yıllık sıcaklık ortalaması 18,5 °C yıllık ortalama deniz suyu sıcaklığı 19,2°C dir. Doğal bitki örtüsünü Akdeniz iklimine bağlı olarak kızılçam ormanlarının tahribiyle sahaya yerleşen makiler oluşturur. 1970 yılında 4436 olan nüfus, 1990 yılında 9403 olmuş, turizmin etkisiyle yoğun göç alan sahada emekli nüfusun ve çalışmaya gelenlerin yerleşmesiyle, 2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre nüfus 28.837 kişi olmuştur. Ekonomisi tarım, hayvancılık ve balıkçılığa dayanan yörede 1970 yılından sonra turizm faaliyetleri başlamış, 1990 yılından itibaren hızlanarak artmıştır. Turizm faaliyetlerinin etkisiyle değişmeye başlayan doğal çevre turistik bir kentleşmeye maruz kalmıştır. Turizm özellikleri sayesinde turizmde söz sahibi olan Turgutreis Bodrum'a alternatif bir turizm merkezi konumundadır.

Turistik potansiyelini öncelikle deniz-kum-güneş anlayışı üzerine kurmuş olan Turgutreis'in Türkiye'nin Ege kıyısında yer alması ve deniz turizmi potansiyeli, yatçılığa elverişli koyları ve ikliminden dolayı ilgi çekmiş; yat limanının yapılmasıyla da deniz turizminde kendini ispatlar duruma gelmiştir. Doğal ve kültürel zenginlikleri, uygun coğrafi yapısı, neredeyse on iki ay yatçılığa elverişli iklimi sürdürülebilir bir gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Yöreye her dönem ülke içinden ve dünyanın çeşitli yerlerinden ziyaretçiler gelmektedir.

Anahtar kelimeler: Turgutreis, Turizm, Turist

ABSTRACT

TURGUTREİS TOURİSM

Fatih KOÇ

Geography Department

Institute of Social Sciences Uşak Üniversity, Juna 2011

Advisor: Asst. Assoc. Dr. Hasan KARA

Turgutreis is a town located in Bodrum within the boundaries of coastal Aegean Region. With an area of 6833 hectares, Tutgutreis has a wide and step coastline along the 38 km long, intricate beach that covers an area along the coast, Although organised by a municipality Turgutreis is consist of settling of four villages (Akyarlar, Dereköy, İslamhaneleri, Peksiment)

In the town, the climate is Mediterranean climate, and the annual rainfall is average 545.7 mm. The annual average temperature is 18.5 ° C and the annual average temperature of sea water is 19.2 ° C. The natural vegetation of the field is shrubs which are placed by the destroy of pine forests because of the Mediterreanean Climate. The population which was 4436 in 1970 increased to 9,403 in 1990 and at the field which has migration with the effect of tourism, the settlement of the newcomers and retired people increased the population to 28, 837 according to the data based population system. At the region where the economy is based on agriculture, animal husbandary and fisheries, Tourism activities started after 1970 and, have been increased exponentially since 1990. The natural environment which began to change due to touristic actions faced with urbanization. Turgutreis with its tourism features is a tourism center alternative to Bodrum.

As long as Turgutreis founded its sea tourism potential on the sea-sand-sun concept, attacts attention with being in the Aegean region and the potential marine tourism because of its bays and climate and proved itself in tourism by the construction of marina. The natural and cultural riches and the suitable geographical structure and climate develop the town.Visitors come to the town from all around Turkey and the World every time of the year.

Key Words: Turgutreis, Tourism, Tourist

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Fatih KOÇ'un "Turgutreis'de Turizm" başlıklı tezi.....tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA

Üye : Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARAYAMAN

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Musa ÇİFÇİ

ÖNSÖZ

Bugüne kadar ülkemizde tanıtım sorunu yaşanmasına rağmen, doğal çekiciliğiyle kendi kendine büyüyen ve turizm sektöründe yer edinen Turgutreis, beşeri ve ekonomik coğrafyanın önemli bir bilim alanı olan turizm coğrafyası arazi kullanımı, insan faaliyetleri ve insan çevre etkileşiminin en büyük örneklerinden birini sergilemektedir. Türkiye coğrafyasındaki turizm faaliyetlerinde yaşanan hareketlilik bu çalışmanın yapılmasında önemli rol oynamıştır.

“Turgutreis’de Turizm” konulu bu araştırma, uzun süreli arazi ve anket çalışmaları sonrasında oluşturulan, çalışma ortamına aktarılarak eldeki duruma gelmiştir.

Öncelikle, bu özgün konunun seçilmesinde, yürütülmesinde değerli katkılarıyla birlikte hoşgörüsü ve sabrıyla her zaman yanımda olan danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA’ya teşekkür ederim.

Araştırmanın bu konuma gelmesinde birçok kişi ve kuruluşun katkıları olmuştur. Beni sürekli destekleyen veri temininde yardımcı olan Arş. Gör. Mehmet DENİZ ve Öğretmen Hüseyin CANPOLAT, haritaların oluşturulmasına destek veren ve bilgisayar programları sağlayan Soner ŞAHİN, Turgutreis’de beni misafir eden ve anket uygulamasında yardımcı olan Okan YENER ve Müjgan YENER, arazi çalışmaları ve anket çalışmalarında yardımcı olan Turgutreis’in şehit annesi Nural AKAY, fotoğraf çekimlerinde yardımcı olan Habip BELEVİ, Bodrum Kaymakamlığı, Turgutreis Belediyesi, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Bodrum İlçe Tarım Müdürlüğü, D-Marin Müdürlüğü, Bodrum’daki ilgili kamu kuruluşları yetkilileri ve adını burada sayamadığım tüm emeği geçenlere teşekkür ederim.

Fatih KOÇ

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Fatih KOÇ
Doğum Yeri ve Tarihi : Ağrı / 01.09.1983
Lisans Öğrenimi : Afyon Kocatepe Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş/İstihdam

2011 İZMİR/Menemen Menemen Lisesi Coğrafya Öğretmeni

İletişim:

Kocfatih04@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
ÖZ GEÇMİŞ.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIII
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	XIV
AMAÇ.....	1
KAPSAM.....	2
YÖNTEM.....	2
GİRİŞ.....	4
Araştırma Sahasının Konumu ve Genel Özellikleri.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

TURGUTREİS'İN DOĞAL, BEŞERİ VE EKONOMİK ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1. DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ.....	10
1.1. Sahanın Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri.....	10
1.2. Turgutreis'in İklim Özellikleri.....	12
1.2.1. Sıcaklık.....	13
1.2.2. Denizsuyu Sıcaklığı.....	16
1.2.3. Nemlilik.....	17
1.2.4. Yağış.....	19
1.2.5. Bulutluluk.....	20
1.2.6. Güneşlenme Süresi.....	21
1.2.7. Rüzgârlar.....	22
1.3. Doğal Bitki Örtüsü Özellikleri.....	23
1.4. Hidrografya Özellikleri.....	24
1.5. Toprak Özellikleri.....	26

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	27
2.1. Nüfus Özellikleri	27
2.1.1. Nüfusun Gelişimi.....	27
2.1.2. Nüfusun Cinsiyet Yapısı.....	31
2.1.3. Nüfusun Eğitim Durumu	32
2.2. Yerleşme Özellikleri.....	33
2.2.1. Yerleşme Tarihi	33
2.2.2. Yerleşme Şekilleri	34
2.2.2.1. Köy Yerleşmeleri	35
2.2.2.2. Kasaba Yerleşmeleri	37
2.3. Ekonomik Coğrafya Özellikleri.....	38
2.3.1. Tarım	38
2.3.2. Hayvancılık ve Balıkçılık	39
2.3.3. Sanayi	40
2.3.4. El Sanatları	40

İKİNCİ BÖLÜM

TURGUTREİS'DE TURİZM

3. TURİZMİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	42
3.1. Turizm Kavramı	43
3.2. Turizm Tanımı.....	44
3.3. Dünyada Turizmin Tarihsel Gelişimi	45
3.4. Türkiye’de Turizmin Tarihsel Değişimi.....	48
3.5. Turizm Çeşitleri.....	51
3.6. Turizmin Başlıca Fonksiyonları	53
4. TURGUTREİS'DE TURİZMİN GELİŞİMİ	54
4.1. Turgutreis’e Yönelik Turizm Arzı ve Talebi.....	56
4.2. Turgutreis’de Turizm Çeşitliliği.....	59
4.3. Turgutreis’e Ulaşım ve Turizm	63
4.4. Yörede Bulunan Turistik Konaklama Tesisleri	65
5. YAT TURİZMİ	68
5.1. Turgutreis’de Marina ve Çevre Etkileşimi	71

5.1.1. Ekonomik Etkileşim	71
5.1.2. Doğal Çevre Etkileşimi	73
5.1.3. Sosyal Çevre Etkileşimi	75
5.1.4. Mekânsal Etkileşim	78
5.2. Turgutreis Marina Mekânsal Planlama İlkeleri	79
5.2.1. Yer Seçimi Ölçütleri	79
5.3. Tasarım İlkeleri.....	81
5.3.1. Kapasite	82
5.3.2. Marinaya Erişim	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TURİZMİN YÖREYE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

6. SAHANIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	85
7. YEREL HALKIN TATİL VE TURİZM ANLAYIŞI.....	91
7.1. Halkın Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli	91
7.2. Yöre Halkının Tercih Ettiği Tatil Ortamı	92
7.3. Tatillerde Tercih Edilen Yerler.....	93
8. TURGUTREİS HALKININ TURİST HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE TURİZMDEN BEKLENTİLERİ	94
8.1. Bölgeye Gelen Turistlerle İletişim Kurma	94
8.2. Yöre Halkının Turist Hakkındaki Görüşleri.....	95
8.3. Gelen Turistlerin Yöre Halkını Etkileyen Yönleri	95
8.4. Turgutreis’de Turizmin Gelişmesinin Sonuçları	97
8.5. Meslek İle İlgili Turizmden Beklentiler	98
9. YÖRE HALKINA TURİZMİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ	99
9.1. Turgutreis’in Kentleşme Sürecinde Turizmin Rolü	99
9.2. Turizmin Gelişmesiyle Önemi Azalan İşler	100
9.3. Turizmle Birlikte Gelişme Gösteren İşler	101
9.4. Turizmin Turgutreis’e En Önemli Toplumsal Katkısı	101
9.5. Turizm İle Turgutreis’in Sosyal Yaşamındaki Değişmeler.....	102
10. TURGUTREİS MARİNASININ YÖREYE ETKİLERİ	103
10.1. Turgutreis Marinasının Yöreye Etkisi	103
10.2. Halkın Yöre Hakkındaki Olumlu Kanaatleri.....	104

10.3. Halkın Yöre Hakkındaki Olumsuz Kanaatleri.....	104
TURİZM KAYNAKLI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	106
SONUÇ.....	111
KAYNAKÇA	114
EKLER	117

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Turgutreis’de Aylara Göre Ortalama Sıcaklıklar (1975-2010).....	14
Tablo 1.2. Turgutreis’de Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Dağılımı (1975-2010)	15
Tablo 1.3. Aylara Göre Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı (1975-2010).....	16
Tablo 1.4. Turgutreis’de Aylara Göre Ortalama Bağıl Nem, Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Dağılımı (1975-2010)	18
Tablo 1.5. Turgutreis’de Sisli Günlerin Aylara Dağılımı (1985-2010)	18
Tablo 1.6. Turgutreis’de Toplam Yağışın Aylara Dağılımı (1975-2010).....	19
Tablo 1.7. Turgutreis’de Ortalama Sıcaklıkların ve Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılımı (1975-2010).....	20
Tablo 1.8. Turgutreis’de Bulutlu Günlerin Yıl İçindeki Dağılımı (1975-2010)	20
Tablo 1.9. Günlük Ortalama Güneşlenme Süresinin Aylık Dağılımı (1975-2010) ...	21
Tablo 1.10. Turgutreis’de Aylık Ortalama Rüzgâr Hızının Yıl İçinde Dağılımı (1975-2010).....	22
Tablo 1.11. Turgutreis’de Aylık Ortalama Fırtınalı Gün Sayısı (1975-2010)	22
Tablo 1.12. Turgutreis’in Sayım Yılları İtibariyle Nüfus Durumu (1950-2010).....	28
Tablo 1.13. Turgutreis Nüfusunun Cinsiyet Yapısı (1955-2010)	31
Tablo 1.14. Turgutreis’de Nüfusun Eğitim Durumu (2009 ADNKS Nüfus Sayımı) 32	
Tablo 2.1. Türkiye’ye Gelen Turist Sayısı, Geliri ve Değişim Oranları (1980-2010)49	
Tablo 2.2. Yılları İtibariyle Bodrum’a Giriş Yapan Turist Sayısı (2004-2010)	57
Tablo 2.3. Yıllar İtibariyle Turgutreis’e Deniz Yoluyla Gelen Turist Sayısı	57
Tablo 2.4. Aylar İtibariyle Turgutreis’e Deniz Yoluyla Gelen Turist Sayısı.....	58
Tablo 2.5. Turgutreis Marinasının Kapasitesi.....	82
Tablo 2.6. Turgutreis Marinasına Karayolu ve Denizyolu İle Yerleşme Yerlerinin Mesafeleri.....	83
Tablo 2.7. Turgutreis Marinası Hava Alanlarına Ulaşım Mesafesi	84
Tablo 3.1. Turgutreis’de Ankete Katılanların Cinsiyet Oranları (%)	85
Tablo 3.2. Turgutreis’de Ankete Katılanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (%) .	86
Tablo 3.3. Turgutreis’de Ankete Katılanların Medeni Durumlarının Dağılımı (%)..	86
Tablo 3.4. Turgutreis’de Ankete Katılanların Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı (%) .	86
Tablo 3.5. Turgutreis’de Ankete Katılanların Meslek Kollarına Dağılımı (%).....	87
Tablo 3.6. Ankete Katılanların İkamet Etme Süresine Göre Dağılımı (%)	88

Tablo 3.7. Turgutreis’de Ankete Katılanların Bildikleri Yabancı Dilleri (%).....	88
Tablo 3.8. Turgutreis’de Ankete Katılanların Aylık Gelir Dağılımı (%)	89
Tablo 3.9. Yörede Ankete Katılanların Gelir Kaynaklarına Göre Dağılımları (%)...	89
Tablo 3.10. Turgutreis’de Ankete Katılanların Gelirini Değerlendirme Şekli (%) ...	90
Tablo 3.11. Ankete Katılanların Erkek Çocukları İçin Meslek Beklentileri.....	90
Tablo 3.12. Ankete Katılanların Kız Çocukları İçin Meslek Beklentileri	91
Tablo 3.13. Ankete Katılanların Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli	92
Tablo 3.14. Ankete Katılanların Tatillerini Geçirdikleri Ortamların Dağılımı (%)...	92
Tablo 3.15. Turgutreis Yöre Halkının Tatillerde Gittiği Yerler (%).....	93
Tablo 3.16. Ankete Katılanların Turistlerle İletişim Kurma Şekli.....	94
Tablo 3.17. Turgutreis’de Ankete Katılanların Turist Hakkındaki Görüşleri (%).....	95
Tablo 3.18. Turgutreis Halkına Turistlerin Olumlu Etkileri (%).....	96
Tablo 3.19. Turgutreis Halkına Turistlerin Olumsuz Etkileri (%).....	97
Tablo 3.20. Turgutreis Yöre Halkının Turizm Hakkındaki Görüşleri (%)	97
Tablo 3.21. Turgutreis Yöre Halkının Meslek İle İlgili Turizmden Beklentileri (%)	98
Tablo 3.22. Kentleşme Sürecinde Turizmin Etkilerinin Dağılımı (%)	99
Tablo 3.23. Turizmin Gelişmesiyle Önemi Azalan İşlerin Dağılımı (%)	100
Tablo 3.24. Turizmle Birlikte Gelişme Gösteren İşlerin Dağılımı (%)	101
Tablo 3.25. Turizmin Turgutreis’e En Önemli Toplumsal Katkısı Hakkındaki Görüşlerin Dağılımı (%)	102
Tablo 3.26. Turizmin Sosyal Yaşama Etkilerinin Dağılımı (%).....	102
Tablo 3.27. Turgutreis Marinasının Yöreye Etkileri Hakkındaki Görüşlerin Dağılımı (%).....	103
Tablo 3.28. Yöre Hakkındaki Olumlu Görüşlerinin Dağılımı (%)	104
Tablo 3.29. Yöre Hakkındaki Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı (%)	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.....	4
Şekil 1.2. Yörenin Topoğrafyası.....	5
Şekil 1.3. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası.....	11
Şekil 1.4. Turgutreis’de Aylara Göre Ortalama Hava Sıcaklığı (°C)	14
Şekil 1.5. Turgutreis’de Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Dağılımı (°C)	15
Şekil 1.6. Turgutreis’de Aylara Göre Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı (°C)	16
Şekil 1.7. Turgutreis’de Toplam Yağışın Aylara Dağılımı.....	19
Şekil 1.8. Araştırma Sahasının Hidrografya Haritası.....	25
Şekil 1.9. Turgutreis’in Sayım Yılları İtibariyle Nüfus Artışı	28
Şekil 1.10. Turgutreis’in Sayım Yılları İtibariyle Nüfus Artış Oranı (%)	29
Şekil 2.1. Yıllar İtibariyle Turgutreis’e Deniz Yoluyla Gelen Turist Sayıları.....	58

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1.1. Turgutreis ve Yakın Çevresinin Güneydoğu Tarafından Görünümü	8
Foto 1.2. Turgutreis ve Yakın Çevresinin Havadan Görünümü.	8
Foto 1.3. Yörede İç Kesimlere Doğru Zeytin, Çam ve Diğer Bitki Türleri	23
Foto 1.4. Kırmızı Akdeniz Toprağı Üzerinde Yapılan Zeytin Tarımı	26
Foto 1.5. Ressamlar ve El Sanatları Sokağı.	41
Foto 2.1. 1980 Öncesi Turgutreis Yolundan Bir Görüntü	55
Foto 2.2. 2010 Yılı Turgutreis Yolundan Bir Görüntü	55
Foto 2.3. Fener Plajından Bir Görüntü.....	60
Foto 2.4. Akçabük Plajından Bir Görüntü	60
Foto 2.5. Yöreyi Çevreleyen Adalardan Çatal Adası.....	61
Foto 2.6. Akşam Saatlerinde İnsanları Çeken Günbatımı Manzarasından Görüntü. .	62
Foto 2.7. Kadıkalesinden Bir Görüntü.	63
Foto 2.8. Bodrum-Turgutreis Arasında Çift Şeritli Yol Yapım Çalışması.	65
Foto 2.9. Yörede Bulunan Pansiyon İşletmelerinden Bir Görüntü.	66
Foto 2.10. Beş yıldızlı Otellerden Club Armonia Otelinden Bir Görünüm.	67
Foto 2.11. Yörede Bulunan Apart Otel Tesislerinden Bir Görüntü.	68
Foto 2.12. Turgutreis Marinasının Havadan Görünümü.....	70
Foto 2.13. Turgutreis Marinada Gerçekleştirilen Bir Festival Görüntüsü.	76
Foto 2.14. Marina Yapım Aşamasını Gösteren Bir Görüntü	81
Foto 3.1. Geyik Barajı'ndan Su Getirme Projesi İle Turgutreis'de Su Sorununu Ortadan Kaldırması Planlanan Altyapı Çalışması.....	105
Foto 3.2. Turgutreis-Bodrum Arası Karayolundan Bir Görüntü.....	106
Foto 3.3. Mahalle Aralarındaki Çağdışı Görüntü.....	107

AMAÇ

1960 sonrasında dünyada meydana gelen turizm talebindeki artış ile birlikte turizm, ülkeler için gelir getirici bir ekonomik faaliyet kolu haline gelmiştir. Tüm dünyada turizm canlanması yaşanmaya başlamıştır. Turizm canlanmasına bağlı olarak 1990 sonlarında Türkiye’de yaşanan turizm patlamasına bağlı olarak Turgutreis’de de turizm canlanmaya başlamıştır. Küçük bir belde olmasına rağmen yörede hızla gelişen turizm faaliyetleri coğrafyayla ilişkisi açısından merak uyandırmış saha hakkında coğrafi bir gezinti yapılmıştır.

“Turgutreis’de Turizm” konulu bu araştırmamız, yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Beşeri ve İktisadi Coğrafyanın önemli bir bilim alanı olan turizm coğrafyası arazi kullanımı, insan faaliyetleri ve insan çevre etkileşiminin en büyük örneklerinden birini sergilemektedir. Coğrafyada bu kadar çok etkili olan turizm faaliyetlerinde yaşanan hareketlilik bu çalışmanın yapılmasında önemli rol oynamıştır. Çalışma sahası belirlendikten sonra yapılan araştırmalardan sonra birçok soru akla gelmiş bu sorular doğrultusunda çalışmanın amacı ortaya çıkmıştır. Bu amaçları şöyle sıralanabilir.

a) İklim, doğal zenginlik ve yatçılık faaliyetlerinin yörede yaşanan turizm faaliyetleri üzerindeki etkilerine dikkat çekerek araştırma sahasındaki turizm faaliyetlerinin incelenmesi.

b) Sosyo-ekonomik görünümdeki değişmelerin sebeplerinden bahsederek, yörenin gelişmesiyle nüfusun artışı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sorunlara değinilmesi.

c) Yöre halkının, turizme bakış açılarını, turizmden beklentilerini ve turizmin yöre halkı üzerindeki etkilerini belirlemek.

d) Turistlerin yöreyi tercih sebeplerini, yöredeki beklentilerini, yöre veya ülke ekonomisine katkılarını belirlemek.

e) Doğal, beşeri ve turistik potansiyelini, coğrafi konumunun uygunluğunu ve son yıllardaki artan talebi belirlemek.

f) Turgutreis’de turizmden kaynaklanan gelişmeleri, coğrafyanın ilkeleri doğrultusunda ele alarak, sorunları ortaya çıkarmak ve çözüm önerileri sunmaktır.

KAPSAM

Turizm ile ilgili olarak yapılan araştırma tezi, sosyo-ekonomik gelişmeler, turizm etkileşimi, doğal kültürel özellikler, yat limanı ve çevresinin yöreye olumlu ve olumsuz etkileri çerçevesinde yapılmıştır. Son yıllardaki turizm faaliyetleri incelendiği zaman Turgutreis’de büyük bir hareketlilik göze çarpmaktadır. Doğal ve beşeri turistik potansiyelinin yüksek olması, coğrafi konumunun uygunluğu buna bağlı olarak hızla artan talep, araştırma sahasının sınırlarına bağlı kalarak bu çalışmayı yapmamızda etkili olmuştur.

1990 sonrasında Turgutreis’deki turizmin gelişmesiyle ortaya çıkan değişimler kıyı kesimlerindeki aşırı nüfus artışı, Turgutreis’in zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğunun göstergesi olarak algılanmıştır. Bu potansiyele bağlı olarak ortaya çıkan hareketliliğin nedenlerini ve turizm gelişiminde en çok nelerin etkili olduğunu öğrenmek için Turgutreis’in merkezi ile birlikte kendisine bağlı (Akyarlar, Dereköy, İslamhaneleri, Peksimet) köyler kapsama alınmış ve araştırılmıştır. Bunun yanında 1999 yılında Turgutreis’den ayrılarak belediye statüsüne kavuşan Gümüşlük Beldesi ile ilgili bilgilere de yeri geldiğinde değinilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada ortaya konulan yöntem; literatür taramasıyla başlamıştır. Literatür çalışmalarında araştırma sahasıyla ilgili yeterli derecede bir çalışmanın olmaması konunun kurumsal çerçevesi içinde başka çalışmalarında incelenmesini gerekli kılmıştır. Turgutreis ve yakın çevresiyle ilgili elde edilen genel çalışmalar incelenmiş, daha sonra veri toplama, yerinde gezi gözlem, anket, analiz ve sentez yöntemleri izlenmiştir.

Konuyla ilgili kaynak taraması yapıldıktan sonra, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Bodrum Kaymakamlığı, D-Marin Müdürlüğü, Turgutreis Belediyesi ve bazı kurum ve kuruluşlardan veriler ve kaynaklar temin edilmiştir. Daha sonra tüm kaynaklar bir araya getirilerek grafik ve

tablolar oluşturularak konu ile ilişkilendirme yapılmıştır. Ayrıca bölgenin topografya haritaları ve Turgutreis belediyesinden alınan 1/5.000'lik İmar planının da yardımıyla çalışma alanı haritalandırılmış ve bir bütün olarak görülmesi sağlanmıştır.

Yörede arazi gezisi yapılarak bilgiler toplanmış, toplanan bilgiler çerçevesinde ilgili haritalar hazırlanmış, çalışma alanında fotoğraflar çekildikten sonra elde edilen tüm veriler toplanarak, çalışma ortamına aktarılmıştır.

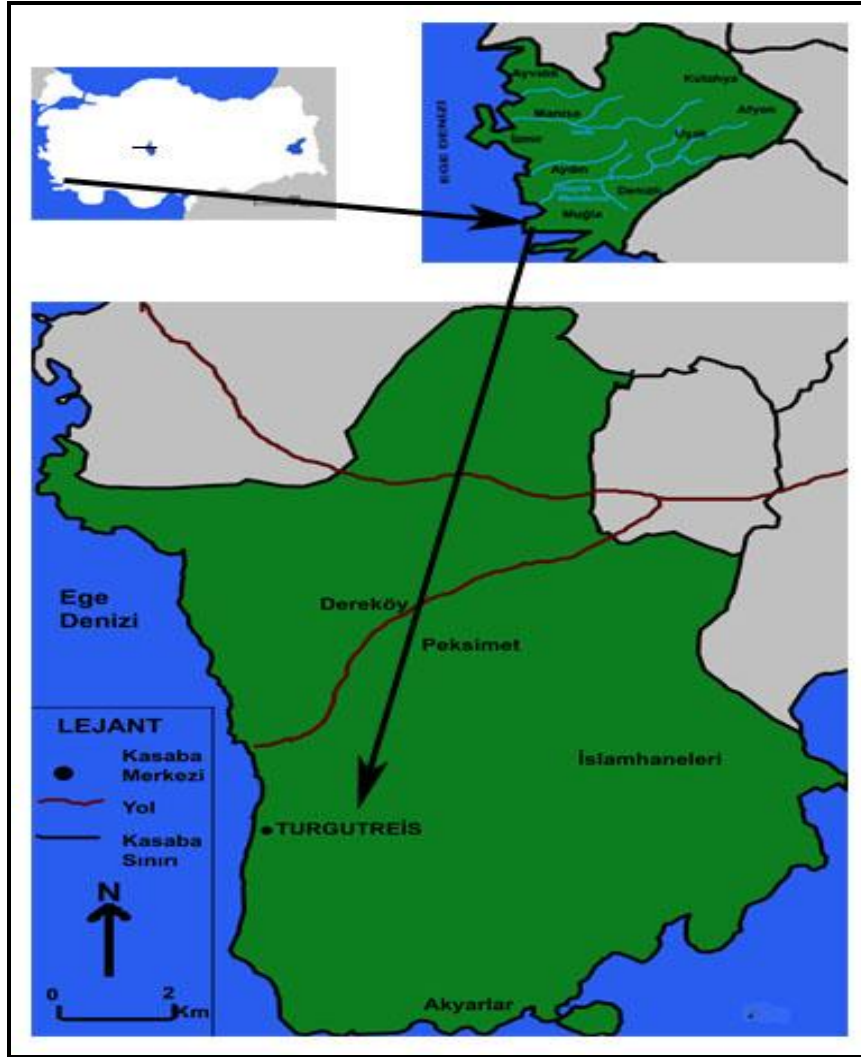
Yöre halkına anket uygulamasında, çalışma yapmadan önce ilgili uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. 30 sorudan oluşan mülakat soruları yörenin farklı kesimlerinde yöre halkından 200 kişiye uygulanmıştır. Bu ankette önce demografik özelliklere ait sorular yer almış, daha sonra halkın turizm faaliyetine katılıp katılmadığı, yöre halkının turist hakkındaki görüşleri ve turizmden beklentileri, turizmin sosyo-ekonomik etkileri ile son olarak marinanın etkileri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Veri toplanması ve saha çalışmaları tamamlandıktan sonra elde edilen veriler çalışma ortamına aktarılmış, gerekli tablo, grafik, şekillerle desteklenmiş, değerlendirmeler yapılarak yazıya dökülmüş tez metni eldeki durumu almıştır.

GİRİŞ

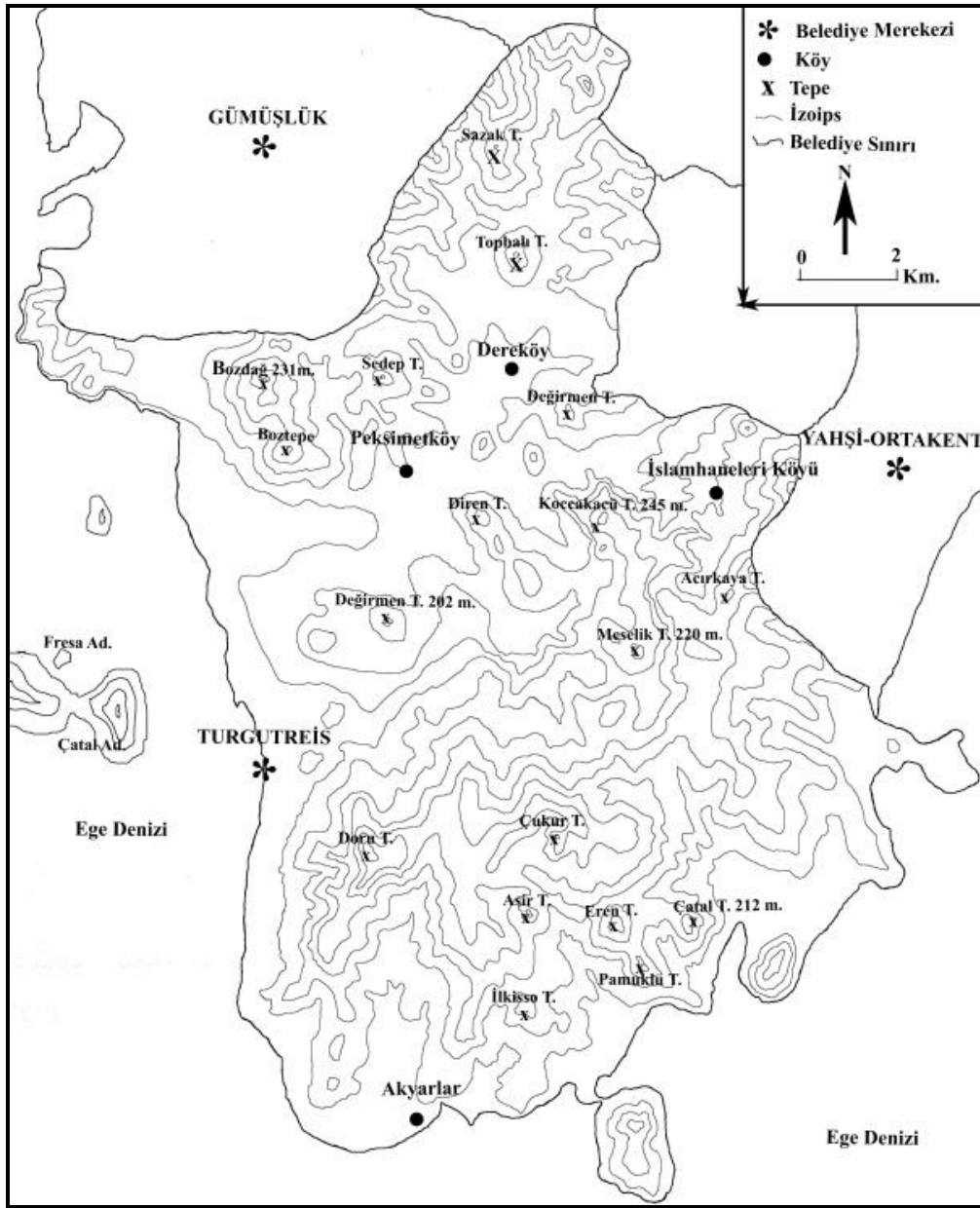
Araştırma Sahasının Konumu ve Genel Özellikleri

Araştırmaya konu olan Turgutreis, Ege Bölgesinin kıyı (asıl) Ege Bölümü sınırları içinde yer alan Muğla ilinin Bodrum ilçesine bağlı, Bodrum Yarımadası'nın batısında yer alır (Şekil 1.1. ve Foto 1.1.). Bodrum'a 20 km uzaklıkta 6833 Hektarlık bir alan kaplayan Turgutreis Türkiye'nin Ege kıyısında yer alır. Turgutreis'in konumu denize sıfırdır. Girintili çıkıntılı 38150 m. uzunluğunda olan sahil boyunca geniş ve dik bir kıyı şeridinde sahiptir. Sporat takımadalarını oluşturan Küçük Kiremit, Fener, Çatal, Yassı, Tüllüce, Kargı, Göçek, Sarıat, gibi irili ufaklı 14 ada, Turgutreis'i çevreler. Kos ve Kalimnos, Yunan Adaları da bunların hemen yanındadır.

Şekil 1.1 Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.

Bölgede bulunan Asarlık, Boz, Doğru, Eren ve İzzettin dağları ortalama 300 m. yüksekliğe sahiptirler. Kırılmalarla oluşmuş vadiler, boş dağların arasından akarsulara yataklık eder. Dağ yamaçlarındaki tarlalar zeytin, incir ve badem ağaçlarıyla kaplıdır. Araştırma sahasının bucak merkezi yakınında sırtını oluşturan, aşınmalarla düzleşmiş tepeler mevcuttur. Arazinin temelinde, konglomera-meta kumtaşı-şeyl-detritik aralanmalarından oluşmuş ve hafif metamorfizma geçirmiş Üst Permien-Alt Triyas yaşlı Güllük formasyonu yer alır (Ercan vd., 1984;86). Coğrafi bakımdan incelendiğinde, kıyı bölgesi karşısında irili ufaklı adalar ve gerisinde bulunan 300 m. civarındaki dağlardan oluşmaktadır.

Şekil 1.2. Yörenin Topografyası.

Yörenin topografyası incelendiği zaman yükseltisi fazla olmayan tepeler ve bu tepelerin eteklerinin bittiği iç kesimlerde küçük ovalar ve vadi yarıkları yer alırken, kıyı bölgelerde bulunan tepelerin eteklerinin bittiği sahil kesimlerinde plajlar yer almaktadır. Turgutreis yerleşimin kurulduğu sahada arazi daha düz olup kuzey yamaçlara doğru yükselti artmaktadır (Şekil 1.2. ve Foto 1.2.).

Turgutreis, eski çağlardan beri Anadolu'nun önemli bağlantı yerlerinden biri olmuştur. Bodrum yarımadasının batısında yer alan Turgutreis ve çevresinin yerleşme tarihi incelendiği zaman ilkçağ'a kadar uzanan bir tarihi olduğu görülür. Özellikle kıyı şeridinde korunaklı koyların varlığı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan deniz ticareti, yörenin değerini artırmış tarih boyumca önemli yerleşmelere ev sahipliği yapmasını sağlamıştır.

Araştırma sahasında Turgutreis'in belediye örgütlü kasaba olmasının yanında dört köy yerleşmesi (Akyarlar, Dereköy, İslamhaneleri, Peksiment), yedi mahalle (Akçaalan mahallesi, Bahçelievler mahallesi, Yalı mahallesi, Akyarlar mahallesi, Kadıkalesi mahallesi, İslamhaneleri mahallesi, karabağ mahallesi) yerleşmesinden meydana gelmiştir.

1967 yılında kasaba olan, sürekli gelişme gösteren yerleşme tarihi çok eskilere dayanan Turgutreis'de hızlı büyümeyle birlikte kendisine bağlı olan Gümüslük köyü de büyümüş 1999 yılında kasaba olarak ayrılmıştır.

Araştırma sahası (36° 59') sahip olduğu enlem derecesi ve özel konumunun getirdiği özelliklerle Akdeniz ikliminin etkisinde yer alan Turgutreis yıllık 18,5 °C gibi yüksek bir sıcaklık ortalamasına sahiptir. En sıcak ay olan temmuzda, sıcaklık ortalaması 27,1°C olan Turgutreis'de en soğuk ay olan şubatta sıcaklık ortalaması 11,3°C dir. Yazın çok az miktarda yağış görülen beldede deniz suyu sıcaklığı yıllık ortalama 19,2°C dir.

Akdeniz iklim kuşağında yer alan çalışma sahasında; kalkerli arazide Kırmızı Akdeniz Toprakları, akarsu faaliyetlerinin olduğu alanlarda Alüvyal Topraklar ve ormanlık sahada Kahverengi Orman Toprağı olmak üzere başlıca üç toprak çeşidine rastlanır.

Sahada Akdeniz ikliminin bitki örtüsü olan kızılçam ormanlarının önemli ölçüde tahribiyle yerleşmiş, çoğunlukla kurakçıl olan çalı (maki) formasyonu yer almaktadır. Çalışma alanında yer yer makilerin de tahrip edilmesiyle diz boyunca büyüyen çeşitli çalı türlerinin aldığı görülmüştür. Başlıca maki bitkileri sakız, melengiç, keçiboynuzu, defne, zakkum ve pırnal meşesidir.

Turgutreis 6833 hektarlık bir alandır. Sıcak ve kurak bir yaz mevsimine sahip olmasına karşın ılıman ve yağışlı kışlarda ortalama 545,7 mm. yağış almaktadır. Hidrografik açıdan fakir bir yer özelliği gösterir. Doğal göllere rastlanmadığı gibi yıl boyunca akış gösteren büyük bir akarsuya da rastlanmaz. Bu özelliğinin olmaması bir yarımada olmasından kaynaklanır. Kışları yağışlara bağlı olarak oluşan küçük dereler akarsularını oluşturur. Bu dereler, yağışın yoğun olduğu dönemlerde gür bir şekilde akarak taşkınlara sebep olabilmektedir.

Araştırma sahası geçmişte tarım, hayvancılık ve yerel ticaret kasabası özelliği taşıırken, 1990'lara doğru turizmin etkileri sonucu mekânsal kullanımlar değişmeye başlamış, büyük istihdam olanakları yaratan ve dünya ekonomik dengelerinde önemli bir sektör konumuna gelen turizm ile birlikte, günümüzde turizm ve hizmet sektörünün hakim olduğu kentleşme sürecini yaşayan bir kasaba konumuna gelmiştir. Yörenin ekonomik yapısında balıkçılık, el sanatları ve turizm önemli yer tutar. Yörede sanayi gelişmemiştir.

Yöre ekonomisinin turizm ve hizmet sektörüne dayalı olması, tarımsal faaliyetleri kısıtlamakta, tarımla uğraşan kişi ve aile sayısı gün geçtikçe azalmakta, genç nüfus tarım sektöründen kaymakta, tarımla genellikle yaşlı nüfus ilgilenmektedir. Tarımsal alanların çevresine anayolların yapılmasıyla gelişmeye başlayan küçük köy ve mahallelerde yaşayan ve tarımla uğraşan kesimin de başka alanlara yöneldiği görülmektedir.

Önceleri yakın çevreyi gezmeye gelenlerin uğrak yeri olan Turgutreis günümüzde turistlerin direk ziyaret ettiği bir turizm beldesi olarak hizmet vermektedir. 1990–2000 arasında turizmin etkileriyle nüfusunu artırarak iki katına çıkarmıştır. 2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Turgutreis'de 28.837 kişi yaşamaktadır.

Foto 1.1. Turgutreis ve Yakın Çevresinin Güneydoğu Tarafından Görünümü.

Foto 1.2. Turgutreis ve Yakın Çevresinin Havadan Görünümü.

Turgutreis'in turizmde yer edinmesi daha çok özel konumunun avantajlarıyla olmuştur. Deniz sularında yapılabilecek turizm aktivitelerinin mevcut olması, kamp imkânlarının olması, çevresinde görülmeye değer adaların varlığı, büyük bir pazar alanının varlığı, doğal özellikleri ve tarihi kalıntılarıyla turizm çeşitliliği açısından gelişmeye açık bir yer olması turizmde yer edinmesinde etkili olmuştur.

Turgutreis'in kıyı Ege bölgesinde yer alması ve deniz turizmi potansiyeli, yatçılığa elverişli koyları ve ikliminden dolayı ilgi çekmiş yat limanının yapılmasıyla deniz turizminde de kendini ispatlar duruma gelmiştir. Doğal ve kültürel zenginlikleri, uygun coğrafi yapısı, neredeyse on iki ay yatçılığa elverişli iklimi sürdürülebilir bir gelişmeyi beraberinde getirmiştir.

Yöreyi her dönem ülke içinden ve dünyanın çeşitli yerlerinden turistler ziyaret etmektedir. Turgutreis Muğla'ya 121 km. İzmir'e 255 km. Antalya 406 km. uzaklıkta, İstanbullla 802 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Marinanın yapılmasıyla birlikte yöreye denizden ulaşım imkânlarının artması ve Milas havayolunun yakınlığı ulaşımını kolaylaştırmıştır.

Araştırmamız büyük çoğunlukla deniz ve kıyılara bağlı olarak sürdürülen turistik etkinliklerin gerçekleştirildiği, işletmelerin yoğunlaştığı ve bunun yanında ilçe nüfusunun büyük bir bölümünün yaşadığı, kıyı bölgesi üzerinde yoğunlaşmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURGUTREİS'İN DOĞAL, BEŞERİ VE EKONOMİK ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1. DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

Doğal çevre, sürdürülen turizm faaliyetlerinin doğuşunu ve gelişmesini etkilemesinden dolayı güzel manzaralar, turizm için gerekli iklim koşulları ve benzersiz doğal özellikler gibi turistlerin aradığı ve ihtiyacı olan koşulları sağlamasından dolayı önemlidir.

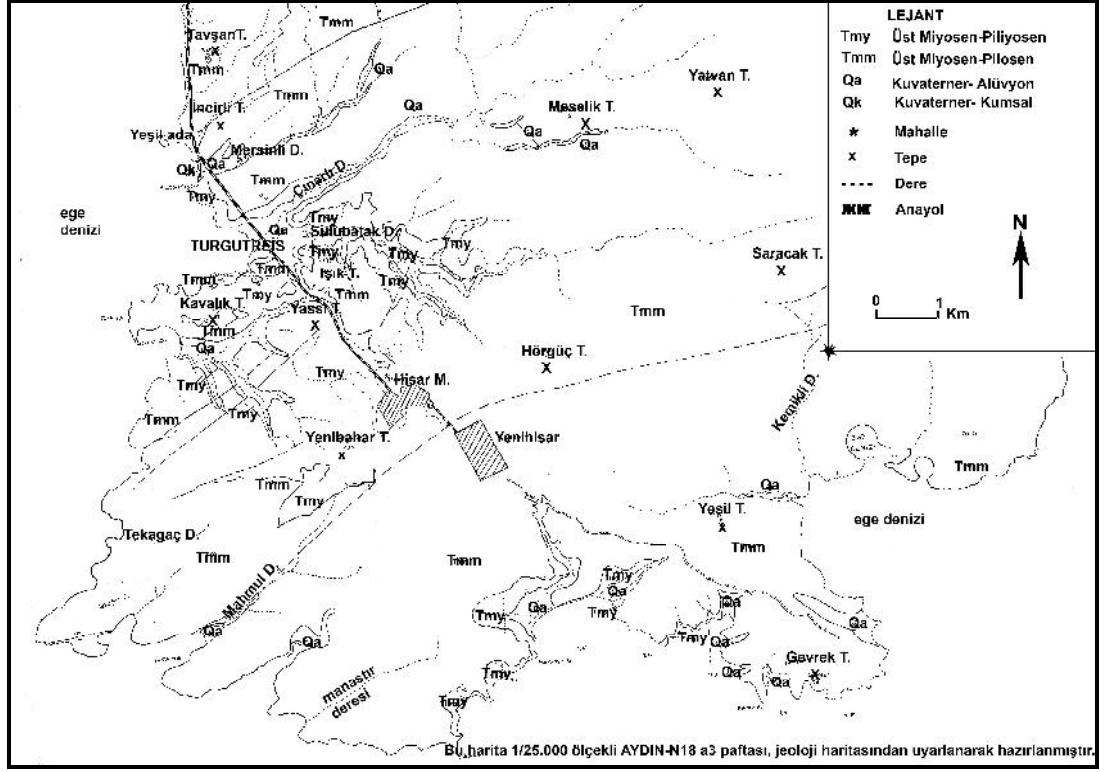
Doğal çevre, turistlerin tercih ettiği ve ihtiyacı olan faaliyetleri sunmaktadır. Çekici bir doğanın varlığı turizm talebinin artmasına neden olacaktır. Güneş, deniz, kum gibi turizmin temel etkenlerinden, tarihi alanlar ve o bölgede yapılan faaliyetlerin çekiciliğine uzanan geniş bir yelpazede, doğal çevre turizm endüstrisinin kurucusudur (Çalışkan, 2003). Bundan dolayı Turgutreis'in turizm faaliyetleri açısından jeoloji, iklim, bitki örtüsü ve hidrografya gibi özellikleri ele alınarak incelenecektir.

1.1. Sahanın Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri

Araştırma sahası Bodrum Yarımadası'nın batısında yer alır. Denize sıfır konuma sahip, geniş ve dik bir sahil şeridinin ardından iç bölgelere doğru 300 metreyi bulan dağlar ve kırılmalarla oluşmuş vadiler, sahanın topoğrafik görünümünün belirlenmesinde rol oynar. Sahadaki görünüme sebep olan bu dağlar (Asarlık, Boz, Doğru, Eren ve İzzettin dağları), aralarındaki vadilerle aşınmaya uğramış, aşınma faaliyetleri devam etmekte ve aşınım çok gençtir.

Çalışma alanında temeli, konglomera-meta-kumtaşı-şeyl-detritik ardalanmalarından oluşmuş ve hafif metamorfizma geçirmiş Üst Permiyen-Alt Triyas yaşlı Güllük formasyonu oluşturur. Üzerinde uyumlu olarak, yaklaşık 300 m. kalınlıkta "Pazardağı ve Bozdağ formasyonu" olarak adlandırılan Üst Triyas-Üst Liyas yaşlı dolomitik kireçtaşları bulunur. Bunlar, Bodrum yarımadasının

batısında/Turgutreis bucak merkezi yakınında Kadıkalesi çevresinde görülür, daha sonra yüzlek veren monzonitik plütunun dokunağında kontakt metamorfizmaya uğramış ve mermerleşmiş olup, bu mermerler “Bozdağ formasyonu” olarak adlandırılmıştır (Ercan vd., 1984).

Şekil 1.3. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası.

Araştırma kapsamında mesozoyik arazilerin önemi daha iyi anlaşılacaktır (Şekil 1.3.). Nitekim bünyesinde geniş kalker oluşumlar barındıran bu araziler, turizm faaliyetleri açısından önemli doğal çekicilikler barındırıyor olması, bir başka ifadeyle, kaynak değerler oluşturması bakımından son derece önemlidir (Zaman, 2005;16).

Turizm faaliyetleri açısından arazinin oluşum süreci ve bugünkü hali önemlidir. Kıyılara baktığımız zaman falezli, alçak plajlı kıyıların bulunduğu çok girintili çıkıntılı bir kıyı yapısının mevcut olduğu görülmektedir. Bu alçak kıyı bölgeleri kıyı turizmi etkinlikleri için mekân görevi görürken turizm faaliyetlerinin sahaya yönelmesine olanak tanır. Özellikle kıyı alanlarında oluşmuş doğal koylar ve plajlar kıyı turizminde önemli yere sahiptir.

1.2. Turgutreis'in İklim Özellikleri

İklim, sıcaklık, ışık, rüzgâr, nem ve yağış gibi atmosfer olaylarının kısa sürede değişmeyen ortalama durumudur. Hava basıncının değişiklikleri, sürekli ya da vuruşlar yaparak esen rüzgâr, hava nemliliği, yağışların niceliği, türü ve mevsimlere dağılışı yaşamı etkiler. İnsan etkinliklerinin büyük çoğunluğu mevsimlere bağlıdır. Nitekim turizm faaliyetlerinin yoğunlaştığı aylar havalarda sıcak olduğu ilkbahar ve yaz aylarıdır. Dolayısıyla turizm havalarda gidişle yakından ilgilidir (Şemieoğlu, 2006;28).

Turistler tatilleri boyunca yapmayı planladıkları rekreasyon etkinliklerini rahatça gerçekleştirebilmeleri için tüm koşulların uygun olması gerekmektedir. İklim bir turizm destinasyonu için en önemli koşullardan olmasının yanında turizm bölgesi için başlı başına çekicilik yaratabilecek etkilere de sahiptir. Sağlığa etkisi ve sosyal açıdan taşıdığı değerlerin yanı sıra açık hava etkinliklerinin yanında ekonomik değeri de bulunmaktadır. İklim, coğrafi ortam, insan yaşamı ve faaliyetleri üzerinde etkilidir (Özüpekçe, 2008).

İklim koşulları turistik yerlerde, turizm türünü, etkinliklerini, turizm sezonunu ve süresini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Ziyaret edilen yerlerin iklim koşulları, seyahat ve konaklamada oldukça etkili bir rol oynamaktadır. Sıcaklık başta olmak üzere; yağış, nem, rüzgâr, güneşlenme süresi gibi iklim unsurları turistik mevsimin uzunluğu, turizmin türünü etkilemekle kalmayıp turizm türünün belirlenmesinde de etkilidir (Emekli, 1998;73).

Herhangi bir turistik yörede geliştirilebilecek turizm türlerinin hayata geçirilmesinde o yörenin diğer özelliklerinin yanında iklim faktörünün çok önemli bir yeri vardır. İklimsel değerler dikkate alınarak çeşitli turizm yatırımları yapılırken, yatırımın yeri, çeşidi ve mimarisi de ona göre şekillendirilir.

Akdeniz iklimine sahip ülkeler sahip oldukları iklim koşullarından dolayı önemli avantajlara sahiptirler. Deniz, kum, güneş üçlüsüne dayanan kıyı turizmi için yaz aylarında Akdeniz havzasında yer alıp Akdeniz iklim koşullarına sahip olmaları turizmde öne çıkmalarını sağlar. Turistik sahanın çekiciliği üzerinde etkili olan bu

iklim koşullarının elverişliliği yüksek olduğu zaman turizm sezonu uzamaktadır. Bu bölgelerde gerçekleştirilen farklı aktivitelerde kültür turizmi, kongre turizmi gibi turizm türlerinde de ziyaretçilerin soğuktan rahatsız olmayacağı, sıcaklık ve nemden bunalmayacağı günler veya aylar tercih edilmelidir. Bu sebeple, iklim koşulları turizmin mevsimlik dağılışıma ve süresine etki eder (Emekli, 1998). Bir turistik yöre kendi özelliklerine uygun iklim şartları açısından istikrarlı değerlere sahip olduğu takdirde cazibesi artmakta turistlerin daha çok tercih ettiği yerler konumuna gelmektedirler.

Bir yerin iklimi hakkında bir şeyler söylenebilmesi için uzun yıllar boyunca (en az 30 yıl) elde edilen sıcaklık, basınç, rüzgâr, nem ve yağış gibi iklim değişkenleri ile bunların seyrini düzenleyen ve kontrol eden iklim faktörlerinin (enlem, yükselti, bakı, karasallık, vb.) bileşkesi olarak ortaya çıkar (Şahin, 2006). Turgutreis ikliminin anlaşılabilmesi için gerekli olan veriler, Turgutreis Meteoroloji İstasyonunun kurulmasından günümüze kadarki tüm yılları kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Turgutreis Meteoroloji İstasyonuna ait 35 yıllık rasat sonuçları değerlendirilmiştir.

1.2.1. Sıcaklık

Sıcaklığın yıl içindeki dağılımını incelediğimiz zaman, aylık ortalama değerlerin 20 °C'nin üzerinde olduğu aylar sayısı, Karadeniz kıyılarından başlayarak, Marmara, Ege ve Akdeniz'e doğru, artarak ilerler. Bu süre, Karadeniz kıyılarında 2 ay, Marmara denizi kıyılarında 3 ay, Ege denizi kıyılarında 5 ay, Akdeniz kıyılarında ise 6 aydır. Kuzey Avrupa ülkelerinde, yılın hiçbir ayında ortalama sıcaklık 20 °C'yi bulmaz. Bu bakımdan, araştırma sahasının da içinde yer aldığı Türkiye'nin Akdeniz ve Ege kıyıları Kuzey Avrupa ülkelerinden çok sayıda turist çeker (Doğaner, 2001). Denizel etkilerin kuvvetli olmasından dolayı kış aylarında sıcaklık fazla düşmez, ılık koşullar hüküm sürer. Kışın en soğuk ay olan ocak ayında ortalama sıcaklık 7°-10 °C arasındadır (Koçman, 1993).

Araştırma sahası Turgutreis (36° 59') sahip olduğu enlem derecesi ve özel konumunun getirdiği özelliklerle 18,5 °C gibi yüksek bir sıcaklık ortalamasına

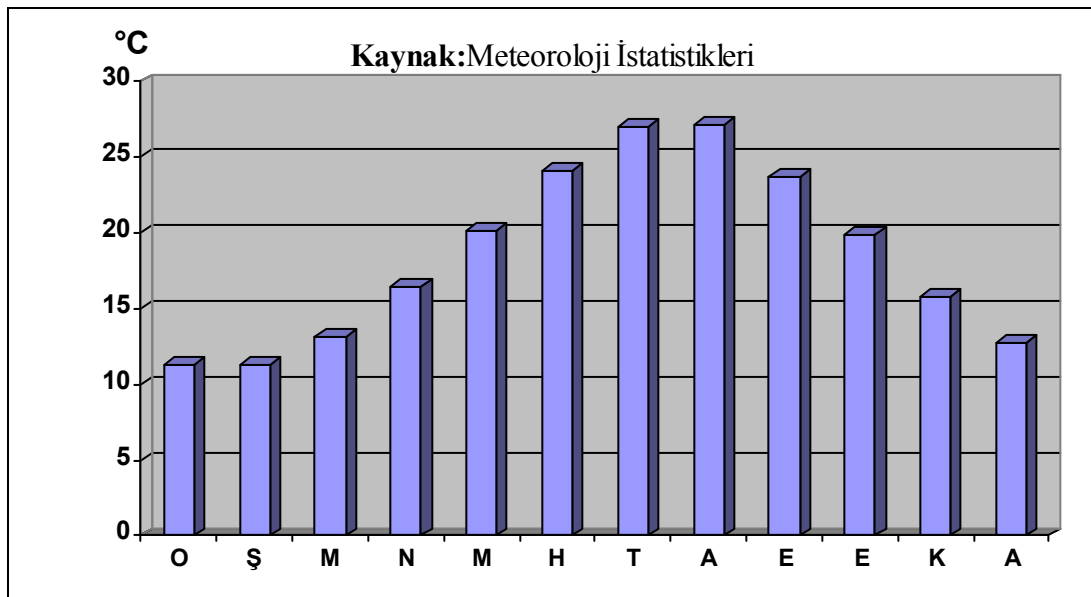
sahiptir. Kıyı turizmi için olmazsa olmaz iklim elemanı olan bu sıcaklık koşulları turizm etkinliklerinin sahaya yerleşmesinde en büyük paya sahiptir.

Turgutreis, Akdeniz ikliminin etkisindedir. Turizm için uygun hava sıcaklığını (20°-30 °C) Bodrum'da görmek mümkündür. Turgutreis'de ortalama sıcaklıklar incelendiğinde (Tablo 1.1. ve Şekil 1.4.) bu durum açıkça görülmektedir. 35 yıllık ortalamada Mayıs ayında 20,1 °C olan hava sıcaklığı Haziranda 24,1 °C Temmuz ayında ise 27,1 °C ye ulaştığı daha sonra düşüşe geçtiği görülmektedir. Ancak ortalama hava sıcaklığı ekim ayında bile turizm için uygun aralıktadır. Bu duruma göre altı ay boyunca 20 °C'nin altında olmayan hava sıcaklık değerleri, yaz dönemi turizm etkinlikleri için ideal koşullar oluşturmaktadır.

Tablo 1.1. Turgutreis'de Aylara Göre Ortalama Sıcaklıklar (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort. Sıc. °C	11,3	11,3	13,1	16,5	20,1	24,1	27,1	27	23,7	19,9	15,8	12,8	18,5
En Yüksek Ort. Sıc. °C	13,8	12,9	16,8	17,9	21,7	27,5	30,1	29,9	25,5	22,5	18,2	15,8	21
En Düşük Ort. Sıc. °C	8,2	8,3	9,6	13,5	18,5	22,7	24,7	24,7	22,6	17,3	13	9,1	16

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

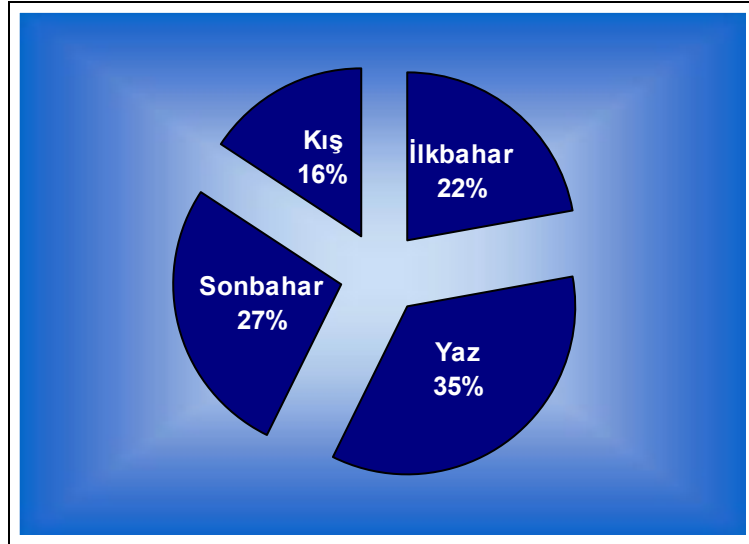
Şekil 1.4. Turgutreis'de Aylara Göre Ortalama Hava Sıcaklığı (°C).

Turgutreis’de en yüksek sıcaklık ortalamalarına 30,1 °C ile temmuz ayında ulaşılmaktadır. En yüksek sıcaklık ortalamasının görüldüğü temmuz ayı ile ağustos ayı arasında sıcaklık farkı yok denecek kadar (0,1°C) azdır. En düşük sıcaklık ortalamalarına ise 8,2 °C ile ocak ayında ulaşılrken, ocak ayı ile şubat ayı arasında da sıcaklık farkı (0,1°C) çok azdır. Yılın hiç bir ayında sıcaklık 0 °C’nin altına düşmemektedir. Bu durum özellikle turizm açısından son derece önemlidir.

Tablo 1.2. Turgutreis’de Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Dağılımı (1975-2010).

Mevsim	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
Ort. Sic. °C	16,5	26	19,8	11,8

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Şekil 1.5. Turgutreis’de Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Dağılımı (°C).

Turgutreis’de yıllık ortalama sıcaklık 18,5 °C’dir. Turgutreis’in ilkbahar mevsimi sıcaklık ortalaması 16,5 °C, yaz ortalaması 26 °C, sonbahar ortalaması 19,8 °C, kış ortalaması 11,8 °C’dir (Tablo 1.2. ve Şekil 1.5.).

Turgutreis’de mevsimler arasındaki sıcaklık farklarını incelediğimiz zaman sonbahar mevsimine ait sıcaklık ortalamalarının, ilkbahar mevsimi ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Bunun en büyük sebebi çok sıcak ve kurak geçen yaz aylarından sonra yazdan kalan etkilerin sonbahar aylarında da sürmesidir. Ege ve Akdeniz kıyılarında görülen bu özellik Turgutreis’de de görülmekte ve turizm sezonu ekim ayına kadar sürmektedir.

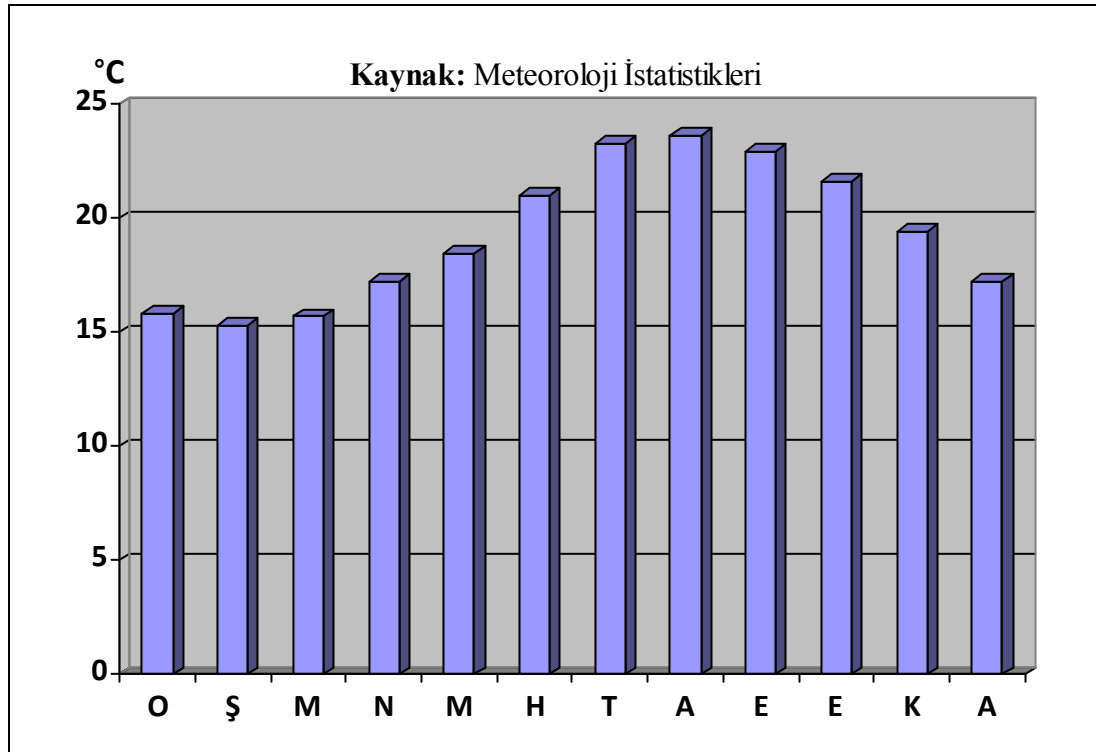
1.2.2. Deniz Suyu Sıcaklığı

Deniz suyu sıcaklıkları, deniz ve kıyı turizmi çekim merkezi oluşturması bakımından önemli bir yere sahiptir. Turistlerin önemli bir kısmı plajda güneş banyosu, yüzme, sörf, dinlenme gibi amaçlarla turistik aktivitelere katılırlar. Bu aktivitelerde deniz suyu sıcaklığı etkili olmaktadır. Ayrıca deniz suyu sıcaklığı yat turizmi için de önemli bir yere sahiptir. Turizm için ideal deniz suyu sıcaklığı en az 18 °C civarında olması gereklidir.

Tablo 1.3. Aylara Göre Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort. Sıc. °C	15,8	15,3	15,7	17,2	18,5	21	23,3	23,6	22,9	21,6	19,4	17,2	19,2
En Yüksek Ort. Sıc. °C	17,5	16,8	18,1	17,8	19,6	22,8	24,4	25,7	25,5	24,2	20,9	18,5	20,9
En Düşük Ort. Sıc. °C	13,5	13,5	14,4	14,4	16,8	18,8	20,5	20,4	20,2	18,7	16,2	13,3	16,7

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Şekil 1.6. Turgutreis’de Aylara Göre Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı (°C).

Deniz suyu sıcaklığının 18 °C'nin üzerinde olduğu aylar sayısı Karadeniz kıyılarında 4 ay (haziran-eylül), Marmara kıyılarında 4 ay (haziran-eylül), Ege Denizi kuzey kıyılarında Ayvalık 5 ay (mayıs-eylül), Dikili 6 ay (mayıs-ekim), Güney Ege kıyılarında Bodrum 7 ay (mayıs-kasım), Akdeniz'de 8 ay veya 9 ay (nisan-aralık) sürmektedir (Doğaner, 2001).

Kıyı turizmi ve yatçılık faaliyetleri için uygun deniz suyu (18°-28 °C) sıcaklığını Turgutreis'de görmek mümkündür. Turgutreis'de aylık ortalama deniz suyu sıcaklığı 19,2 °C'dir. Aylık ortalama en yüksek deniz suyu sıcaklığı 25,7 °C ile ağustos ayında gözlenir. Yine aylık ortalama en düşük sıcaklık ise, 13,5 °C ile ocak ve şubat aylarında gözlenmektedir (Tablo 1.3. ve Şekil 1.6.). Deniz suyu sıcaklığı, denizlerin yavaş ısınıp yavaş soğumasına bağlı olarak hava sıcaklığından bir ay gecikmeli şekilde, en yüksek ve en düşük sıcaklık ortalamalarına kavuşmaktadır.

Tablo 1.3. incelendiği zaman yıllık deniz suyu sıcaklığının 18 °C'nin üzerinde olduğu aylar mayıs ayı ile başlayarak kasım ayını da içine alacak şekilde 7 ay boyunca sürmektedir. Diğer ayları incelediğimiz zaman nisan ve aralık ayları 17 °C'nin üzerinde, ocak, şubat ve mart ayları ise 15 °C'nin üzerinde bir sıcaklık ortalamasına sahip olduğunu görmekteyiz. Bu sonuçlara göre Turgutreis'in 7 ay boyunca kıyı turizmine elverişli olduğunu söyleyebiliriz. Tüm ayları göz önüne aldığımız zaman yatçılık faaliyetleri için ideal koşulların hâkim olduğunu söylenilebilir.

1.2.3. Nemlilik

İnsanlar tatil aktivitelerini yerine getirirken çok sıcak veya çok soğuk ıslılardan rahatsız olmaktadır. Sıcaklık değişikliklerinin yanında özellikle nem değişikliğinden kaynaklanan olgular fiziksel açıdan zararlı olmaktadır. Yaşam şartlarını zorlaştıran, mantar ve küflerin üremesiyle sağlığı bozan, nefes alırken insanı boğan, kalp krizine neden olan ve hatta can kayıplarına sebep olan bu durum özellikle yüksek nem ile ilgilidir. Yıllık ortalama nemliliğin kıyı bölgelerde az değiştiğini dikkate alırsak nemli havanın sıcak yaz aylarında insanlar üzerindeki etkisi artacağından, nem faktörünün turizm sahalarında önemli bir iklim elemanı olduğunu görülür.

Tablo 1.4. Turgutreis’de Aylara Göre Ortalama Bağlı Nem, Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Dağılımı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort. Bağlı Nem %	65,4	66,1	66	66	66,7	64,5	64	67,2	65,7	69	69,5	70,2	66,7
Ort. Yük. Sıc. °C	17,5	16,8	18,1	17,8	19,6	22,8	24,4	25,7	25,5	24,2	20,9	18,5	20,9

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Doğaner’e göre, bağıl nem oranı %70’in üzerinde olduğu zamanlarda, insan sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bağıl nem oranları açısından insan sağlığına en uygun yerler güneybatı Anadolu kıyılarıdır.

Sahanın bağıl nem ve sıcaklık dağılışını incelendiğinde (Tablo 1.4.) Turgutreis’de yıllık ortalama bağıl nem oranı % 66,7’dir. Bilindiği gibi % 70’in üzerindeki bağıl nem oranı, insan sağlığına zarar vermektedir. Araştırma sahası bağıl nem ortalaması (% 66,7) üst sınırın altında bir değere sahiptir. Bu oran turizm aktivitelerini engellemiyor gibi gözükmemesine rağmen hava sıcaklığının çok yüksek olduğu (Temmuz-Ağustos-Eylül) ayların yüksek sıcaklıklarla birlikte nefes almayı güçleştiren rahatsız bir ortam oluşmakta bu da turistlerin ve bölgede yaşayan halkın belirli saatlerde dışarı çıkamamasına neden olmaktadır.

Araştırma kapsamında, turizm aktiviteleri ile ilişkili olduğu düşünülen bir diğer iklim elemanı ise sis olayıdır. Turizm sahalarının doğal özelliklerinden dolayı yaşanan sisler turizmi çeşitli şekillerde etkileyebilmektedir.

Tablo 1.5. Turgutreis’de Sisli Günlerin Aylara Dağılımı (1985-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Sisli Gün	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Sisli günlerin dağılımını gösteren tabloda görüldüğü üzere (Tablo 1.5.), Turgutreis’de sisli günler uzun yıllar içerisinde istisnai durumların dışında görülmemektedir. Bu iklim elemanı, araştırma sahasında pek görülmesine de, yat turizmi ve ulaştırma açısından önem taşımaktadır.

1.2.4. Yağış

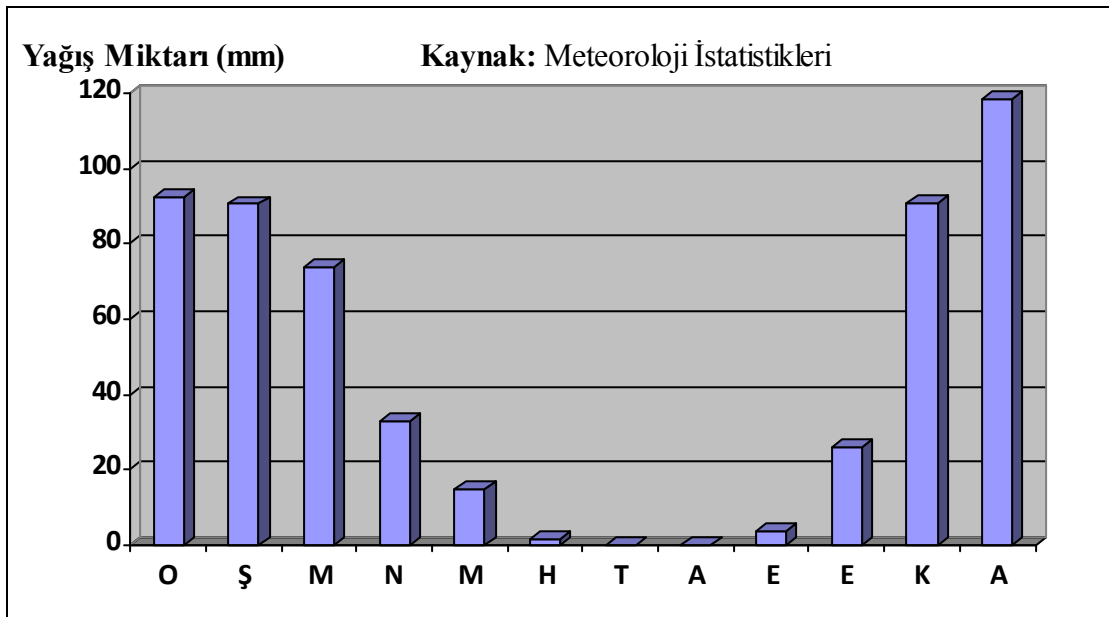
Yaz mevsiminde kısa süreli tatilleri etkileyen bir etmen olarak göze çarpan yağış özellikle kıyı turizmini etkilemektedir. Bu bakımdan yaz mevsiminde iklimin yağış şartları kıyı turizmde önemlidir. Akdeniz ikliminin görüldüğü Ege ve Akdeniz kıyıları, iklim özelliğinden dolayı yazların kurak geçmesi özelliği ile turizm için en uygun şartlara sahiptir. Akdeniz ikliminde yazın görülen yağışlar kısa süreli ve sağanak şeklinde olur (Doğaner, 2001).

Turizm faaliyetlerinde etkili bir rol oynayan diğer bir iklim elemanı da yağıştır. Turistler gidecekleri bölgelerdeki sıcaklıkların uygun değerlerde olmasına önem verirken yağışların da hiç olmamasını tercih ederler. Akdeniz iklim tipinin karakteristik özelliklerini taşıyan Turgutreis, etkisi altında olduğu iklim koşulları nedeniyle yazları kurak geçen bir yöredir. Tablo 1.6. incelendiği zaman mayıs ayından ekim ayına kadar yağışlı gün sayısı yok denecek kadar azdır.

Tablo 1.6. Turgutreis’de Toplam Yağışın Aylara Dağılımı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort. Yağış	92,4	90,5	73,7	32,8	15,1	1,8	0,0	0,2	3,7	25,9	91,0	118,6	545,7

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Şekil 1.7. Turgutreis’de Toplam Yağışın Aylara Dağılımı.

Turgutreis’de yıllık toplam yağış miktarı 545,7 mm. dir. Tablodan anlaşıldığı üzere yağış maksimum Kasım (91,0 mm), Aralık (118,6 mm), Ocak (92,4 mm) ve Şubat (90,5 mm) aylarında görülürken minimum yağışlar da, Haziran (1,8 mm), Ağustos (0,2 mm) ve Eylül (3,7 mm) aylarında görülmektedir. Temmuz ayında ise, hiç yağış düşmediği verilerden anlaşılmaktadır (Tablo 1.6. ve Şekil 1.7.).

Tablo 1.7. Turgutreis’de Ortalama Sıcaklıkların ve Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılımı (1975-2010).

Mevsim	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
Ort. Yağış	65,6	0,6	40,2	100,5
Ort. Sıc. °C	16,5	26	19,8	11,8

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Yukarıdaki verilerden anlaşılacağı üzere yağış ve sıcaklıkların yıl geneline dağılımında düzensizlikler vardır. Sıcaklıkların en yüksek seviyede olduğu yaz döneminde yağış (0,6 mm) yok denecek kadar az bir değere sahipken, sıcaklıkların en düşük olduğu kış mevsiminde de yağışın (100,5 mm) en yüksek olduğu görülmektedir. İlkbahar ve sonbahar mevsimlerinde de yaz ve kış mevsimlerinde olduğu gibi sıcaklık ve yağış arasında ters bir orantı göze çarpmaktadır (Tablo 1.7.). Genel olarak sahada yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlı bir Akdeniz iklimi hâkimdir.

1.2.5. Bulutluluk

Tablo 1.8. Turgutreis’de Bulutlu Günlerin Yıl İçindeki Dağılımı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort. Bulut (0-10)	4,4	4,5	4,2	3,7	2,4	0,6	0,1	0,2	0,7	2,5	4,1	5,1	32,5

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Turizm faaliyetlerini yakından ilgilendiren bir iklim elemanı da bulutluluk etmenidir. Turizme katılan turistler, tatil için ayırdıkları günlerin tamamını turizm aktiviteleri ile geçirmek isterler. Özellikle kıyı turizmi ve yat turizminin yapıldığı Turgutreis gibi turizm yörelerinde, tatil süresince havanın açık olması turizm aktiviteleri için son derece önemlidir.

Turgutreis’de uzun yıllar ortalamasında kapalı gün sayısı 32,5’dir. Turizm sezonunun hâkim olduğu yaz ayları olan Haziran ayından başlayarak Ekim ayına kadar kapalı gün sayısı yok denecek kadar azdır. Açık gün sayısı Mart ayından başlayarak artar. Temmuz ve Ağustos aylarında yok denecek seviyeye geldikten sonra artmaya başlasa da Eylül ayının sonuna kadar açıktır (Tablo 1.8.). Açık gün sayısının fazla olması kıyı turizm aktiviteleri için en önemli faktörlerden biridir.

1.2.6. Güneşlenme Süresi

Güneşlenme süresi tatil amacı ile seyahat eden tüm insanlar için önemlidir. Turistler denizden yararlanmak ve dinlenmek için geldikleri yerlerde güneşlenme süresinin fazla olmasını tercih ederler. Aynı zamanda güneşlenme süresinin fazla olduğu tatil yörelerinde kıyı turizmi olanakları daha yüksek olurken, turizm süresi de daha uzun olur.

Güneşlenme süresinin uzunluğu, özellikle kıyı turizminde güneşten uzun süre faydalanma sağladığı için önemlidir. Yıllık güneşlenme süresi Fransa’nın Cote d’Azur kıyısında Antibes’te 2579 saat iken Bodrum kıyılarında ortalama 2900 saattir. Daha güneye gidildikçe bu süre ortalama 3000 saati bulur. Güneşten daha fazla faydalanmak bakımından Türkiye’nin Akdeniz kıyıları Güney Avrupa’nın Akdeniz kıyılarından daha uygun koşullara sahiptir (Doğaner, 2001).

Tablo 1.9. Günlük Ortalama Güneşlenme Süresinin Aylık Dağılımı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort. Gün. Süresi	4,55	5,36	6,20	7,35	9,17	10,49	11,05	10,42	9,15	7,27	5,41	4,27	7,46

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Turgutreis’de günlük ortalama güneşlenme süresinin aylara dağılımında (Tablo 1.9.), en yüksek değerlerin yaz aylarında en düşük değerlerin ise kış aylarında gözlendiği görülür. Temmuz ayı 11 saat 5 dakika ile en uzun güneşlenme süresine sahip olan aydır. Ortalama güneşlenme süresi, verilerden elde edilen yıllık ortalama toplam 7 saat 46 dakikadır. Yıllık yaklaşık 2900 saat güneşlenme süresine sahip olan araştırma sahası kıyı turizmi için uygun koşullara sahiptir.

1.2.7. Rüzgârlar

Basınç merkezleri arasındaki farklılıktan dolayı rüzgârlar meydana gelirler. Basınç merkezlerinin günlük veya mevsimlik olarak değişiklik göstermesi ile rüzgâr yönünde de buna paralel olarak değişiklikler meydana gelir. Bunun yanında rüzgâr yönü ile yeryüzü şekilleri arasında da sıkı bir ilişki vardır (Kara, 1998).

Rüzgâr hızı kıyı turizmde günlük rekreasyonel faaliyetleri etkilemesi bakımından önemlidir. Bunun için rüzgâr hızının 7m/ sn'den fazla olmaması gerekir. Bu açıdan incelendiği zaman Bodrum ve çevresinde yaz mevsiminde ortalama rüzgâr hızı 2-2,5 m/ sn'dir. Deniz üzerinden esen hafif şiddette rüzgâr denizle ilgili rekreasyonel faaliyetler (yelken, windsurf vb.) için uygundur (Doğaner, 2001). Kıyı turizmde hafif şiddette rüzgâr deri üzerinde nemi buharlaştırarak, sıcağa dayanabilmeyi kolaylaştırır. Deniz üzerinden esen rüzgârların ferahlatıcı etkisinden dolayı tatil yerlerinde yazın bunaltıcı sıcağın etkisinden daha az etkilenmek için turistler günlük turlara çıkmayı tercih ederler. Şiddetli bir rüzgâr ise denizle ilgili rekreasyonel faaliyetlerin yapılmasını önler. Ege denizinde durgun bir sabahdan sonra, öğleden sonra şiddetlenip günbatımına doğru hafifleyen, geceleri ise karadan denize doğru esen rüzgârlar, kara-deniz meltemi şeklinde etkisini gösterir.

Tablo 1.10. Turgutreis'de Aylık Ortalama Rüzgâr Hızının Yıl İçinde Dağılımı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Ort.Hız. (m/s)	2,7	3	2,7	2,4	2,1	2	2	1,8	1,9	2,1	2,4	2,9	2,3

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Turgutreis'de aylık ortalama rüzgâr hızı verilerini incelediğimiz zaman (Tablo 1.10.), günlük rekreasyonel faaliyetleri etkilemeyecek değerlere sahip olduğu görülmektedir. Aylık ortalama rüzgâr hızı değerlerinin maksimum değerlere kış aylarında ulaşılırken, minimum değerlere de yaz aylarında ulaşıldığı görülmektedir.

Tablo 1.11. Turgutreis'de Aylık Ortalama Fırtınalı Gün Sayısı (1975-2010).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A	Ort.
Fır. Gün.	3,6	4,5	3,1	2,2	0,5	0,6	1,2	0,8	0,6	0,9	2,5	3,9	24

Kaynak: Meteoroloji İstatistikleri.

Kıyı turizminin hâkim olduğu Turgutreis’de fırtınalı gün sayılarına baktığımız zaman yıllık ortalama 24 gündür (Tablo 1.11). Fırtınalı günler daha çok kış aylarında görülürken yaz aylarında pek görülmemektedir. Tablodaki verilere dayanarak söyleyecek olursak Turgutreis’de fırtına olayı turizm aktivitelerini engelleyecek etkilere sahip değildir.

1.3. Doğal Bitki Örtüsü Özellikleri

Turgutreis 6833 hektarlık bir alandır. En yüksek yeri ortalama 300 metredir. Sıcak ve kurak bir yaz mevsimine sahip olmasına karşın ılıman ve yağışlı kışlarda ortalama 545,7 mm. yağış almaktadır. Yörenin bitki örtüsü Akdeniz iklimine bağlı olarak bulunan doğal bitki örtüsü olan özellikle kızılçam ormanlarının tahribiyle sahaya yerleşen çoğunlukla kurakçıl çalı (maki) formasyonu yer almaktadır. Başlıca maki bitkileri sakız, melengiç, keçiboynuzu, defne, zakkum ve pırnal meşesidir.

Foto 1.3. Yörede İç Kesimlere Doğru Zeytin, Çam ve Diğer Bitki Türleri.

Araştırma sahasında özellikle kızılçam ve delice yani zeytin görülmektedir. Kızılçam özellikle iç bölgelerde dağların üstünde diğer ağaç türleriyle karışık ormanlar oluşturduğu görülür (Foto 1.3.). Turgutreis kıyılarına doğru yok olur. Eskiden daha çok görülen kızılçam ormanları zamanla yapılaşma ve yangınlarla yok

olmuştur. Akdeniz'in tipik zeytin ağaçlarına yörenin her yerinde çokça rastlamak mümkündür. Bitki örtüsü içerisinde incir, deli hurma, çöğür armudu, kaba pırnal, palamut meşesi gibi ağaçlar da yer almaktadır.

Araştırma sahasında, ormanların dışında kalan kısımlarda çeşitli türlerden oluşmuş çalılıklar yer alır. Orman yangınlarının ardında oluşmuş bu bitki türlerine boş olan arazilerin hemen her yerinde rastlamak mümkündür. Bazı diğer bitkilerde bu çalı formasyonunun arasında türlerini sürdürmektedir. Yörede en göze çarpan çeti olarak adlandırılan bitkidir. Çalılık bölgede bulunan birçok bitki çeşidi çiçek açma dönemlerinde güzel bir görüntü oluşturmaktadır.

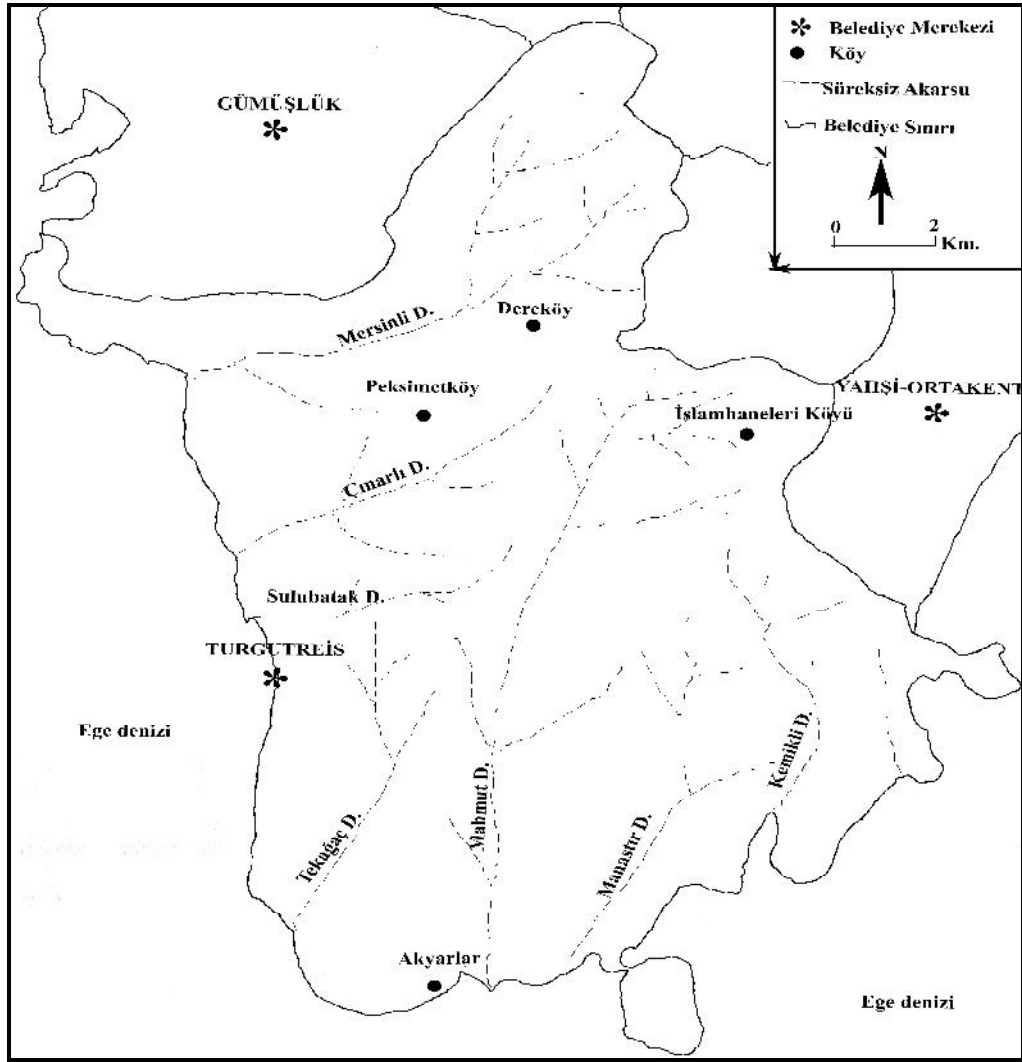
Çayırliklar otsu bitkilerin yaygın olduğu alanlardır. Ortakent'in batısında kalan bölgenin yüksek kesimlerinde geniş çayırliklar bulunmaktadır. Karaincir yamaçları tür bakımından diğer yerlere göre oldukça fakir yerdir. Kıyı bölgelerinde eğreti otu, altın otu, müskülüm, tavşangözü ve yapışkan ot sık rastlanan bitkilerdendir. Yörenin çevresinde başka tür bitkilerde bulunmaktadır; Kıbrıs akasyası, mimoza, sabırlık, osuruk otu, eğrelti otu, kara selvi, ağı otu, karga düveliği, iğde, okaliptüs, sulfata ağacı, esenbil, boz ot, dut, yavan kenger, Frenk inciri, ekşi ot, yapışkan ot, hurma ağacı, selvi, kök boya otu, nar, karabiber ağacı, baldıran, Giritli otu, sarıçiğdem, karaağaç, asma ve palmiye bunlardandır (Tuzlacı 2003).

Turgutreis'de turizm endeksli olarak gitgide artan yapılaşma bitki örtüsünü olumsuz etkilemekte ve birçok bitki çeşidinin yok olmasına neden olmaktadır. Yurdumuzda az bulunan andız, dikenli enginar, bardak çiçeği, zambak, müskülüm, tavşan gözü, salep ve deli hurma gibi bitki türleri yörede mevcuttur. Bölgede bulunan birçok bitki türü besin kaynağı veya tedavi amaçlı kullanılacak bitkilerdir. Bu bitki türlerinin korunması gerekmektedir.

1.4. Hidrografya Özellikleri

Turgutreis, yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlı tipik Akdeniz iklimine sahiptir. Sıcak ve kurak bir yaz mevsimine sahip olmasına karşın ılıman ve yağışlı kışlarda ortalama 545,7 mm. yağış almaktadır. Hidrografik açıdan fakir bir yer özelliği gösterir. Araştırma sahasında dikkati çeken ilk durumlardan birisi yıllık

rejimi düzenli bir akarsuya sahip olmamasıdır. Bundan dolayı yaz döneminde yüzey suları bir kaynak özelliğine sahip değildir. Yörenin coğrafi yapısı çok engebeli olması yağışların doğrudan denizlere akmasına ve dolayısıyla yer altı suları bakımından da fakir olmasına neden olmuştur. Düzenli bir akarsuyunun olmamasının yanında doğal bir göle de rastlanmaz. Bu durum küçük bir yarımada olması ve yaz aylarında kar sularıyla kaynak yaratacak bir yüksek sahasının bulunmamasından kaynaklanır.

Şekil 1.8. Araştırma Sahasının Hidrografi Haritası.

Kışları yağışlara bağlı olarak oluşan küçük dereler akarsularını oluşturur. Bu dereler, yağışın yoğun olduğu ve gür bir şekilde aktığı dönemlerde taşkınların oluşmasına yol açabilmektedir. Kış döneminde mevsimlik akarsu görünümündeki; Mersinli Deresi, Çınarlı Deresi, Sulubatak Deresi, Kemikli Deresi, Manastır Deresi,

Mahmut Deresi, Tekağaç Deresi gibi süreksiz akarsular yörenin su kaynaklarını oluşturur (Şekil 1.8.). Bu akarsular döküldükleri yerlerde küçük deltalar oluşturarak akarsuların ağzında yer yer küçük kıyı ovaları oluşturmuştur. Turgutreis kıyı ovası bunlardan biridir.

Akarsular dağlık kesimlerde tepelik alanları ve platoları zamanla aşındırarak yarmışlardır. Dağlık alanın kıyı kesimine kadar devam ettiği yerlerde çeşitli derinliklerde vadilere rastlanır. Kıyı şeridi boyunca görülen bu vadiler, akarsu ağzlarında ve kıyı sayfiyesinde yapılan değişikliklerden dolayı zamanla kaybolmuştur.

1.5. Toprak Özellikleri

Akdeniz iklimine sahip olan araştırma sahasında başlıca üç toprak tipi yayılış göstermektedir; Kırmızı Akdeniz Toprakları, Alüvyal Topraklar ve Kahverengi Orman Toprağı olmak üzere başlıca üç toprak çeşidine rastlanır.

Foto 1.4. Kırmızı Akdeniz Toprağı Üzerinde Yapılan Zeytin Tarımı.

Turgutreis’de yer alan Mersinli, Çınarlı, Sulubatak, Kemikli, Manastır, Mahmut, Tekağaç derelerinin yatakları çevresinde ve denize döküldüğü yerlerde Alüvyal toprakların yer aldığı görülmektedir. Akarsuların aşındırma ve taşıma faaliyeti

sonucunda oluşmuş bu topraklar son derece verimlidir. Turgutreis’de geçmişten bugüne tarım yapılan sahalarda yer alır.

Kahverengi orman toprakları verimli topraklar olarak bilinir. Hem verimli orman toprakları hem de verimli tarım arazileri olarak dikkati çekerler. Bu topraklar üzerinde süt ve süt ürünlerine yönelik hayvancılık, meyve ve sebzeçilik ile diğer tarımsal faaliyetler yapılmaktadır (Mater, 2004). Kıyı bölgelerden iç bölgelere doğru gidildiğinde, dağlık alanlara doğru Alüvyal ve kırmızı Akdeniz topraklarının yerini kahverengi topraklar alır.

Kıyı bölgelerinde Alüvyal toprakların olmadığı yerlerde ve dağların arasında kalan düz arazilerde kırmızı Akdeniz toprakları yayılış göstermektedir. Söz konusu toprağın özellikleri, oksitlenmeden dolayı kırmızı renk almasıdır. Bu tür topraklarla kaplı olan sahalarda zeytinlikler ve orman alanları yer almaktadır (Foto 1.4.).

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Nüfus Özellikleri

Ülkeler sınırları içerisinde yaşayan insan sayısını ve bunların özelliklerini tespit etme ihtiyacı duyar. Nüfus sayımları önceden askere alınacak kişi sayısını ve vergi verecek nüfusu tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Ancak günümüzde bu amaçlara ek olarak; insan potansiyelini belirlemek, nüfusun artışı, azalışını, iş, gelir düzeyi, eğitim durumu gibi özelliklerini tespit etmek içinde nüfusu bilmek gerekmektedir (Şahin vd., 2003). Herhangi bir yerin turizm potansiyelinin belirlenmesinde de nüfus özelliklerini bilmek gerekir.

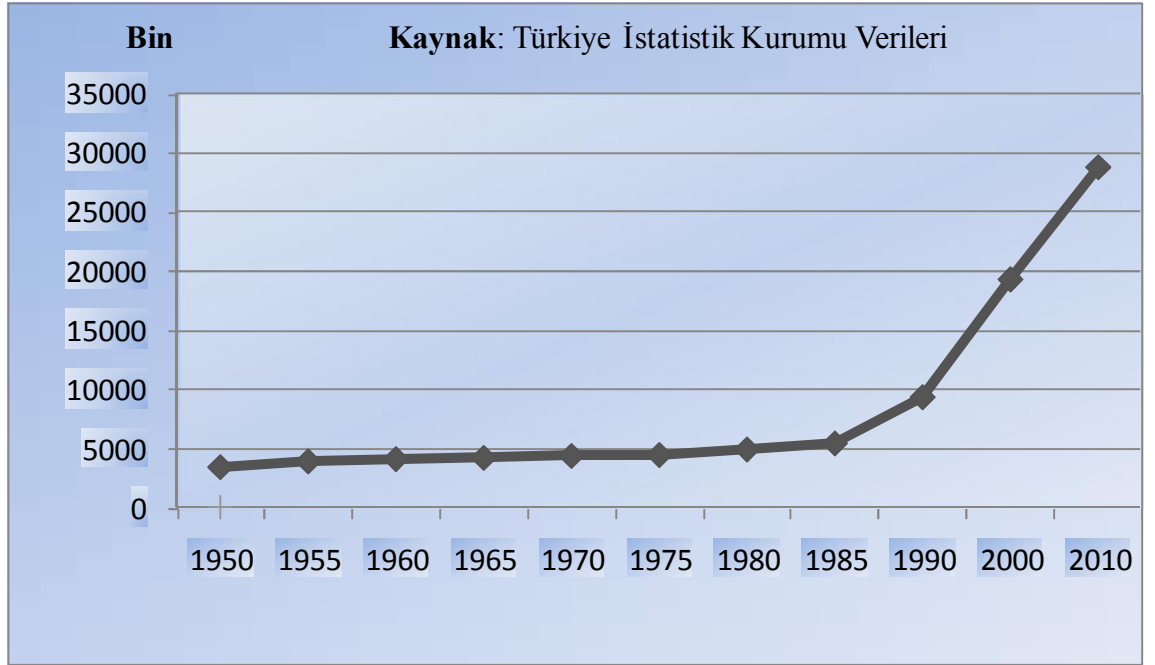
2.1.1. Nüfusun Gelişimi

Araştırma sahası olan Turgutreis ve çevresinin yerleşme tarihi incelendiği zaman ilkçağ’a kadar uzanan bir tarihi olduğu görülür. Özellikle kıyı şeridinde korunaklı koyların varlığına bağlı olarak ortaya çıkan deniz ticareti, yörenin değerini artırmış tarih boyunca çok sayıda denizci halkını, istilacıları ve göçmenleri barındırmış ve önemli yerleşmelere ev sahipliği yapmasını sağlamıştır.

Tablo 1.12. Turgutreis'in Sayım Yılları İtibariyle Nüfus Durumu (1950-2010).

Yerleşmeler	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010
Turgutreis	1169	1603	1645	2036	2043	2156	2492	2867	4589	8540	12613	15491	16490	17865
Akyarlar	361	267	315	285	273	309	426	507	1662	3353	2276	2469	2590	2744
Dereköy	442	477	563	446	490	525	523	522	596	690	887	897	874	893
İslamhaneleri	326	324	303	265	294	275	286	345	642	2436	1814	1882	2100	2331
Gümüşlük	867	1014	1062	1014	1051	991	1007	1005	1578	3170	3612	3707	3696	3691
Peksimet	325	287	282	219	285	255	247	251	338	1169	903	1175	1229	1313
TOPLAM	3490	3972	4170	4265	4436	4511	4981	5497	9403	19358	18493	21914	23283	28837
Artış %'si	-	13.8	4.9	2.2	4.0	1.6	10.4	10.3	71.0	105.8	-4.4	18.4	6.2	6.2

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Verileri.

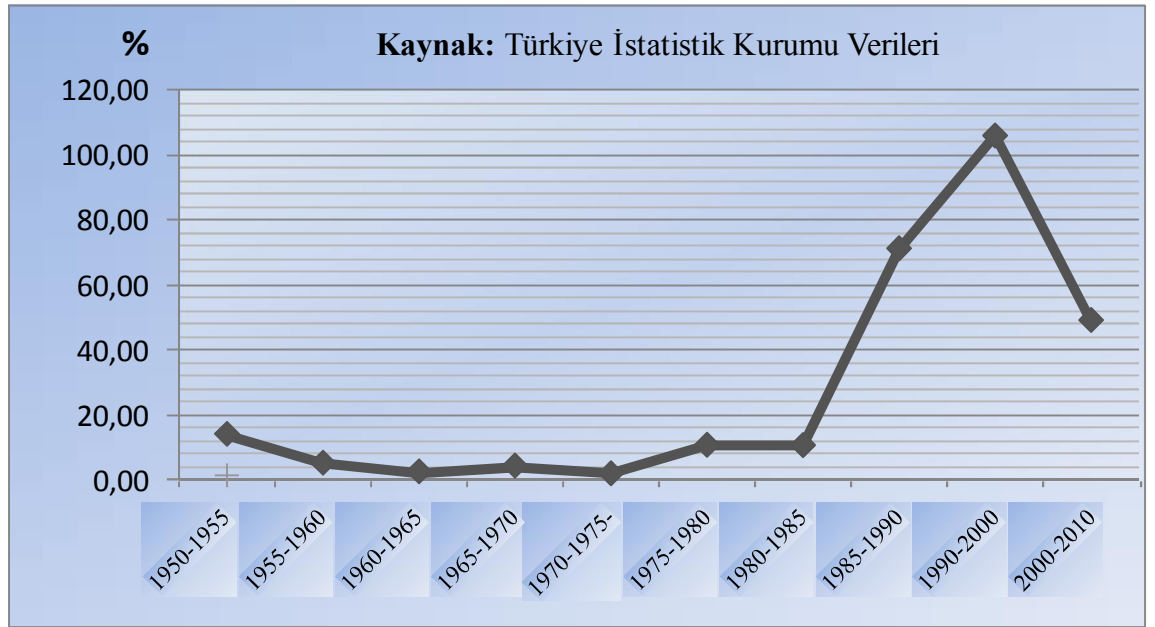

Şekil 1.9. Turgutreis'in Sayım Yılları İtibariyle Nüfus Artışı.

Turgutreis'in idari sınırları ve nüfusu hakkında yaptığımız araştırmalarda tam bir bilgiye ulaşamamıştır. Gerek Turgutreis ve çevresinde bulunan tarihi kalıntılar olsun, gerekse Aspat dağında Yunan Kilisesinin kalıntıları olsun, eski yerleşim kalıntıları yörenin nüfus birikimi hakkında bilgi vermektedir.

Kıyı şeridinde bulunan araştırma sahası ilkçağdan bu yana ticaret, tarım, hayvancılıkla geçimini sağlamıştır. Çok sayıda istilaya uğramasından dolayı çeşitli milletlerin eline geçmiştir. Sık istilaya uğraması nüfus sayısında iniş çıkışların

olduğunu göstermektedir. Nüfusun gelişimi ve sayısı hakkında sağlıklı bilgilere ancak cumhuriyet sonrasında ulaşılmıştır. Ancak cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımında (1927 Genel Nüfus Sayımı), köylere ait bilgilerin olmaması, o dönemde bugünkü Turgutreis'in sınırları içerisinde bulunan Akyarlar, Dereköy, Karakaya, Peksimet, İslamhanelerinin mahalle olması, köy ve mahallelerin ad değişikliğinin olmasından kaynaklanan sorunlar, köylerin, kasabaların parçalanması veya başkalarıyla birleşmesinden dolayı farklı köylerle nüfusları sayılmış olması, Turgutreis'in de farklı bir kasabayla nüfusunun sayılmış olması doğru bilgi vermemizi engelleyeceğinden 1950 yılından sonraki nüfus verileri ele alınıp incelenmiştir.

Şekil 1.10. Turgutreis'in Sayım Yılları İtibariyle Nüfus Artış Oranı (%).

Ülkemizde yapılan nüfus sayımlarının sonuçlarından elde edilen bilgilere göre, nüfus artışı her dönemde aynı olmamıştır. 1950 'den 2010 yılına kadar geçen sürede Turgutreis'in nüfusu 3.490 kişiden 28.837 kişiye yükselmiştir. Grafik incelendiği zaman genel itibariyle kişi sayısında sürekli artış görülürken 2000 yılından sonra bir düşüş görülmüştür. Daha sonra artış devam etmiştir. 2000 yılından sonraki dönemde kişi sayısında meydana gelen azalışta, Gümüşlük köyünün Turgutreis'den ayrılarak kasaba olması itibariyle 2000 yılından sonra nüfusunun da Turgutreis'den ayrı tutulması etkili olmuştur.

Dönemler itibariyle ele alındığında Turgutreis nüfusunun sürekli arttığı görülmektedir. 2010'daki veriler dikkate alındığında yöre nüfusu, 1950'deki sayıma göre 8 kat artış gösterdiği görülür (Tablo 1.12. ve Şekil 1.9.).

1950 yılında 3490 olan Turgutreis nüfusu % 13,8'lik bir artışla 1955 yılında 3972 olmuştur. Genel itibariyle nüfus artışı olan yörede yaşayan insanların ekonomisi tarım, hayvancılık ve ticaretle sınırlıdır. Nüfus artış oranı 1980'li yıllara kadar artmakta olmasına rağmen çok büyük nüfus artışları görülmemiştir. 1980'li yıllardan itibaren Türkiye'yi saran turizm etkileri kendisini Turgutreis'de de göstermiştir. 1975 yılında 4511 olan nüfus %10,4 oranında artarak 4981 kişiye ulaşmıştır. Bir sonraki dönemde ise 10,3 oranında artarak 5497 kişiye çıkmıştır.

1990'lı yıllara doğru turizmin etkileri sonucu mekânsal kullanımlar değişmeye ve bu sektörde çalışanların sayısında artışlar olmaya başlamıştır. Yakın çevredeki turistik sahaları gezmeye gelenlerin uğrak yeri olmaya başlayan yörede de turizm faaliyetleri büyük bir hız kazanmış bu hıza paralel olarak nüfus artışında patlama yaşanmıştır. 1985 yılında 5497 olan yöre nüfusu %71 oranında artış göstererek 9403'e ulaşmıştır. 1990 yılından sonra Turgutreis adını turizmde duyurmuş Türkiye'nin önde gelen turizm yörelerinden biri olmaya başlamıştır.

1990 yılında 9403 olan nüfus on yıllık bir dönemde 105,8 oranında artış göstererek 2000 yılında kendi nüfusunun iki katından fazla sayıya ulaşarak 19358 kişiye ulaşmıştır. Nüfusun bu kadar çok artmasında turizm yatırımlarının artması, emekli insanların gelip yerleşmeye başlaması ve yörede yapılmaya başlanan marinanın etkisi büyüktür.

2000 ile 2007 yılları arasında nüfus artış oranında ilk defa bir düşüş görülmektedir. Bu düşüşün sebebi 1999 yılında kasaba olan Gümüşlük köyünün nüfusunun Turgutreis'den ayrı tutulmasıdır. Genel olarak yukarıdaki tablo incelendiği zaman Turgutreis merkezi ve köylerinde nüfus artışı devam etmektedir. 2007 yılında % -4,4 oranında azalmayla yöre nüfusu 18493'e gerilemiştir. Bu dönemde teknolojinin gelişmesi ile birlikte ülkemizde yaşayan tüm insanlar kayıt altına alındıktan sonra, "adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin yardımıyla" her yıl nüfus sayılarına ulaşılabilir olmuştur. 2007 yılında 18493 olan nüfus 18,4 oranında

artışla 2008 yılında 21914'e yükselmiş, 2009 yılında 6,2 oranındaki artışla da 23283 kişiye yükselmiştir. 2010 yılına gelindiğinde ise % 23,8 oranında bir artış gerçekleşmiş, bir yıl gibi kısa sürede nüfusu 28.837 kişi olmuştur (Şekil 1.10.).

2.1.2. Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Nüfusun cinsiyet özelliklerinin bilinmesi; evlilik, doğum ve ölüm oranlarının belirlenmesi ile iş hayatına atılmaları bakımından önemlidir. Çünkü bilindiği üzere nüfusun cinsiyetlere dağılımındaki dengesizlik, evliliklerin azalmasına, bu durum ise doğum oranlarının azlığına neden olur. Diğer yandan erkekler iş hayatına daha çok atılır. Buna karşılık ortalama ömür kadınlarda daha uzun iken erkeklerde daha kısadır (Şahin vd., 2003).

Tablo 1.13. Turgutreis Nüfusunun Cinsiyet Yapısı (1955-2010).

Sayım Yılı	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus
1955	1980	1992	3972
1960	2062	2108	4170
1965	2140	2125	4265
1970	2201	2235	4436
1975	2328	2183	4511
1980	2574	2407	4981
1985	2905	2592	5497
1990	5685	3720	9403
2000	10800	8558	19358
2007	9498	8995	18493
2008	11253	10661	21914
2009	12012	11271	23283
2010	14836	14001	28837

Kaynak: TÜİK Verileri.

Genellikle çok göç veren yerleşim yerlerinde kadın nüfusu daha fazla iken, göç ile nüfus kazanan yerleşim yerlerinde erkek nüfus daha fazladır. Bundan dolayıdır ki Turgutreis'e çalışmaya gelen erkek nüfusun etkisiyle erkek nüfus oranı, kadın nüfus oranına göre daha fazladır.

1980 yılları sonrasında turizme verilen önem ve yatırımların etkisiyle Turizm Türkiye’de nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan önemli etmenlerden biri olmuştur. Özellikle batı kıyıları boyunca Marmara’nın güneyinden başlayarak Ege ve Akdeniz sahilleri boyunca bu etki görülmektedir. Ege ve Akdeniz’in birleştiği bir sahada yer alan Turgutreis’de de bu durum böyledir. Özellikle yaz aylarında görülen bu etkiler turizm çekiciliklerinin etkisiyle tüm yıla yayılarak hızlı bir şekilde nüfusun artmasını sağlamaktadır (Tablo 1.13.).

2.1.3. Nüfusun Eğitim Durumu

Nüfusun eğitim durumu deyimi ile, çoğu kez okur-yazar olan ve olmayan nüfus anlaşılmaktadır. Bir yerin nüfusunun eğitim düzeyi, sadece okuryazarlık oranı ile ölçülemez. Nüfusun ilk, orta ve yüksek öğretim bitirenlerin, bir birine ve ülke nüfusuna oranları gibi kriterleri de dikkate alınmalıdır (Doğanay, 1997). Eğitim seviyesi yüksek bir insanın turiste ve turizme ilgi ve hoşgörüsü daha yüksek olur. Eğitim seviyesi artıkça ilgi ve hoşgörünün düzeyi de artar. İlgi ve hoşgörülü insanların bulunduğu bir yöreye gelen turistler hoşnut kalır ve zamanla yöreye tekrar geldikleri gibi başkalarının da orayı tercih etmelerine referans olurlar. Bu referanslar da yörenin gelişmesini sağlar.

Tablo 1.14. Turgutreis’de Nüfusun Eğitim Durumu (2010 ADNKS Nüfus Sayımı).

Cinsiyet	Ok.Yaz.Bilm.	Ok.Yaz.Bil.	İlk.Ok.M	İ.Ö M	O.Ok.M	Lise M	Üniv.M	Bilinmeyen
Erkek	68	392	2238	731	489	2031	374	1025
Kadın	397	250	3385	862	729	2156	1144	1316
Toplam	465	642	5623	1593	1218	4187	1518	2341

Kaynak: 2010 ADNKS Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Muğla.

Turgutreis’de okuma yazma bilenlerin oranı % 97,1’dir. Okur-yazar olmayanların oranı ise, % 2,9’dur. Turgutreis’de okur-yazarlık durumu cinsiyet grupları açısından değerlendirildiğinde, kadınlarda % 95,6, erkeklerde ise % 99’dur. Bu sonuçlara göre, araştırma sahasında okur-yazar oranı yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır (Tablo 1.14.).

Yukarıdaki tabloyu incelediğimiz zaman okuma yazma bilmeyenler içerisinde erkekler % 1'lik bir orana sahipken kadınlarda bu oran % 4,4'tür. Kişi olarak ele alırsak okuma-yazma bilmeyen kadın sayısı erkek sayısının yaklaşık dört buçuk katıdır. Buna karşın üniversite mezunlarında kadınlar 1144 kişi ile 374 kişi olan erkek üniversite mezunundan 3 kat fazladır. Araştırma sahasında okuma yazma konusunda bilgi sahibi olunmayan toplam 2341 kişi mevcuttur.

2.2. Yerleşme Özellikleri

Geçmişten günümüze insanların gelip yerleşmesi, yaşamını sürdürmesi sırasında meydana getirdiği değişiklikler, geçmişten günümüze kadar olan süre ve yerleşim şekilleri bir yerin yerleşme özelliklerini verir. Bu doğrultuda çalışma sahasının yerleşme özellikleri incelenmiştir.

2.2.1. Yerleşme Tarihi

Bodrum Yarımadası'nın batı ucunda yer alan Turgutreis, eski çağlardan beri Anadolu'nun önemli bağlantı yerlerinden biri olmuştur. Turgutreis ve çevresinin yerleşme tarihi incelendiği zaman ilkçağ'a kadar uzanan bir tarihi olduğu görülür. Özellikle kıyı şeridinde korunaklı koyların varlığı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan deniz ticareti, yörenin değerini artırmış tarih boyunca önemli yerleşmelere ev sahipliği yapmasını sağlamıştır.

Deniz insanıyla kara insanının bir arada yaşadığı, sık sık istilaların gelip geçtiği bu yörenin bilinen ilk halkı leleglerdir. Deniz ticaretini ellerinde bulunduran bu savaşçı halk Myndos (bugünkü Gümüşlük)'da yerleşmiştir. Bölge, Dor ve Pes istilalarından sonra, M.Ö. 3. yüzyılda Karya egemenliğine girmiştir. Büyük İskender'in istilasında yıkılıp yerle bir edilen bu kıyılarda, M.Ö. 13'de Sezar'ın katillerinden Brutus ve Cassius'un karargâh kurduğu söylenir. M.S. Selçuk Türkleri tarafından alınmış, sonra Bizanslılara geçmiştir.

M.S. 1300'de Menteşe Beyliği'ne, Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlı Devleti'ne, Yıldırım Beyazıt'ın Ankara Savaşı'nda yenilmesiyle Rodos şövalyelerinin egemenliğine geçip 120 yıl kalmıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın

1523’de Rodosluları yenmesi üzerine, şövalyelerin bölgedeki hâkimiyetleri son bulmuş, yöre bu tarihten itibaren Türklerin yerleşim yeri olmuştur. İşte o günlerde kasabanın onuru, ünlü Türk Denizcisi Turgut Reis adını duyurmuştur.

Turgutreis, 1950 yılında bucak, 1967’de kasaba olmuş, şimdilerde ise; ilçe olmaya aday bir belediyedir. Turgutreis’in önceki adı Karatoprak’tır. 1970’li yıllarda yapılan yerleşim yerleri ad değişiklikleri ile (Kaptan Derya Turgut Reis’ten esinlenmeyle) Turgutreis olmuştur.

Gümüşlük’deki Myndos uygarlığının izlerini taşıyan sur kalıntıları, deniz altındaki dalgakıran, daha sonraki dönemlerden kalma çeşmeler, kiliseler, sarnıçlar, mezarlar, kuyular, paralar, küpler, tarihi olaylara sahne olmuş bu yaşlı kasabanın kültür zenginliğinin göstergesidirler.

Araştırma sahasını genel olarak ele alırsak, sırtını, yüksekliği fazla olmayan dağlarla Bodrum’a yaslamış, üç tarafını irili ufaklı adaların sarmış olduğu, geçmişte ve günümüzde yerleşmelerin kıyı sayfiyesi boyunca kurulmuş olduğu bir alandır. Yerleşme ve ekonomik faaliyetler açısından elverişli iklim özellikleri, uygun topografya koşulları, ulaşım için gerekli koşulların varlığı ve denizden yararlanma olanakları kıyı bölgesini ilk çağdan günümüze dek yerleşilmeye elverişli kılmıştır. İç kesimlere doğru gidildikçe tam aksine seyrek nüfuslu ve yerleşme yoğunluğu düşük yerler olduğu dikkat çeker.

2.2.2. Yerleşme Şekilleri

Yerleşme şekillerinin sınıflandırılmasına bakıldığında yerleşme, makro düzeyde kır ve kent yerleşmeleri olmak üzere iki guruba ayrılmıştır. Bu yerleşmelerden kır yerleşmeleri de kendi arasında, geçici ve devamlı yerleşmeler olarak iki guruba ayrılmıştır (Doğanay, 1997). Buna göre araştırma sahasında bulunan yerleşmeler incelendiğinde dört köyün hepsinin devamlı yerleşme sahası olduğu görülmüştür.

Araştırma sahası olan Turgutreis’in kendisinin belediye örgütlü kasaba olmasının yanında dört köy yerleşmesi (Akyarlar, Dereköy, İslamhaneleri,

Peksiment), yedi mahalle (Akçaalan mahallesi, Bahçelievler mahallesi, Yalı mahallesi, Akyarlar mahallesi, Kadıkalesi mahallesi, İslamhaneleri mahallesi, Karabağ mahallesi) yerleşmesinden meydana gelmiştir.

2.2.2.1. Köy Yerleşmeleri

İdari anlamda köy, 442 sayılı köy kanununa göre tanımlanmaktadır. Bu kanuna göre köy; “Nüfusu 2000’den az, cami, mektep, otlak, yaylak, bataklık gibi ortak malları bulunan, toplu ve dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla, bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve iş bu kanun ile kendisine verilen işleri yapan belli başına bir varlık” olarak tanımlanmaktadır (Şahin vd., 2003).

Araştırma sahasında, 1999 yılında kasaba olma hakkını kazanan Gümüşlük köyünün kendinden ayrılmasıyla birlikte köy sayısı beş’ten dört’e düşmüştür. Bu yerleşmelere bağlı yedi mahalle bulunmaktadır. Turgutreis’in gelişme evrelerini incelediğimiz zaman dikkat çeken turizm faaliyetlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte sahada bulunan tüm köylerde hızlı bir gelişme yaşanmaya başlamıştır.

Araştırma sahasının çevresini incelediğimiz zaman özellikle turizme bağlı olarak büyük nüfus artışları olmuştur. Bu nüfus artışlarına detayıyla nüfus özelliklerinden bahsederken değineceğiz. 1980 sonrasında turizme verilen önem ve turizm yatırımlarının artmasına bağlı olarak Turgutreis büyük göçlere maruz kalmıştır. 1990 da 1980’e göre yaklaşık iki katına çıkan nüfus 2000 yılında da 1990 yılının iki katına çıkmıştır. Bu derece büyük nüfus artışı ekonomik yapının değişmesine aynı zamanda kültürel yapının da değişmesine yardımcı olmuş buradaki köylerin turizmden pay almak istemesiyle hizmet şeklini değiştirip küçük kent görünümüne sahip duruma gelmesini sağlamıştır. Değişime uğrayan bu köylerde tarım ve hayvancılığın yerini büyük çoğunlukla turizm hizmetleri içine giren pansiyon işletmeciliği, hediyelik eşya satıcılığı, bar ve restoran gibi turizm kökenli işler almıştır. Bu büyümeyle birlikte daha önce Turgutreis’e bağlı olan Gümüşlük köyü 1999 yılından itibaren belediye örgütlü bir kasaba olmuş Turgutreis’den ayrılmıştır. Aynı ölçüde büyümekte olan Akyarlar köyünün de kasaba olarak ayrılması da gündeme gelmeye başlamıştır.

Köylerin dağılımlarını gösteren harita incelendiğinde, sahil şeridi boyunca uzanmış olan Gümürlük, büyük köyleri sayesinde çabucak gelişme göstermiş kasaba olmuştur. Aynı şekilde bir konuma sahip olan Akarlar köyünde de bu derece büyüme söz konusuyken, iç kesimlere doğru gidildikçe gelişmenin daha yavaşladığını görmekteyiz. İslamhaneleri'nin gelişmesi kıyıda yerleşmelere göre daha azken daha iç kesimde yer alan Peksimet ve Dereköy daha az gelişme gösteren köyler olarak göze çarpmaktadır. Konumları itibariyle daha az gelişmiş gibi görünen köyler incelendiği zaman Bodrum-Turgutreis karayolu üzerinde yer almalarından dolayı hizmet sektöründe bir pay sahibi olmuş ve kültürel özellikleriyle birlikte gelişmelerini sürdürmüşlerdir.

Köylerin turizm özelliklerine bakıldığında; Bodrum'a 22 km uzaklıkta, kıyı şeridi boyunca uzanan Akarlar köyü yarımadanın en Güney ucunda yer alır. Turgutreis'e 9 km uzaklıkta, beldenin en büyük köyüdür. Eskiden geçim kaynağı balıkçılık olan bu köy de şimdiki balıkçı teknelerinin yerini tur tekneleri almış, küçük pansiyon ve restoranlar sahil boyunca yaygındır. Türkiye'nin en ince kumuna sahip kumsalı buradadır. Hemen çevresindeki Aspat Dağında Yunan kilisesinin kalıntıları bulunur. Balık çeşitliliğinin yanı sıra, deniz süngerlerinin en çok çıkarıldığı, sualtı zenginlikleriyle de dalış tutkunlarının tercih ettiği bir yerdir. Kamp için uygun sahalar mevcuttur. Köyün dışında sörf tutkunları için ideal rüzgârların keştiği bir bölge yer alır.

Bodrum'a 20 km uzaklıkta Turgutreis'in girişinde yer alan İslamhaneleri, eskiden tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlamış olmasına karşın turizmden bir pay almış olsa da, tarım ve hayvancılık hala ekonomisinde büyük yer tutmaktadır. Evlerin çoğu, doğa ve bahçelerin arasından zorlukla görünür halde bir güzelliktedir. Yörenin geleneksel taş evlerinin, korunmuş örnekleri bulunmakta, bu da kültür turizmine katkı sağlamakla birlikte turistlerin sakin bir ortamda dinlenmelerini sağlayarak turizmden payını almaktadır.

Bodrum'a yaklaşık 16 km uzaklıkta bir diğer köy yerleşmesi de Dereköy'dür. Sahilden uzakta yolun kıyısında kurulmuş bir yerleşim yeridir. Tipik Akdeniz köylerinden biri özelliğine sahip yeşil bir köydür. Sakinlik arayan turistlerin özellikle doğa yürüyüşü yapmak, gezmek için tercih ettikleri bu köyde, eski yer

değirmenlerinin günümüze gelmiş örnekleri bulunmaktadır. Eskiden tarım ve hayvancılık yapılan bu köyde de turizm faaliyetleri sürdürülmekle birlikte tarım ve hayvancılık da yapılmaktadır. Peksimet köyü Dereköy'le aynı yol üzerinde kurulmuş, Dereköy'ün birçok özelliğini kendisinde barındırmakla birlikte Peksimet köyü, kendisinin yalısı olarak bilinen kadıkalesine yakın bir yerdedir.

2.2.2.2. Kasaba Yerleşmeleri

Kasabalar idari birim olarak kendilerine bağlı köylerden oluşur. Bucak merkezleri coğrafi anlamda kasaba yerleşmelerine karşılık gelmektedir (Şahin vd., 2003). Araştırma sahası bir kasaba örneğidir. Yukarıda da belirttiğimiz köylerin (Akyarlar, İslamhaneleri, Dereköy, Peksimet) birleşmesi ve kendi merkeziyle birlikte oluşmuş olan Turgutreis belediye örgütüne sahip bir yerleşme yeridir.

Araştırma sahası 1967 yılında kasaba olmuş ve sürekli gelişmesini sürdürmüştür. Konumu nedeniyle yerleşme tarihi çok eskilere dayanmaktadır. 1990 sonrasında turizm yatırımlarının etkisiyle ekonomik olarak canlanma göstermiş, hızlı bir büyüme tirendi yakalamış, köyleri de gelişmiştir. Bugün itibariyle büyümenin hızı devam etmekte, doğal güzellikleri nedeniyle gelişmesini sürdürmekte olan Turgutreis, ilçe olma yolunda ilerlemektedir.

Gözde turizm merkezlerinden birisi olan Bodrum'un kasabalarından birisi olması, Bodruma yakın bir merkezde tarihi ve doğal güzelliklere sahip olması, adalar ve koylarla çevrili olması, turizm çeşitliliğine sahip olması ve kendisine has özellikleri gelişmesinin diğer sebeplerindedir.

Araştırma sahasının genel özelliklerine gelince; Akyarlar'dan Kadıkalesi'ne kadar uzanan çok uzun bir sahil şeridi bulunmakta ve kilometreler boyundaki bu sahil şeridinin her yerinde denize girilebilmektedir. Birbiriyle yarışan turistik tesisleri ve marinası ile günümüzde oldukça gözde bir yerdir. Rüzgâr sörfünün yapılabileceği rüzgâr ve akıntılarla, birbirinden güzel doğal plajlara sahiptir. Cumartesi günleri büyük bir pazar kurulmakta ve bu pazara turlarla büyük turist kitleleri ulaştırılmaktadır.

Turgutreis Marinasının açılmasıyla birlikte uluslararası bir gümrük hüviyeti de kazanan Turgutreis günden güne gelişmektedir. Son zamanlarda açılan beş yıldızlı otellerle birlikte yatak kapasitesi 25 bine yaklaşmaktadır.

Bugün Turgutreis, kaliteli otellerin, restaurantların, plajların ve dükkânların bulunduğu, büyüyen bir belediyedir. Antik çağda sığ sularda batmış birçok geminin bulunduğu bir yerdir. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nin açılmasına sebep olan ilk sualtı arkeolojik kazıları bu bölgede yapılmıştır.

Turgutreis Marina'nın bünyesinde açılan mağazalar, alışveriş merkezleri, restoranların yanı sıra burada düzenlenen sanat etkinlikleri, fuarlar ve yarışlar Turgutreis'e ayrı bir renk katmaktadır. Akşam üzeri marina çevresindeki sanatçılar sokağında yerel sanatçıların el işleri, resimleri, heykelleri bu bölgeye ayrı bir renk katmakta ve ziyaretçilerin ilgi odağı olmaktadır.

2.3. Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Turgutreis geçmişte tarım, hayvancılık ve yerel ticaret kasabası özelliği taşıırken, günümüzde turizm ve hizmet sektörünün hakim olduğu kentleşme sürecini yaşayan bir kasaba konumundadır. Yörenin ekonomik yapısında balıkçılık, el sanatları ve turizm önemli yer tutar. Yörede sanayi gelişmemiştir.

2.3.1. Tarım

Turgutreis' de turizm gelişmeden önce iklimi, su kaynakları, toprak özellikleri ve topoğrafik durumu itibariyle halkın tamamına yakını tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlamıştır. Turgutreis'de turizmin gelişmesiyle tarım turizm ve hizmet sektörünün gerisinde kalmıştır. Yöre, turizmin gelişmeye başlamasıyla gün geçtikçe hızlı ve yoğun bir turistik yapılaşmaya ve yerleşime sahne olmuştur. Yıldan yıla artan nüfus karşısındaki su ihtiyacı nedeniyle açılan derin kuyular nedeniyle narenciye bahçelerinin sulandığı eski kuyular kurumakta ve kuraklık nedeniyle çoğunluğunu yerli Bodrum mandalini sahalarının oluşturduğu ağaçlardan oluşan narenciye alanları bakımsızlığa terk edilerek kurumakta, yerini konut, işyeri ve turistik tesislere bırakmaktadır.

Turgutreis kıyı ovasında yapılan tarımda narenciye, incir, üzüm, hububat ve sebze üretimi başı çekmektedir. Tarım işletmelerinin çok küçük ve parçalı oluşu üretim maliyetini artırmaktadır. Üretim planlamasının olmaması nedeni ile zaman zaman bazı ürünlerde pazarlama ve düşük fiyat sorunu yaşanmaktadır. Kırsal genç nüfusun tarıma olan ilgisizliği nedeniyle tarımla uğraşan nüfusun çoğunu orta yaş gurubunun üstündeki insanlar oluşturmaktadır.

Araştırma Sahasının coğrafi yapısının çok engebeli bir yarımada şeklinde olması yağışların doğrudan denizlere akmasına ve dolayısıyla zaten yetersiz olan yer altı sularının gittikçe derinleşmesine neden olur. Yöre halkının ve turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu kullanma sularının açılan derin kuyulardan temin edilmesi, özellikle narenciye üreticilerinin kullandığı kuyuların kurumasına neden olmakta, çoraklaşma tehlikesi yaratmaktadır (Tarım Md. 2009).

Yörenin ekonomisinin turizm ve hizmet sektörüne dayalı olması, tarımsal faaliyetleri kısıtlamakta, tarımla uğraşan kişi ve aile sayısı gün geçtikçe azalmakta, genç nüfus sektörden kaymakta, tarımla genellikle 50-60 yaş üzeri nüfus ilgilenmektedir. Turizme yönelen yöre halkı tarımsal faaliyetlere önem vermediğinden ve turizm faaliyetlerine yönelmeden dolayı tarımsal faaliyetler yok olma noktasına gelmiştir

2.3.2. Hayvancılık ve Balıkçılık

Araştırma sahasında küçükbaş hayvancılık (kıl keçisi, koyun) yaygındır. Büyükbaş hayvancılık küçük çaplı aile işletmeleri şeklinde süt ve besi sığırcılığı olarak yapılmaktadır. Hayvancılık genellikle ilkel sayılabilecek alışlagelmiş yöntemlerle yapılmaktadır.

Küçükbaş ve tırnaklı hayvan sayısı yıllar itibariyle azalma eğilimindedir. Turgutreis’de çayır-mera alanları yetersiz, ot verimi iklim, toprak ve dağınık yapılaşma ihtiyaç için yapılan hayvancılık faaliyetlerini kısıtlamaktadır. Hayvancılık işletmelerinin küçük olması verim ve kalitede istenilen standartların yakalanmasını güçleştirmektedir.

Hayvancılık içinde sayılabilecek olan balıkçılık faaliyetleri de bölgede önemlidir. Balıkçılık iyi bir gelir yaratmaktadır. Yörede balıkçılıkla geçimlerini sağlayan kişiler geceleri balığa çıkarken gündüzleri de turizmin başka alanlarında aktivitede bulunmaktadır. Bazıları ise sadece bu işten geçimini sağlamaktadır. Arıcılıkta özellikle turizm dönemiyle çakışan, çam balı üretim sezonundan dolayı sorunlar vardır. Arıcılık faaliyeti azalmış ve üretim düşüktür.

2.3.3. Sanayi

Turgutreis’de kentsel anlamda bir sanayiden söz etmek mümkün değildir. Zengin hammadde kaynaklarına sahip değildir. Yörede sanayi anlayışı daha çok turistik kentleşmeyle birlikte görülen inşaat sektöründeki canlanma ve onlara malzeme temin eden birkaç atölye ile tamir bakım işletmeleri bulunmaktadır. Bu tip işletmeler genellikle 1–10 kişi arasında değişen çalışan işçi sayılarıyla küçük sanayi tipleri arasında bulunurlar.

Sanayileşme turizm ve hizmet sektörü gibi ekonomik faaliyetlerinin yoğun olduğu yerlerde olması gereken ekonomik etkinliklerden olması gerekirken, yörede sanayi gelişimi uzak görünmektedir. Bu ekonomik görünüm, bir bakış açısına göre turizmin lehine olan bir durumdur. Ancak turistik tesislerde gerekli ürünlerin üretimi açısından bakıldığında belli sanayi kollarının gelişimi de gereklidir.

2.2.2.4. El sanatları

Köklü bir geçmişin ürünü olan ve çok zengin çeşitliliğe sahip el sanatları, çağlar boyunca gelişim ve değişim içerisinde günümüze kadar gelmiştir. El sanatları, günümüzde bir meslek kolu olarak yapılmasının yanında hobi olarak da yapılmaktadır. El sanatları ürünlerinin hammaddesi, doğada kendiliğinden bulunabildiği gibi, kültürü yapılan veya artık materyallerde olabilir.

Turistler gezip dolaştıkları yörelerden hatıra veya hediye niteliğinde eşyalar satın almaktadır. Gelen turistlerin hediyelik eşyalar götürmek istemeleri el sanatları işinin gelişmesine bir sektör haline gelmesine sebep olmuştur. Bu işi sadece dar

gelirli aileler yapmamaktadır. Bu işe ilgi duyan, boş zamanını değerlendirmek isteyen her kesimden insanlar bu işle uğraşmaktadır.

Yaşlılar gençler gibi çeşitli gruplar, el sanatı ürünleri yapabilmektedir; bu durum herkesin yapabileceği bir el sanatının mutlaka var olduğu anlamına gelmektedir. Turgutreis’de el sanatlarının gelişmesinde yerleşmiş geleneklerin rolü olduğu kadar başka yörelerden gelmiş ticaret amaçlı veya geçim amaçlı bu işle uğraşanların kendilerini geliştirip alternatif yaratan insanlarında etkisi vardır.

Foto 1.5. Ressamlar ve El Sanatları Sokağı.

Turgutreis’de, el sanatları sokağı (Foto 1.5.) turizm sezonu boyunca hediyelik eşya yapan ve satan insanların yer aldığı Pazar alanı bulunmaktadır. Çok büyük ilgi gören bu pazar alanı turizm sezonu boyunca açıktır. Bu işle geçimini sağlayan çok sayıda aile olduğunu ve talebi gören yerel yönetimler el sanatlarına destek vererek (el sanatlarının zengin kültür mirasını orijinal nitelikleri ile gelecek nesillere taşımak, tanıtmak amacıyla) el sanatları sergileri düzenlemektedir.

Yaz ayları boyunca farklı tarihlerde düzenlenen el sanatları sergilerine dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen turistler de katılım göstermektedir. El sanatları sokağında takı, el oyası, yazma, dantel, tasarım, patik, şal ve şile bezi, tülbent, elbise gibi birçok ürün yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TURGUTREİS'DE TURİZM

3. TURİZMİN GENEL ÖZELLİKLERİ

1950'li yıllardan sonra tüm dünyada sosyo-ekonomik ve kültürel alanlarda birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak insanlar maddi yönden rahatlamış bununla birlikte boş vakitlerini değerlendirmek için çaba harcamıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte haberleşme ve ulaşım imkânlarının artmasına bağlı olarak insanlar boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla farklı yerleri gezmek, görmek, tanımak, eğlenmek, dinlenmek ve alışveriş yapmak için seyahatlere çıkmaya başlamıştır.

19. yüzyılın ikinci yarısında insanların yaşantıları değişmiş, maddi ve manevi alanlarda uygun koşullar bulmuştur. Örneğin dünya yuvarlağında yeni kara parçalarının keşfi, buharın makinelerde kullanılması, lokomotifin ve demiryolunun bulunması, endüstrinin gelişmesi, teknolojiye ve sosyal haklarda büyük ilerlemeler bugün çok önemli bir bilim dalı olan turizmin meydana gelmesinde baş etken olmuştur (Evliyaoğlu, 1989).

Son otuz yıl içerisinde gelişmekte olan ülkelerin hızlı bir şekilde gelişmesi, sanayi devletleriyle yarışır hale gelmesi ve bazı devletlerin sanayi devletlerine göre daha fazla büyüme oranlarına erişmesi turizm sektörünün hızla gelişmesiyle olmuştur. Turizm özellikle günümüzde birçok ülkenin ekonomik bir enstrümanı haline gelmiştir. Böylece gelişmekte olan ülkeler turizmi sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma stratejisi olarak sürdürmektedir. (İçöz vd. 2002).

Evliyaoğlu'nun da belirttiği gibi 1950'lerden itibaren turizm birçok devlet için döviz getiren, bütçe açığını kapatan, ekonomide önemli bir yer tutan sektör haline dönüşmüştür. Tatil ve turizm anlayışının gelişmesiyle her yıl turizm aktivitesine katılan insan sayısı artmaktadır.

3.1. Turizm Kavramı

Turizm kavramının kökeninde geçici yer değiştirme olayı vardır. Gezi, seyahat gibi kelimelerle ifade edilen yer değiştirme olayı sürekli ikamet etme şekline dönüşmemektedir. Mesafenin uzunluğuna ve isteğe bağlı olarak gidilecek yerde uzun bir süre kalmabileceği gibi gidilen yerde kısa bir süre kalınıp tekrar ikamet edilen yere dönölür.

Turizm kelimesinin kökü Latincedeki “Tornus” kelimesidir. Tornus: Dönme, hareket etme, dönüp dolaşma anlamındadır. Tornus kelimesi zamanla “Hareket edilen yere dönmek anlamında Tour şeklini almıştır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü).

Turizmle ilgili olarak turistik, turing, turistik arz, turistik tüketim, turistik ürün, turistik terminoloji, turizm pazarı, tur operatörü, turizm ekonomisi, turizm coğrafyası, turizm endüstrisi vs. gibi birçok kelime günümüzde ortaya çıkmıştır.

Eski çağlardan beri uzak mesafelere seyahatlerin yapıldığı bilinmektedir. Kimi seyahatlerin amacı ticaret yapmak, olimpiyatlara katılmaktı. Dini inançlarla insanlar büyük dini törenlere ve bayramlara katılmak için farklı ayın bölgelerine giderek seyahatlerini gerçekleştirmekteydi. Turizm alanında bu kadar çok gelişme olması insanların ihtiyaçlarından kaynaklanmıştır. Bununla birlikte insanların maddi yönden gelişmesi, endüstrinin gelişmesi, ulaşımın gelişmesi ve sosyal haklarla birlikte zamanını değerlendirme ihtiyacı sayesinde seyahatlerin hızını artırmıştır. Bu seyahatlerin artmasıyla birlikte seyahate çıkan insanlar birilerinin kazanç kapısı haline gelmiş, turizm kavramıyla ilgili yeni tanım ve düşünceler ortaya çıkmıştır.

Turizm terimini bilimsel olarak tarif etme genellikle 19. yüzyılda olmuştur. Stander, 1884 yılında Avusturya’daki bir toplantıda turizmin ekonomik özelliğine dikkat çekmiş ve turizmin tüketiciyi üretim yerine getirdiğini söylemiştir (Toskay, 1989). Turizm aktivitelerini yerine getirmek isteyenlerin bulunduğu yerlerden başka yerlere gitme zorunluluğu, gidilen yerlerin ekonomisini canlandırması ve gidilen yerleri geliştirmesi turizm ekonomisi açısından dikkat çekilmesi gereken bir olay iken, turizm kavramı açısından gelir getirici bir faaliyettir.

3.2. Turizm Tanımı:

Bu alanda bir araştırma yapmaya kalktığımız zaman göreceğimiz ilk şey, çok sayıda turizm tanımının olduğudur. Kimi tanımlarda turizm dar manada ele alınmış; sadece seyahat, iş için yapılan mecburi seyahat, zevk için yapılan seyahat, eğitim amaçlı seyahat gibi tanımların üzerinde durulurken, kimi tanımlarda da bunlar bir bütün olarak ele alınmış geniş tanımlar oluşturulmuştur. “Turgutreis’de Turizm” adlı çalışmamız bir turizm coğrafyası araştırması olduğu için, turizm tanımlarına şöyle bir göz atalım.

Modern anlamda turizm, gittikçe artan dinlenme ve hava değişimi ihtiyacına, doğal güzelliğe karşı bir sevginin doğup gelişmesine, doğa içinde duyulan kıvanç ve zevke; fakat aynı zamanda ticaretin büyük, orta ve küçük çapta endüstrinin gelişmesinin ve taşıt araçlarının devriminin sonucu olarak insan ve toplumlararası ilişkilerin gelişmesine dayanan çağdaş bir olaydır (Evliyaoğlu, 1989;46). şeklinde dile getirilmiştir.

Turizm için Will Bencscheidt “herhangi bir yerde geçici olarak bulunan ve oraya yerleşmemiş insanlarla oranın yerlileri arasındaki ilişkilerin bütünü” ifadesini kullanırken Glücksmann ise, “bir yerde geçici konaklaması sebebiyle bulunan kişilerle orada yaşayan insanlar arasındaki ilişkilerin toplamı” olarak ifade etmiştir (Toskay, 1989;25).

1949 da toplanan Birinci Turizm Danışma Kurulu turizmi, ticaret ve sürekli ikamet maksadıyla olmamak şartıyla sayfiye, spor, tahsil, tetkik, tedavi, için toplu veya münferit bir şekilde yapılan seyahatler olarak tanımlamıştır (Olalı, 1963;31).

Şimdiye kadar yapılmış tanımlar içerisinde, bir kısmını seçip paylaştıktan sonra, bizde bir tanım yapma çabası içerisinde deneme yaptık. “insanların boş zamanlarını geçirmek, dinlenmek, tedavi olmak, yeni yerler görmek ve tanımak, iş seyahatlerinin ve eğitim maksatlı seyahatlerinin yanında boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla gittiği yerde kısa bir süre kalıp ikamet yerine dönmesiyle geçen zamandır”.

Turist kavramından genel olarak bahsedecek olursak, Fransızca kökenli bir terimdir. Dinlenmek, eğlenmek, yeni yerler ve toplumlar görüp tanımak, bilgi ve görgüsünü geliştirmek gibi amaçlarla geziye çıkan bireylere turist denir. Ancak bu amaçlara yönelik olarak seyahate çıkan her birey turist sayılmaz. Çünkü gidilen yerde en az bir gün ve daha fazla kalmayan, yani en az bir geceleme yapmayan kişiler, turist değildir. Bunlara ziyaretçi denir. Gidilen yer veya yerlerde altı aydan fazla kalanlar da turist sayılmaz. Örneğin, bir ülkenin, yurt dışında çalışan işgücü, yurt dışında o ülkeyi temsil eden konsolosluk ve büyükelçilik çalışanları, yurt dışında okuyan öğrenciler vs turist değildir (Doğanay, 2003).

Turist, turizm olayına katılan ve yön veren, sürekli yaşadığı yeri ticari kazanç dışı sebeplerle geçici olarak terk edip seyahat eden ve konaklayan psikolojik tatmin arayan sınırlı harcama gücü ve zamanı tüketiminde bulunan kişi olarak tanımlanmıştır (Usta, 1995).

Başka bir tanıma göre ise turist, turizm tanımındaki özelliklere uygun olarak, belirli bir süre için seyahat eden, gittiği yerde 24 saatten fazla kalan veya ülkenin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme yapan, geliri, zamanı ve fiziksel gücü sınırlı olan, rahatına düşkün, geleneklerini koruyan, temizlik ve vasat konfor arayan, maceraperest olmayan insanlardır (Olalı, 1985;21).

Günübirlikçi ise; vardığı ülkede 24 saatten daha az bir süre kalan kişilerdir. Bunlar genellikle deniz yoluyla günübirlik gelirler ve aynı gün ülkeden ayrılırlar.

3.3. Dünyada Turizmin Tarihsel Gelişimi

Turizmin tarihsel başlangıcı ve gelişimini incelemek için ilk çağlara kadar inmemiz gerekmektedir. Turizm olayının başlangıcı; yazıyı, parayı ve tekerleği ilk bulan, ticareti başlatan ve ticari ilişkilerde parayı ilk kullanan Sümerlere, M.Ö. 4000 yıllarına kadar geriye götürebilir. Ticaret amacıyla yola çıkan denizciler ile M.Ö. 3000 yıllarında Mısır'ın, ünlü piramitleri ve tapınakları ziyaret eden gezginler ilk turistler olarak kabul edilirler (Emekli, 1998;24). Ancak bunların sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır.

Romalılar, M.Ö. 200 yıllarında, asker hareketleri, diplomasi işleri ve memur atamaları gibi pek çok nedenlerle, büyük, geniş ve güvenli bir kara yolu şebekesi meydana getirmişlerdi. Yollarda geceyi geçirebilmek için istasyonlar ve sığınaklar yapmışlardı. Her istasyonda arabaların bakımı yapılıyor veya atları değiştirebiliyordu. Değiştirilen atlarla sürülen arabalar günde 100-150 kilometre yol alabiliyordu. Julius Sezar'ın günde yaklaşık 150 km. yol kat ettiği yazılı belgelerde mevcuttur (Evliyaoğlu, 1989).

Ortaçağda hâkim olan dini inançların etkisiyle insanlar, günahlarından arınmak ve dini eserlerin bulunduğu yerleri ziyaret etmek amacıyla dinlerin doğduğu veya etkilerini taşıdığı yerleri ziyaret etmişlerdir. Bu ziyaretler büyük hacı kabileleri şeklinde olabildiği gibi küçük gruplar halinde de olmuştur. Hıristiyanlar Efes ve Kudüs'e, İslamiyet'e inananlar, Mekke, Medine, Kudüs ve Kerbela'ya, Brahman dinindekiler ise Benaras şehirlerine seyahat etmiştir. Bu şehirlerin kutsal şehirler olması, büyük turizm potansiyelini ortaya çıkarmış ve bu şehirler büyük turizm merkezleri haline gelmiştir.

Yeniçağda turizm faaliyeti zevk ve tatil yapma maksadıyla imtiyazlı kişilere aittir. Diğer faaliyetler, sadece iş maksadıyla tacirler tarafından yapılmaktadır. Sanayi inkılâbının doğuşu sosyal bünyede birtakım değişikliklerin meydana gelmesine sebep olmuş ve turizm faaliyetinin gelişmesindeki canlılığı oluşturmuştur (Güngördü, 2003).

Bilim ve sanatın gelişmesiyle, insan haklarının kazanılması sonucu elde edilen birtakım özgürlükler, lokomotifin ve demiryolunun bulunması, ulaştırma sisteminin toplu taşıma kapasitesiyle birlikte artması seyahatleri artırmış turizmin gelişmesini sağlamıştır. Gelişen ulaşım sistemiyle insanlar gitmek istedikleri yerlere çok çabuk gidebilmiş, insanlar yoldan artan zamanlarını gittiği yerlerde kullanmaya başlamıştır. Bu artan zamanla birlikte kalınan yerlerde daha çok harcamanın olmasıyla yerel ekonomiler canlanmaya başlamıştır. Ekonomik getirinin farkına varan yöre insanları, turizmi ekonomik kaynak yaratan sektör haline getirmek için, konaklama tesislerini modern hale getirmeye başlamıştır.

1830'larda demiryolu taşımacılığının başlamasından sonra ilk toplu taşımacılık, Thomas Cook 1841 yılında, İngiltere'de Loughborough şehrinde düzenlenen bir festivale 570 kişilik bir grubu trenle 12 mil uzaklıktaki Leicester şehrinde götürüp daha sonra tekrar Leicester'e getirmiştir. Bu seyahat ticaret amacıyla yapılan ilk toplu tren seyahati olarak kabul edilir. 1865 yılında İngiltere'de ilk seyahat acentesini de açmış olan Thomas Cook aynı zamanda ilk turizm organizatörü olarak bilinir (Evliyaoğlu, 1989).

I. Dünya savaşı sonrasında dünyada yaşanan ekonomik bunalım ve ardından toparlanma olmadan II. Dünya savaşının yaşanması turizmi büyük sekteye uğratmıştır. Buna rağmen turizmdeki gelişmeler bu durumdan olumsuz etkilenmiş olsa bile, teknolojik gelişmeler ilerisi için bazı gelişmeler ortaya çıkarmıştır. 1920'lerde otomobil çağı başlamış, böylece insanlar havada, karada, denizde motorlu araçlarla seyahat edebilir duruma gelmiştir. Motorlu araçların toplu taşımalarda bu denli çeşitliliği ve konforlu ulaştırma imkânı, insanlara binlerce km uzaklara seyahat etme olanağı tanımıştır.

Yukarıda sıralananlar turizmin gelişmesini açıklamasıyla birlikte, turizm gerçek anlamda 1950'lerden sonra yaşanan ekonomik değişimlerden sonra dünyada gelişmeye başlamıştır.

1950 sonrası dönemde refah ve boş zaman artışının nüfusun çok daha büyük kesimine yayılmasıyla dikkati çeken dönem olmuştur. Özellikle 1950–1960 arasında kalan dönem, savaş sonrasında ekonomik acımasızlık ve yavaş bir şekilde iyileşmenin gerçekleştiği on yılı olmuş ve daha çok orta-sınıf bir toplumun gelişmesine tanıklık etmiştir. Ücretli tatillerin yaygınlaşması, tatil yolculuklarının demiryollarından karayollarına kayması, otomobil sahipliğinin artması da turizm seyahatlerinin yapısını hızla değişime uğratmıştır. Otomobil, kamp yapma ve karavanla tatil geçirmeyi; havayollarının gelişmesi de dünya ölçüsünde tatil alanlarının daha erişilebilir hale gelmesini sağlamıştır. 1980'lerden sonra, organizasyondaki gelişmelerle birlikte, hava yolculuğunun da nüfusun daha büyük kısmı tarafından elde edilebilir hale gelmesi büyük kitlelerin uzun mesafeli tatil yolculuklarını da mümkün kılmıştır (Özgüç, 2007).

Özellikle 1980 den sonra turizme olan taleple birlikte, turizmin döviz getirici özeliğinin farkına varan devletler, turizme önem vermiş, turizmin gelişmesi için teşvik edici uygulamalarla tanıtımlar yapmaya başlamışlardır. Büyük oteller ve konaklama tesisleri yapılmaya başlanmış, eğlence alanları düzenlenmiştir. Turizmin gelişmesinde, ülkelerin turizmi gelir getirici bir kalem olarak görmesi, insanların gelirlerinde artış olması, çalışma saatlerinin kısalması, ücretli yıllık izinlerin bir hak haline gelmesi, kentlerin insan psikolojisini alt üst etmesi gibi nedenler etkili olmuştur. Bu durum turizmi olumlu olarak desteklemiştir.

3.4. Türkiye’de Turizmin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’nin çok eski tarihlerden beri seyahatlere sahne olmasında coğrafi konumu etkili olmuştur. İlk ve Orta çağlarda dinsel merkezleri ve termal kaynakları sayesinde çok sayıda insanın ilgisini çekmiştir. Selçuklular döneminde de önemli yollar üzerinde yer alan han ve kervansaraylar Anadolu’nun yolcu trafiğini canlı tutmuştur (Ertin, 1991). Osmanlı imparatorluğunda, 1863’te “Sergi-i Umumi-i Osman” adlı serginin açılışıyla ilk modern turizm hareketi başlamıştır. Bu hareket örgütlü ve planlı olmuştur. Dolayısıyla, başta Avusturya olmak üzere, çeşitli ülkelerden turizm grupları İstanbul’a gelmiştir (Özgüç, 2003).

1870’de İstanbul’u Paris’e bağlayan Şark demiryolunun açılışı, ilk otellerin yapımını da teşvik etti ve bu biçimde ilk modern anlamdaki Pera Palas Oteli 1892 yılında faaliyete geçmiştir. Aynı tarihlerde, iki yabancı seyahat acentesi de Anadolu topraklarında kurulmuştur (Ertin, 1991).

1900’lü yılların başlarında yaşanan Duraklama döneminin ardından Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, turizmi geliştirmeye yönelik çabalara kalındığı yerden devam edilmiştir. Konuya ilişkin literatüre bakıldığında, Cumhuriyet dönemi turizmin 1923–1962 arasındaki planlı dönem ve 1962’den günümüze kadarki dönem olarak iki grupta incelendiği görülür (İçöz vd. 2002).

Dünyadaki gelişmelerle birlikte ülkemizde de özellikle Cumhuriyet döneminde turizme önem verilmeye başlanmıştır. İlk olarak, 1923 yılında “Türk Seyyahin Cemiyeti’nin” kurulması, bunun 1930’da Türkiye Turing ve Otomobil

Kurumu'na dönüşmesi, 1934'te Turizm bürosunun açılması, 1939 yılında Ticaret Bakanlığına bağlı Turizm Müdürlüğünün kurulması ve turizmi geliştirmek için çıkarılan kanunlar turizmin gelişmesinde etkili olurken, 1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmuş ve planlı dönemde kalkınma planlarında turizme yer verilmiştir. Bu çalışmalar turizm için yapılan en önemli çalışmalardır. Özellikle 1982 yılında çıkarılan "Turizm Teşvik Kanunu" turizmin bugünkü anlamda gelişmesini hızlandırmıştır. Bütçede turizme pay ayrılması, teşvik edici tedbirlerin uygulanması, turizme verilen önemin bir diğer göstergesidir (Emekli, 1998).

Tablo 2.1. Türkiye'ye Gelen Turist Sayısı, Geliri ve Değişim Oranları (1980-2010).

Yıllar	(Bin kişi)	Değişim%	(Milyon\$)	Değişim%
1980	1 288	-15,4	326	16,4
1981	1 405	9,1	381	16,9
1982	1 391	-1	370	-2,9
1983	1625	16,8	411	11,1
1984	2 117	30,3	840	104,4
1985	2 614	23,5	1 482	76,4
1986	2 391	-8,5	1 215	-18
1987	2 855	19,4	1 721	41,6
1988	4 172	46,1	2 355	36,8
1989	4 459	6,9	2 556	8,5
1990	5 389	20,9	2 705	5,8
1991	5 517	2,4	2654	-1,9
1992	7 076	28,3	3 639	37,1
1993	6 500	-8,1	3 959	8,8
1994	6 670	2,6	4 321	9,1
1995	7 726	15,8	4 957	14,7
1996	8 614	11,5	5 650	13,9
1997	9 689	13	7 008	23,9
1998	9 752	0,6	7177	2,4
1999	7 464	-23,4	5 193	-27,64
2000	10 412	39	7 636	47
2001	11 569	11	8 090	5,9
2002	13 247	14,5	8 481	4,7
2003	14 030	5,3	9 677	14,1
2004	17 517	24,86	12 125	25,3
2005	21 124	20,6	13 929	14,8
2006	19 819	-6,2	12 553	-9,8
2007	23 341	17,77	13 990	11,4
2008	26 337	12,83	16 761	19,81
2009	27,077	2,81	21,900	30,66
2010	28,632	5,74	20,800	-5,02

Kaynak: www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler.

Önemi 1980 sonrası fark edilen Turizm sektörünün etkin bir hale getirilmesi çalışmalarıyla turizm politikaları belirlenmiş ve sanayi sektörünün baskısı altından çıkarılmış olan turizm, 1980 sonrası yapılan yatırımlarla birlikte turist çekmeye başlayan önemli bir sektör olarak ekonomideki yerini almıştır. Bu tercihler ve teşvikler neticesinde; toplam turizm talebinin yılda ortalama % 7,2 gelirin ise % 12,3 düzeyinde bir ivme ile arttığı, Türkiye'nin uluslar arası turizm gelirleri içindeki payının ise % 0,3'ten % 1,4'e ve yabancı turist sayısının 1.300.000'den 6.000.000'a ulaştığı bilinmektedir (Sarıhan, 2002)

Türkiye'de turist sayısının gelişimi incelendiği zaman (Tablo 2.1.) istisnai durumlar dışında gelen turist sayısında ve turizmden gelen gelirin arttığı görülmektedir. 1980 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 1.288.000 civarındadır. 1981 yılına gelindiğinde %9,1 oranında artışla 1.405.000 civarına gelen turist sayısı 1982 yılında %-1'lik bir kayıpla 1.391.000 civarına düşmüştür. 1980 askeri darbesi ve yaşanan iç gelişmeler bu dönemdeki turist sayısının azalmasına yol açan etmenlerdir. 1984–1985 yıllarındaki artışlarla gelen yabancı turist sayısı 2 milyonu aşmıştır. 1988–1989 yıllarında turist sayısı rekor kırarak iki katına çıkmış 4 milyonu aşmıştır. 1990 yılında 5 milyonun üzerine çıkan ülke nüfusu 1990'lı yılların ortalarında terör olayları ve 1991 yılındaki Körfez Savaşının etkileriyle bir takım olumsuzluklar yaşamış, Batı Avrupa'dan gelen turist sayısı büyük oranda düşmesine karşın Doğu Avrupa'dan gelen turistler sayesinde bu olumsuzluklar çabuk atlatılmıştır.

Türkiye, en çok turist çeken ve turizm geliri elde eden ülkeler sıralamasında 1990'ların ortasında ilk 20 ülke içerisinde yer almıştır. 2000 yılına gelinmesiyle birlikte Batı Avrupa ülkelerinden gelenlerin sayısındaki artış, milli gelir içinde turizmin payını % 4'e kadar çıkmıştır (Özüpekçe, 2008). 2000 yılında 10.412.000 civarı olan turist sayısı 2005 yılında yeni bir rekorla iki katına 21.124.000 civarına kadar çıkmıştır. Dünyada ekonomik kriz beklentilerinin etkili olduğu 2006 yılında % -6,2'lik bir azalma olmasına karşılık 2007 yılında % 17,7'lik bir artışla 23.341.000 bin kişi Türkiye'ye ziyarete gelmiştir. En son 2010 verilerine göz atıldığında turist sayısının 28.632.000 milyonu geçtiği ve artışın devam ettiği görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de Cumhuriyet döneminin başından itibaren turizme önem

verilmekle birlikte 1980 yılı turist sayısının 1 milyonu geçtiği yıl olması itibariyle bu dönemden sonra Türkiye’de turizmin geliştiği söylenebilir.

3.5. Turizm Çeşitleri

Fertlerin istekleri, zamanları, ilgi alanları farklı olmasından dolayı birçok turizm çeşidi ortaya çıkmıştır. Turizm çeşitliliğinin bu denli artmasının sebeplerinden bir tanesi de turizmden ekonomik gelir elde eden kesimin alternatif yaratarak turist çekmek istemeleridir.

Amaca göre yapılan turizm çeşitlerinden biri dinlenme turizmidir. İnsanlar, bulunduğu çevrenin yaşam koşullarının ağırlığından sıkılarak geçici bir süre için ikamet ettikleri yerin dışına çıkmasıyla oluşan seyahatlerdir. Çoğunlukla hafta sonlarında veya kısa tatil sürelerinde yapılan bedensel ve ruh sağlığının yerine gelmesini amaçlar. Özellikle sakin yerler tercih edilirken hareketli ve eğlenceli ortamları tercih eden fertler de bulunmaktadır. İnsanlar bu etkinliği kısa süreli tatillerini değerlendirmek, sıkıntılarından kurtulmak, yakınlarını ziyaret etmek veya insanların az olduğu yerlerde kısa süreliğine zaman geçirmek şeklinde gerçekleştirmektedir.

Sanat eserleri, müzeler, tarihi yapıt ve kalıntıların yer aldığı, değişik kültür eserlerini görmek ve kültürlerden haberdar olmak için yapılan seyahatlere de kültürel turizm denilmektedir. İnsanların yaşamış olduğu şartları, yaşam tarzlarını ortaya koyan bu kültür yerleri değişik kültürleri tanıma imkânı sunar. Kültürel turizm çerçevesinde gidilen yerin günümüz koşullarında da birçok özelliklerini ortaya koyar ve gelen kişiler bu çeşitlilikleri görme imkânına kavuşur. Bunlara örnek verecek olursak o yörenin kendine has yemek çeşitleri tadılmakla beraber öğrenilir. Bu denli gelişen kültürel turizm, turizm mevsiminin yaz aylarında olma özelliğini ortadan kaldırarak bütün yıla yayılmasını sağlamıştır.

Kaplıca, kaynarca, içme gibi adlarla anılan kaynak sularının çevresinde veya sağlığa uygun şartlarının hâkim olduğu yerlerde özellikle tedavi amaçlı konaklama tesisleri kurulmuştur. Doğanın nimetlerinden yararlanmak isteyen insanoğlu buralara seyahatlerde bulunurken, bunun yanında tıbbi alanda yetersiz olan yerlerden tıbbi

alandaki gelişmiş yerlere de tedavi olmak için seyahatler yapılır. İnsanlar doğal tedavi yöntemlerine her geçen gün daha fazla ilgi duymakta bu da bir diğer turizm çeşidi olan sağlık turizmini giderek önemli kılmaktadır.

Kongre turizmi, “Kişilerin sürekli yaşadıkları yer dışında uzmanlık gerektiren, bilimsel alanlarda veya meslek kollarında, belirli bir konuda bilgi alışverişi yapmak amacıyla bir araya gelmelerinden ortaya çıkan, seyahat, konaklama, olay ve ilişkilerin tümüdür” şeklinde tanımlanabilir (Aymankuy, 1996;17). Kongre turizmi, kongre, konferans, seminer, çeşitli uluslararası organizasyonlar, devletlerarası zirvelerin yapılması sonucu ortaya çıkmış ulusal geliri ve turist sayısını artıran aynı zamanda ülkeyi tanıtan bir organizasyon şekli olarak da dikkat çeker. Bu tür etkinlikler yılın herhangi bir döneminde yapılabildiği için mevsimsel turizmin geliştiği yerler için alternatif oluşturmaktadır.

Dini turizm ise, kutsal yerlerin çeşitli dinlere mensup kişiler tarafından ziyaret edilmesinin yanında dini inançlarını tatmin etmek amacıyla yapılan seyahatlerdir. Yaşayan dinlerin hemen hepsinde yılın belirli zamanlarında toplu ibadetler yapılır. Örneğin Vatikan da Papanın yönetiminde 24 Aralıktan itibaren 1 hafta süren Noel ibadeti, Müslümanların hac amacıyla Mekke ve Medine’yi belli süreliğine ziyaret etmeleri bunlardan birkaçıdır. Büyük insan topluluklarını çeken din ekonomik ve politik seyahatte çoğu insanın amacı beraberinde tatil ve kültürel ağırlıklı aktivitelere de yönlendirme görevi görmektedir. Böylece dini görevini yerine getiren insanlar yakın yerlerdeki kültürel yerleri de ziyaret edip alışveriş yaparlar.

Spor’a ilgi duyan, spor yapan, işi gereği sporla uğraşan kişilerin sportif organizasyonlara katılmak veya şahsi spor yapmak amacıyla seyahat etmeleri ile ortaya çıkan bir turizm çeşididir. Avlanmak, dağa çıkmak, sörf yapmak, sportif karşılaşmaları izlemek, şampiyonalara katılmak bunlardan birkaçıdır. Ayrıca olimpiyatlar, futbol, basketbol, tenis turnuvaları, kış sporları gibi uluslararası organizasyonlar spor turizminin gelişmesine katkı sağlar.

Siyasi maksatlı olarak, devlet adamı, diplomat veya kamu görevlilerinin ülkelerin birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesi, yardımlaşma ve politik olayları izlemek amacıyla yaptıkları seyahatlere de politik turizm denilmektedir. Ülke

menfaatlerinin öne çıktığı bu seyahatlerde ülke ilişkileri, dünya sorunları konuşulup, arabuluculuklar yapılırken, ülkelerin önemli yerlerine gezmeye de gidilir. Ülkemize gelen devlet adamları özellikle saygılarını göstermek için Anıtkabir'i ziyaret ederler.

Yat turizmi, yat adı verilen deniz aracıyla, spor ve gezi amaçlı olarak koy, körfez, barınaklar ve yat limanları arasında yapılan, konaklama ve ağırlama hizmetlerini ulaşım aracı olan yat içinde sunan bir turizm çeşididir (Doğaner, 2001;38). Yat turizmi küçük gruplarla yapılan gezi, eğlenme, dinlenme, spor amacı taşıyan rekreasyonel bir faaliyettir. Yat turizmi ayrıca bir hizmet isteyen bir turizm çeşidi olması akaryakıt, elektrik, su gibi ihtiyaçlarının yanında Meteorolojik olaylardan deniz rüzgârlarına karşı korunabilecek koylar, yat limanı ve yat yanaşma yerlerine ihtiyaç duyar.

3.6. Turizmin Başlıca Fonksiyonları

Turizm, ülkelerin ekonomisinin gelişmesi açısından önemli bir sektör haline gelmiştir. Turistik mal ve hizmete ödenen bedeller, döviz akımı yaratarak büyük oranda döviz girişini sağlamaktadır. Bunun yanında ülke dışına giden vatandaşlarda aynı zamanda döviz çıkışına sebep olmaktadır. Karşılıklı turizm faaliyetleri ülkelerin ekonomilerinde büyük oranda canlanma etkisi yaratmıştır.

Turizm de tüketim, üretimin yapıldığı yerde yapılır. Turistlerin turistik ürünün bulunduğu yere gelmesiyle görünmeyen bir ihracat yapılmaktadır. Bundan dolayı, güneş, kum, deniz ve doğal güzellik gibi ekonomik değer taşımayan kaynaklar gelir getirici ihracat ürünü halini alır. Ülke içinde yapılan turizm seyahatleri ile de ülke içinde para transferi olmaktadır. Yerli turistler seyahat edilen yörelerdeki harcamalarıyla o bölgelerin gelir kaynağı durumuna gelir.

Turizmin sosyal fonksiyonu da bulunur. Turistler seyahatleri esnasında seyahat edilen yöredeki çevreyi davranışlarıyla etkiler ve yöre insanının davranışlarından etkilenir. Turizm değişik ülke ve yöre insanların arasındaki dostluk bağlarını artırır. Farklı kültüre, farklı coğrafyaya, farklı dile ve dine sahip insanların birbirlerini tanımalarını ve sevmelerini sağlar.

Eski medeniyetler hakkında bilgi sahibi olmak, yabancı kültürlerin tanınması gibi amaçlarla yapılan seyahatler turistlerin bilgi ve görgülerini arttırmaktadır. Bu seyahatler sırasında kültürel değerlerin paylaşılması sonucu insanlar yabancı kültürleri tanıyarak kültür etkileşiminde bulunurlar.

Turizmin politik fonksiyonu da bulunur, siyasi toplantılar gereği yapılan seyahatlerin de turizme olan katkıları bilinmektedir. İnsanlar politik amaçlı olarak yaptıkları bu seyahatlerde; insanlararası etkileşimde sevgi, saygı ve karşılıklı anlayışın oluşmasına turizmin katkısı olmaktadır. Bu da turizmin politik rolünü oluşturmaktadır. Aynı zamanda siyasi amaçla gidilen ülkelerde politikacılar yakın yerdeki turistik yerleri ziyaret ederler. Bu ziyaretlere bağlı olarak yapılan tanıtım sonucunda da ülkeye gelen turist sayısı ve çeşidi artmaktadır. Başka devletleri tanımak ve kendi ülkeni tanıtmak, farklı kültürdeki insanlarla ilişkiler geliştirmek, onları sevmek, ilgi duymak milletler arasındaki bağları güçlendirmekte ve dünya barışına katkı sağlamaktadır. Turizmle birlikte başka ülkelerin insanlarıyla oluşan dostluklar devletleri yönetenler arasında da dostlukların oluşmasını sağlamaktadır.

4. TURGUTREİS'DE TURİZMİN GELİŞİMİ

Turgutreis, kültür tarihinin beşiği olmasının yanında Anadolu'nun koy, burun, yarımadalar gibi görsel özellikleri ile kuşkusuz turizm faaliyetlerinin eskilere dayandığı bir yer olmasına rağmen ilk turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği tarih bilinmemektedir. 1960'ların sonlarına kadar ulaşım şartlarının elverişsizliğinden dolayı kapalı bir iktisadi yapıya sahip olan Turgutreis, Bodrum Yarımadası'ndaki turizm potansiyelinin fark edilmesiyle hızla değişmeye başlamıştır. Geçmişte halkın geçimini balıkçılık, süngercilik ve tarıma dayalı sürdürdüğü Turgutreis'de son 30-40 yıl içinde başlayan ve giderek artan turizm faaliyetleri sosyo-ekonomik yapıyı değiştirmiştir. Halkın geçim kaynağı da büyük oranda turizm sektörüne kaymıştır.

1980 sonrasında turizmin önemi fark edilmiş turizm politikalarıyla turizm sektörü etkin bir hale getirilmiştir. Turizm politikalarının etkisiyle Türkiye'de yaşanan turizm talebinden Turgutreis de nasibini almaya başlamıştır. Turgutreis'de turizmin geliştiği asıl dönem 2000 yılından sonraki 9-10 yıllık dönemdir (Foto 2.1. ve Foto 2.2.). Kültürel özellikleri, güneş, hava, deniz, kum plajlarıyla tanınmaya

başlayan Turgutreis 2003 yılında işletmeye açılan Turgutreis Marinanın etkisiyle turizmde ivme kazanmış 5 yıldızlı oteller yapılmaya başlanmıştır. Yine marinanın açılmasıyla birlikte hizmete giren gümrük kapısı beldeye deniz yoluyla gelen turist sayısını da önemli ölçüde artırmıştır. Özellikle yaz aylarında Yunanistan'dan deniz yoluyla yılda 20.000 den fazla turist giriş yapmaya başlamıştır. Ayrıca özel yatlarıyla gelen on binlerce turist Turgutreis'e bu gümrükten giriş yapmaktadır.

Foto 2.1. 1980 Öncesi Turgutreis Yolundan Bir Görüntü.

Foto 2.2. 2010 Yılı Turgutreis Yolundan Bir Görüntü.

4.1. Turgutreis'e Yönelik Turizm Arzı ve Talebi

Turizm arzı, belirli şartlar altında, bir memleketin turistlere satmaya hazır olduğu turistik zenginliklerdir (Olalı, 1963;53). Tanımdan da anlaşılacağı gibi turizm arzının olması için bir yörede tüketimde yer alan turizm talebini karşılayacak turistlerin faydalanabileceği turistik zenginliklerin ve hizmetlerin olması gerekir.

Turizm arzının gerçekleşmesi için Turgutreis'de yeterli derecede kültürel ve tarihsel faktörler yer almaktadır. Tarihi eskilere dayanan yörede birçok uygarlığın kalıntılarına rastlamak mümkündür. Özellikle eski uygarlıklardan kalan kalıntılar birçok insanın ilgisini çekmektedir. Bunların dışında coğrafi çekicilikler ve iklim şartları da arzı tetiklemektedir. Turgutreis'in üç tarafının denizlerden ve adalardan oluşması, koy, burun, yarımada, sualtı zenginlikleri deniz ve toprak yapısı coğrafi çekiciliklere neden olurken, güneş, hava, sıcaklık, yağış ve nem gibi iklim koşullarının turizm aktiviteleri için uygun olması da insanları yöreye çekmektedir.

Turizm talebi, insanların sürekli buldukları yerlerden başka yerlere gitme ve ortam değiştirme isteğinden kaynaklanır. Turistler kalıcı olmamak şartıyla bu yer değiştirme işlemini özellikle iklim şartlarına bağlı olarak gerçekleştirirler. Bu iklim şartları da turistik talebin özellikle belirli zamanlarda yoğunlaşmasına neden olur.

1990 sonrasında turizm patlamasıyla birlikte turizm imkânlarına sahip olan yöre turizm talebinden nasibini almış, gelen talebe karşılık verememiştir. Bunu gören turizm şirketleri Turgutreis'de yatırımlara başlamıştır. Yörenin havası, denizi, koyları ve plajları turistlerin ilgisini çekerken yöre halkı bu talepten yararlanmaya başlamıştır.

Turgutreis, Bodrum İlçesine bağlı bir belde durumundadır. Turgutreis'e havayolu ve karayoluyla gelen turist sayısı belli değildir. Yöreye ilgili sadece 2003 yılında faaliyete başlayan marinadan yapılan girişler sayesinde deniz yoluyla kaç kişi geldiği bilinmektedir. Bodrum'a gelen turistlerin büyük bir kısmının Turgutreis'i ziyaret ettiği bilinmektedir. Buna bağlı olarak son yıllarda Bodrum'a havayolu ve karayoluyla gelen turist sayılarını incelemekte fayda vardır.

Tablo 2.2. (2004-2010) Yılları İtibariyle Bodruma Giriş Yapan Turist Sayısı.

YIL	BODRUM (BİN KİŞİ)	DEĞİŞİM (%)
2004	826	
2005	955	% 15,6
2006	809	% -15,2
2007	912	% 12,7
2008	1.004	% 10,0
2009	1.099	% 8,6
2010	1.035	% 5,8

Kaynak: Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

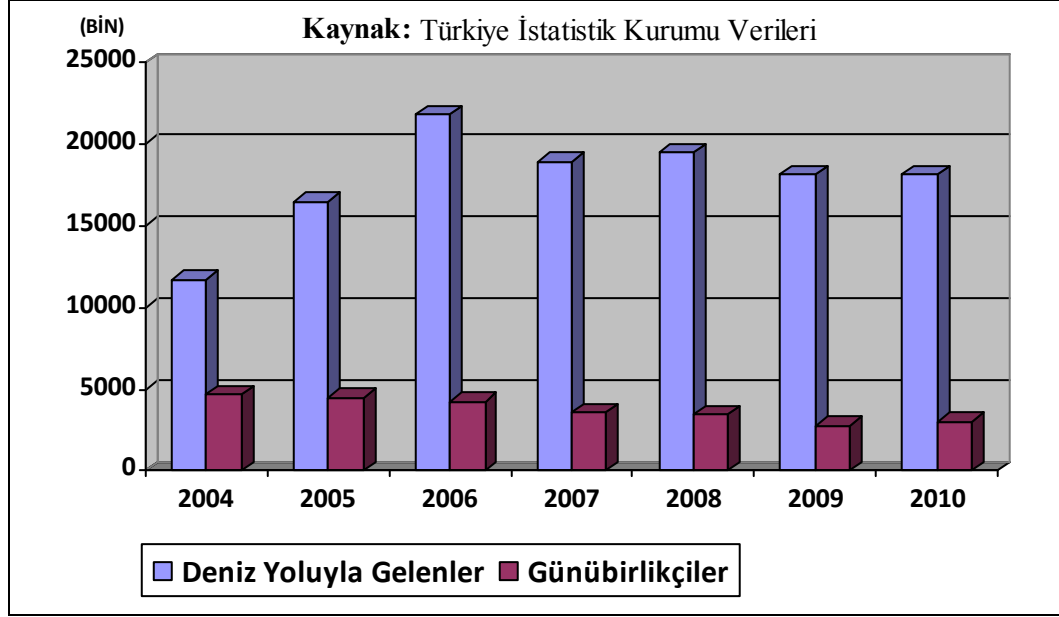
Bodrum'a gelen turistlerin dağılımını incelediğimiz zaman (Tablo 2.2.) Turgutreis'e gelen turist sayısı hakkında da fikir yürütebiliriz. Bodrum'a gelen turistlerin belirli bir kısmı gelip Turgutreis'de tatilini geçirebildiği gibi, Bodrum'a bağlı diğer beldelere de gidip tatilini gerçekleştirmektedir. Bu süreç içerisinde Bodrum merkez veya Bodrum'un bir beldesine yerleşen turistlerin büyük kısmı Turgutreis'e gününbirlik gelip sadece gezip alışveriş yapıp gitmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda 2004 yılında 826 bin civarında yabancı turist Bodrum'a giriş yapmıştır. 2005 yılına gelindiğinde ise % 15,6 oranında bir artışla giriş yapan turist sayısı bir önceki yıla göre 955 bin kişiye ulaşmıştır. 2006 yılına gelindiğindeyse bir önceki yıla göre % -15,2 oranında azalma gerçekleşmiş giriş yapan turist sayısı 809 binde kalmıştır. Bundan sonraki yıllardaysa düzensiz bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 2.3. Yıllar İtibariyle Turgutreis'e Deniz Yoluyla Gelen Turist Sayısı.

YIL	DENİZYOLU (BİN KİŞİ)	GÜNÜBİRLİKÇİ
2004	11.735	4.685
2005	16.484	4.471
2006	21.767	4.240
2007	18.893	3.582
2008	19.449	3.467
2009	18.115	2.791
2010	18.127	3.034
TOPLAM	124.570	26.270

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Verileri.

Şekil 2.1. Yıllar İtibariyle Turgutreis'e Deniz Yoluyla Gelen Turist Sayıları.

Tablo 2.4. Aylar İtibariyle Turgutreis'e Deniz Yoluyla Gelen Turist Sayıları.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	EK	K	A
DENİZYOLUYLA GELENLER	41	1	0	62	1575	3560	4114	4114	3743	1832	22	5
GÜNÜBİRLİKÇİLER	0	0	0	65	365	298	347	783	392	455	86	0
Ort. Sıc. °C	11,3	11,3	13,1	16,5	20,1	24,1	27,1	27	23,7	19,9	15,8	12,8

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Verileri.

Marinanın faaliyete geçmesinden itibaren denizyoluyla Turgutreis'e kalmak için veya günlük ihtiyaçlarını karşılamak için gelen turistlerin sayılarının yer aldığı tabloyu incelediğimiz zaman (Şekil 2.1. ve Tablo 2.4.), deniz yoluyla turistik aktiviteleri için gelen turistlerin sayısında yıldan yıla dalgalanmalar olduğu göze çarpar. Günlük ihtiyaçlar için gelip aynı gün dönen turistlerin sayısında yıldan yıla düşüş görülmektedir.

Marinanın ilk faaliyete girdiği yılı takip eden 2004 yılında yöreye giriş-çıkış yapan günübirlükçi sayısı 4.685'iken yıllar itibariyle düzenli bir şekilde azalma olmuş, 2010 yılında giriş-çıkış yapan günübirlükçi sayısı 3.034 kişi olarak gerçekleşmiştir. Buda yıldan yıla günübirlükçi talebinde önemli bir düşüşün olduğunu gösterir. Bu konunun yetkililerce araştırılması gerekmektedir.

2010 verilerinden hazırlanan tablo incelendiğinde, yöreyi deniz yoluyla ziyaret edenler sıcak mevsimleri tercih etmektedir. Bu da, sıcaklıkla paralel bir şekilde talebin arttığını gösterir. Yöreye günübürlük gelen turistlerin kış aylarında hiç ziyareti olmamıştır. Yöreye sıcaklığın en yüksek olduğu ağustos ayında günübürlükçi talebi en fazladır.

4.2. Turgutreis’de Turizm Çeşitliliği

Turizmdeki çeşitlilik; turizm aktivitelerini yerine getirmek için farklı bölgelere giden turistlerin tercihiyle gidilen yerin özelliklerine göre şekillenmektedir. Turgutreis bulunduğu konum itibarıyla turizmin gelişmeye başladığı yıllardan itibaren, taleple birlikte çeşitli ihtiyaçlara cevap vermeye başlamıştır. Yörenin iklim koşullarının iyi olması, turizm aktivitelerinde olmazsa olmaz olan; deniz, kum ve güneşin yarattığı imkânlar ve tarihi yerlerinin gezilip görülecek değerde olması turizm çeşitliliği açısından önemlidir.

Turgutreis’in turizmdeki en değerli varlığı kıyıları ve plajlarıdır. Yöreye turizmi teşvik eden çok sayıda doğal plaj ve kumsal alanı mevcuttur. Plajların geniş, temiz olmasının yanında, sıcaklık koşullarının iyi olması ve güneşlenme süresinin fazla olması turizmin canlı, uzun soluklu olmasını sağlamaktadır. Yöredeki belli başlı plajlar Fener Plajı, Akyarlar Plajı, Günbatımı Plajı, Aspat Plajı, Meteoroloji Plajı, Karaincir Plajı, Çatal Plajı, Palamut Plajı, Akçabük Plajı’dır (Foto 2.4.).

Turgutreis daha çok özel konumunun avantajlarıyla turizmde yer edinmiştir. Deniz sularında yapılabilecek turizm aktivitelerinin mevcut olması, kamp imkânlarının olması, çevresinde görülmeye değer adaların varlığı, tercih edilen büyük bir pazar alanının varlığı, doğal özellikleri ve tarihi kalıntıları gibi turizm çeşitliliğinden bahsedebiliriz.

Kemer Mevkii’nde bulunan Deniz Feneri’nin hemen altında bulunan kumsal (Foto 2.3.), zamanla kalabalık sahilleri tercih etmeyen tatilcilerin ziyaret ettiği sahillerinden biri haline gelmiştir.

Foto 2.3. Fener Plajından Bir Görüntü.

Foto 2.4. Akçabük Plajından Bir Görüntü.

Turgutreis'in batısında yer alan denizi ve geniş kumsalıyla hem tekne turlarının yapıldığı hem de deniz, kum, güneş isteyen tatilcilerin tercih ettiği Bağla Koyu, aynı zamanda kamp yapmak için en uygun yerlerden birisidir. Yöreye veya başka beldelere gelen kampçıların en çok tercih ettiği yerlerden biridir.

Akyarlar, Turgutreis'in Kos'a (İstanköy) en yakın olan noktasıdır. Balık çeşitliliğinin yanı sıra, deniz süngerlerinin en çok çıkarıldığı, sualtı zenginlikleriyle de dalış tutkunlarının tercih ettiği koylardan biridir. Akyarlar koyu, rüzgârlı olması nedeniyle de rüzgâr sörfü için oldukça elverişlidir.

Turgutreis'i çevreleyen 14 tane küçük ada bulunmaktadır (Foto 2.5.). Başlıca Yassı ada, Çatal adası, Topan ada, Çoban adası, Tulluce adası, Sarı ada, Çavuş adası sayılabilir. Bu adaları görmek için gelen turistler günlük turlarla gezdirilirken turizm çeşitliliğine katkıda bulunur.

Foto 2.5. Yöreyi Çevreleyen Adalardan Çatal Adası.

Turgutreis, günbatımı manzarasını (Foto 2.6.) izlemek için bütün Bodrum beldelerindeki İnsanların akşam saatlerinde ziyaret ettiği yerdir. Akşam saatlerinde Bodrum yarımadasında günbatımını izlemek isteyen misafirlerin çoğu Turgutreis sahillerine akın ederler. Görüldüğünde insanları kendisine hayran bırakan bir manzarası olduğunu yöreye gelen herkes kabul eder. Denizin içine doğru batan güneş ve çevresinde sıralanmış adalar turistlerin ilgisini çekmektedir. Akşam saatlerinde insanları kendisine çeken bu yapıyı izlemeye gelenler marina içinde ve çevresinde gezinti yaparak, sahil bölgesinde bar, restaurant ve cafelerde de akşamları hoş vakitler geçirmektedir.

Foto 2.6. Akşam Saatlerinde Günbatımı Manzarasından Görüntü.

Denizin ve güneşin yanı sıra Turgutreis bugün bir çeşit alışveriş merkezi konumundadır. Her cumartesi kurulan yarımadaanın en büyük yemek ve giyim pazarı yıllardan beri Bodrum'un hemen her yerinden pek çok insanı yöreye getirir. Bu eski gelenek büyük süper marketlerinde buraya kurulmasına neden olmuştur. Bütün bunlara Turgutreis'in merkezinde bulunan büyük çarşı, yazları açılan Ressamlar Sokağı ve marina içerisindeki el sanatları sokağı da eklendiği zaman yöre büyük bir alışveriş merkezi durumuna gelmektedir.

Turgutreis'in çekiciliğinde yer alan ve turizm çeşitliliğini artıran özelliklerden biri de çok eskiye dayanan tarihi bir geçmişe sahip olmasıdır. Antik Çağ yaşam şekillerine mahsus karakteristik özellikleri, Turgutreis sınırları içinde görmek mümkündür.

Kadıkalesi'nde yer alan yöreye ismini de veren kale, Hellenistik dönemde yapılmış, Osmanlı İmparatorluğu döneminde bir kadı tarafından kullanılan tarihi kaledir (Foto 2.7.). Tepenin hemen karşısında Roma döneminden kalma bir kilise de yer almaktadır. Kilise yönünde yörenin sembolü olan yine tarihi bir su sarnıcı bulunmaktadır. Yine eski ve antik dönemlerden kalma çeşmeler yer almaktadır. Bu varlıklar yörenin kültürel özelliklerini de ön plana çıkarmaktadır.

Foto 2.7. Kadıkalesinden Bir Görüntü.

4.3. Turgutreis'e Ulaşım ve Turizm

Bir ülke ya da bölgenin turizm çekicilikleri turistin oraya erişebilmesiyle kullanılabilir. Ulaşım, her şeyden önce, turizmin gelişmesinin etki ve tepkisi olmuştur: iyileşen ulaşım koşulları turizmi canlandırırken, turizmde ulaşımı teşvik etmiştir. Ulaşım, insanın yaşadığı ve çalıştığı yerden uzaklara taşınmasını ifade eder. Bu taşınmayı mümkün kılan ulaşım, bu nedenle, turizmin tamamlayıcı bir parçasıdır (Özgüç, 2007).

Ulaşımın yetersiz olduğu en ücra köşelerde kalan yerleşim birimleri, yeni karayolların yapılması, yakın yerlere havaalanı açılması, küçük koyların yatlara ve büyük gemilere açılmasıyla geliştirmekte ve önemli bir turizm merkezi yapmaktadır (Arıbaş ve Kara, 2009). 1960'ların sonlarına kadar ulaşımın elverişsizliğinden dolayı kapalı bir iktisadi yapıya sahip olan Turgutreis, ulaşımın gelişmesine paralel bir şekilde gelişme göstermiştir. Bugün Bodrum yarımadasında Bodrum'dan sonra en fazla turist barındıran belde durumundadır.

Herhangi bir yerin karayollarına, demiryollarına havaalanlarına ve limanlara uzaklığı turizm açısından önem taşımaktadır. Coğrafi konumundan dolayı bir yere erişimin kolay olması turizm için önemli bir avantajdır. Turizmin tarihsel gelişiminde

ulaşım teknolojisindeki ilerlemeler istenilen yerlere erişimi kolaylaştırmıştır. İ turizmin gelişmesinde otomobil sahipliliğinin artması, yolların iyileştirilmesi; dış turizmdeyse havayolu taşımacılığının geliştirilmesi önemli rol oynamıştır. Gelişen ulaşım koşulları coğrafi açıdan turizmi teşvik etmekle kalmamış, gelişmesine ve yayılmasına da neden olmuştur (Emekli, 1998).

Ulaşım imkânlarının gelişmesiyle birlikte Bodrum'a gelen turistlerin, Bodrum vresini dolaşmaya başlamasıyla turizmden nasibini almaya başlayan bir belde durumuna gelen Turgutreis'i her dönem büyük turist kitleleri ziyaret etmeye başlamıştır. Turgutreis Muğla'ya 121 km. İzmir'e 255 km. Antalya 406 km, İstanbul ise 802 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Yöreye erişim mesafeleri uzak gibi görünse de bir dezavantaja sahip değildir. Özellikle marinanın yapılmasından sonra yöreye deniz yoluyla ulaşım imkânları da artmıştır.

Turgutreis'in konumu gereği Marmara ve Akdeniz kıyılarına yakınlığı, deniz mesafelerinde topografya faktörünün olmaması ulaşımın daha kolay olmasını sağlamıştır. Bodrum marina mesafesi 15 mil. Kuşadası 61 mil. Antalya ise 206 mil. uzaklıkta bulunmaktadır. Aynı zamanda havayolu ulaşımı da yöreye erişimi kolaylaştırmıştır. Bodrum-Milas Uluslararası havalimanı 52 km. İzmir Adnan Menderes Hava Alanı 250 km. Dalaman Hava Limanı 223 km. mesafede yer alır. Bilindiği gibi havayolu ulaşımı biraz pahalı bir ulaşım yolu olmasına rağmen en hızlı ulaşım havayolu ulaşımıdır. Çok önemli olmasına rağmen havaalanları biraz merkezden uzak kurulmuştur. Uzak kurulmasının en büyük nedenlerinin başında kurulma aşamasında topografya ve meteorolojik koşullar gelmektedir. Bunun haricinde arz talep önemli olduğundan istenilen her Şey olmamaktadır. Bundan dolayı yöreye hava yolu ile gelmek isteyen turistler bir saat kadar karayoluyla da ulaşım yapmak zorundadırlar.

Son zamanlarda karayolunun iyileştirilmesi çalışmasıyla önümüzdeki yıllarda Turgutreis'e erişim imkânlarının daha da artırılması planlanmaktadır. Bundan dolayı yıllardır sorun olan Bodrum-Turgutreis arasındaki 20 km'lik tek gidiş-gelişi olan yol ulaşım sorunlarını en aza indirmek amacıyla ift Şeritli gidiş-gelişi yolu olarak yeniden düzenlenmektedir (Foto 2.8.). Yolun dar-virajlı olması özellikle yaz aylarında erişimi zorlaştırmakta ve zaman kaybına neden olmaktadır. Çift Şeritli

gidiş-geliş yoluyla bu sorun ortadan kalkacak Bodrum-Turgutreis arasında yaz aylarında trafikten dolayı 1 saati bulan ulaşımı 15 dakikaya indirecektir.

Foto 2.8. Bodrum-Turgutreis Arasında Çift Şeritli Yol Yapım Çalışması.

4.4. Yörede Bulunan Turistik Konaklama Tesisleri

1980'lerin başında ortaya çıkan iki etken yörenin dış turizme açılmasında büyük rol oynamıştır. Bunlardan biri Akdeniz'de çok yaygın olan yat turizmi; ikincisi de Bodrum Havaalanı'nın hizmete girmesidir. Bodruma gelenlerin ziyaretleriyle başlayan turizmindeki canlılık artmaya başlamış, Turgutreis'in sahip olduğu koyları, denizi ve plajları devremülk tatil evleri, pansiyonlar, otel ve motellerle uzun süreli ziyaret edilebilecek yerlere dönüştürmüştür. Gelişen turizm olanakları, artan talep ile birlikte Turgutreis ortalama 20 bini aşan turistik yatak kapasitesiyle hizmet vermektedir. Bugün itibariyle tatil köyü, beş yıldızlı otelleriyle gözde bir merkez haline gelmiştir.

Konaklama yerlerinin küçük veya büyük bir tesis oluşu, hizmet türü ve çeşidine bağlı olarak çeşitli isimler almaktadır. Bunlar; pansiyon, otel, motel, apart otel ve tatil köyü olarak birbirinden ayrılırlar. Evliyaoğluna göre "Devamlı oturmaya elverişli ve istenildiğinde yeme içme ya da yalnız kahvaltı ihtiyacını karşılayan konaklara pansiyon denir (Evliyaoğlu, 1989).

Aile tipi işletmeler olarak bilinen pansiyonlar, yörede yaygın bir şekilde bulunmaktadır (Foto 2.9.). Turizmin ilk yıllarında önemli konaklama tesisleri olarak dikkat çeken pansiyonlar, büyük otellerin ve devremülk evlerin yapılmasıyla eskisi kadar rağbet görmemektedir. Turistlerden çok yöreye çalışmaya gelenlerin tercih ettiği konaklama yerleri olarak bilinirler. Yörede 18 adet pansiyon işletmesi bulunmaktadır.

Foto 2.9. Yörede Bulunan Pansiyon İşletmelerinden Bir Görüntü.

Kozak'a göre otel, Seyahat eden insanların başta konaklama olmak üzere, yeme-içme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını yerine getirebilmeye dönük olarak yapılandırılmış, personeli, mimarisi, uygulamaları ve müşteriyle olan bütün ilişkileri belli kurallara ve standartlara bağlamış işletmelerdir (Kozak, 1995;2).

Otel işletmesi direk olarak turizm aktivitesi için gelen müşteriye yönelik, konaklama, yeme-içme, kiralık kasa, döviz bozma ve yüzme havuzu gibi hizmetler sunarak ekonomik gelir sağlayan işletmelerdir. Gelir elde etmek amacıyla son yıllarda hizmet kalitesinin artırılmasıyla bu işletmeler; gece kulüpleri, havuzbaşı organizasyonları, tekne turları ve çevre gezileriyle turistlere çeşitli alternatifler sunan hizmet sektörü halini almıştır.

Önceleri Bodrum'a gelen turistlerin günlük gezdikleri yer olan Turgutreis, turizm aktiviteleri için gerekli olan koy, plaj ve doğal güzelliklere sahip olmasının anlaşılmasıyla, turistlerin direk gelip kalmak istedikleri yer olarak tanınmaya başlanmıştır. Buna paralel olarak önceleri pansiyonlar ve küçük oteller kurulmuş daha sonraki yıllarda 5 yıldızlı oteller kurulmaya başlanmıştır. Bugün itibariyle yörede on adet beş yıldızlı olmak üzere 43 adet otel yer almaktadır. Club Armonia, Aegean Dream Resort Hotel, La Blanche Resort Hotel ve Hawthorn Karaca Hotel beş yıldızlı otellerden birkaçıdır.

Beş yıldızlı otellerde bulunan genel özelliklere baktığımız zaman (Foto 2.10.), turistlerin tüm ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışıldığı görülmüştür. Club Armonia Hotel'in genel özellikleri bu konuda bize azda olsa bilgi verecektir. Açık yüzme havuzu, çocuk havuzu, masaj, kaydırak, ana restaurant, disko bar, Türk hamamı, sauna, amfi tiyatro, televizyon odası, canlı müzik, full animasyon, bebek bakıcısı, araba kiralama, kuaför, doktor, bilardo, toplantı odası, mini club, çocuk animasyonu, çocuk büfesi, mini market, tenis kortu, masa tenisi, mini futbol, mini golf, mini basketbol, plaj voleybolu, aerobik ve su jimnasliği, boccia, dart, bilardo, su kayağı, banana, ringo, jetski, fly fish, kano, kite, rüzgâr sörfü, sörf okulu, otopark gibi imkanlar yer almaktadır.

Foto 2.10. Beş yıldızlı Otellerden Club Armonia Otelinden Bir Görünüm.

Yörede çokça yer alan bir diğer konaklama tesisi de apart otellerdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre Apart Otel, müşterilerin kendi yeme içme ihtiyacını karşılayabilmesi için gerekli teçhizat ile donatılmış, bağımsız apartman veya villa tipinde konut olarak inşa edilmiş, fakat otel gibi işletilen konaklama tesisleridir. Bu tesisler normal otellerdeki havuz, resepsiyon, bar, restaurant gibi hizmet alanları yer alır. Yörede bugün itibariyle 11 adet apart otel yer almaktadır (Foto 2.11.).

Foto 2.11. Yörede Bulunan Apart Otel Tesislerinden Bir Görüntü.

5. YAT TURİZMİ

Yat turizmine ait kavram ve tanımların açıklanması konunun daha iyi kavranması açısından gerekli görülmüştür. Konunun kapsamı çerçevesinde konuya ilişkin kavramlar ve tanımlar aşağıda verilmiştir.

Yat: Konaklama, mutfak, banyo, gibi yaşam bölümlerinden oluşan, suda yüzen, seyahat ve turizm amaçlı kullanılan deniz aracıdır (Turizm Bakanlığı, 1993).

Yatçılık: limanlar arasında düzenli yolcu ulaşımını sağlamaktan çok, gezi, eğlence, dinlenme ve spor amacıyla az sayıda kişinin hizmetine sunulan, tonaj olarak pek büyük olmayan gemilerde yapılan turistik-ticari bir faaliyettir (Çağlayan,

1992;227). Yat turizmini gerçekleştiren kişilere yol gösteren, bu işten ticari kazanç elde eden şirketlerdir.

Yat limanı: Yat Turizminin Geliştirilmesi hakkında 4.8.1983 yılında çıkarılan 18125 no'lu yönetmeliğin 4. bendinde, Ana Yat Limanı, Tali Yat Limanı ve Yat Yanaşma Yerleri ile Çekek Yerleri olarak belirtilen mahaller “Yat Limanı” olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1991). Bu durumdan sonra Yat limanı aslında marina kelimesiyle karmaşa içine sokulmuştur. Bu tarz tüm faaliyetlerin içerisine alan kelime marina'dır.

Marina: Yatlara güvenli bir bağlama ve her yata doğrudan yürüyerek çıkılmasına olanak sağlayan, her zaman yeterli derinlikte su bulunan ve yatlara çekek, bakım ve onarım hizmetleriyle yatçılara sosyo-kültürel ve her çeşit turizm hizmeti sunan komple turistik tesislerdir (Çağlayan, 1992;228). Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Yat limanı ve marina kelimeleri birbirine yakın faaliyetleri içermektedir. Marinaya gelen tatilcilerin yemek yeme, tatil için gerekli yakıt ve gıda talebini karşılayan, yelkenini gerebileceği, teçhizatın ve gerekli tüm ihtiyaçların sağlandığı bir faaliyet alanı yaratan yer olarak görebiliriz.

Turizmin gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler üzerinde ekonomik, politik ve kültürel yönden önemli pozitif etkileri vardır. Türkiye'de gelişimi 1980'li yıllardan sonra başlayan yat turizmi konusunda iklimine, kıyılarına ve tarihi yerlerine bağlı olarak çok büyük bir potansiyele sahiptir. Bahsettiğimiz tüm özellikleri kendisinde barındıran Turgutreis, yat turizmini ilgilendiren ve potansiyel halde bulunan, doğal ve kültürel zenginlikleri bölgede bulunan yat turizm sektörünün sahip olduğu yatçılıkla ilgili her türlü işletme ve ekonomik gelir elde etme özelliğine açıktır.

Akdeniz, deniz turizmi için potansiyel bir alandır. Ancak, yatçılığa elverişli bölgelerin doğal potansiyelinin neredeyse tümü kullanıldığı halde, Avrupa ve Akdeniz kıyılarında 406.549 civarında yat bağlama kapasitesi bulunmaktadır. Bu kapasitenin hala yetersiz olması, kıyı Ege bölgesi sınırları içinde yer alan Turgutreis'de de bir yat limanının gerekliliği daha iyi anlatmaktadır.

Konumu itibariyle Turgutreis, gelişen deniz turizminden daha fazla pay alma potansiyeline sahiptir. Doğal ve kültürel zenginlikleri, uygun coğrafi yapısı, neredeyse on iki ay yatçılığa elverişli iklimi nedeniyle Turgutreis önemli avantajlara sahiptir. Sahip olduğu avantajları faydaya dönüştürmenin iki temel bileşeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki sektörde sürdürülebilir bir gelişmeyi sağlayacak planlı yatırımların yapılması, ikincisi ise bir hizmet sektörü olan turizmin faaliyet alanı içinde yer alan deniz turizminde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin bilinçli yapılmasıdır.

Araştırma sahasının özel konumu ile birlikte matematiksel konumunun deniz turizmi potansiyeli açısından elverişli olması, önemini ortaya koymaktadır. Bunun yanında Denizcilik ve Yatçılık sektörüne karşı dünya çapında inkâr edilemez bir ilgi artışı söz konusudur. Dolayısıyla sektörde yer alan tüm işletmeler bu hızlı yükselişe paralel bir gelişim göstermektedir. Bu konuda birinci sırada yer alan marinacılıktır.

Foto 2.12. Turgutreis Marinasının Havadan Görünümü.

Yat turizmi; ülkemizde sektörel alanda büyüeyebilen tek sektör olmuş ve çok geniş kitleleri kucaklayabilen bir ticaret hacmi doğurmuştur. Son yıllarda sağladığı döviz girdisi ile turizm sektörü içerisinde, kendini kanıtlamıştır. Marinalara aşırı

talebin yaşandığı bu dönemde yaz-kış Turgutreis Marina % 90 ile %100 lük bir doluluk oranını sahiptir (Foto 2.12.). Bu denli ekonomik kazanç kapısı olan bu sektörden yararlanmaya başlamış olan Turgutreis, halen taleplere karşı yetersiz kalmaktadır. Talebe karşılık verebilmek ve bu sektörün ekonomik getirisini katlamak için, Turgutreis'deki coğrafi özelliklerin değerlendirilmesi bir ikinci marinanın yapılması için çalışmalara başlanması gerekmektedir. Yapılabilecek bir ikinci marina talep sorununa karşılık gelebilecektir.

5.1. Turgutreis'de Marina ve Çevre Etkileşimi

Turizmde deniz araçlarının diğer ulaşım araçlarına (havayolu, demiryolu, karayolu) üstünlük sağlamasının nedeni, ulaşımı sağlarken ayrıca konaklama ihtiyacını da gideriyor olmasından kaynaklanır. Deniz taşımacılığının sadece yüzen ve yer değiştiren bir turizm olarak algılanmaması gerekir. Diğer ulaşım araçlarıyla ulaşılması zor olan sahil şeridindeki birbirinden farklı özellikte olan koylara ulaşımı kolaylaştırmıştır. Bundan dolayı yat turizminin alt yapısı olarak bilinen marinalar, yat turizminde önemli bir potansiyel oluşturur. Yat güzergâhlarının önemli noktalarında yer alan ve yatçıya temel ihtiyaçlarını veren, dinlenme ve eğlenmelerini sağlayan limanlardır.

Aşağıda yat turizmi ve yat turizminin altyapı elemanı olan Turgutreis marinasının kıyı yerleşimiyle ve bu yerleşim alanının turizm faaliyetiyle olan etkileşimi ekonomik, doğal çevre, sosyal çevre ve mekânsal boyutuyla değerlendirilecektir.

5.1.1. Ekonomik Etkileşim

Turizm ve seyahat endüstrisi alanına giren yat turizmi; inşa sanayi, konaklama ve seyahat organizasyonu işlevleriyle bütünleşen, denizde seyahat yolu ile tatil hizmeti şeklinde ortaya çıkan bir ekonomik faaliyettir (Tablacioğlu, 2000;32). Yat turizminin kıyıyla bütünleşmesi ekonomik faaliyetlerin ortaya çıkması kaçınılmaz bir olaydır. Çünkü yat turizmini gerçekleştiren yerli ve yabancı tüm turistlerin yatlarının onarımı, elektrik-su-yiyecek gibi temel ihtiyaçları, gerekli yakıt ihtiyaçları ve hava koşullarının iyi olmadığı zamanlar yanaşabilecekleri limanlara

ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlarla birlikte görmek, dinlenmek, belirli zamanlarda yatlarını bırakabilecekleri güvenli yerlere ihtiyaç duymaları sonucunda ortaya çıkan sektörle bölge, birçok yeni iş imkânına kavuşur ve hizmet karşılığı ekonomik gelir elde eder.

Dünyada 24 m. ve daha uzun boylarda süper yatlara ve mega yatlara ilişkin sipariş miktarları yıllar itibariyle artışlar göstermekte, hatta 45 metreden daha büyük mega yatların siparişlerinde daha yoğunluk görülmektedir ki bu durum dünyadaki süper zenginlerin yat sektörüne karşı ilgilerinin giderek arttığına işaret etmektedir. 24 m. üzeri boydaki yatlara ilişkin sipariş bilgilerine göre önümüzdeki 10 yıllık projeksiyon, yılda en az 800 mega yat siparişini ortaya koymaktadır. Ülkemize yat kiralamaya gelen bir yatçının, ülkemizde ortalama kalış süresi, 11 gün olup, günlük ortalama harcaması 51 \$'dır.

Ülkemize özel yatı ile gelen yatçının ülkemizde kalış süresi, ortalama 31 gün olup, günlük harcaması ortalama 104 \$'dır. Yani bir yatın getirdiği döviz 30 turistin harcamalarının toplamına eşittir. Ülkemiz yat limanlarında bırakılan, yabancı bayraklı 12 m. boyundaki bir yat; yıllık marina ücreti olarak ortalama 3,000 \$, karaya çekilmek için 600 \$ ve bakım-onarım talep ettiğinde, hizmetlerine göre 3000 \$-5000 \$ arası harcamaktadır.

Marinalar, sosyo-ekonomik yapısı nedeni ile açılacak herhangi bir fabrika gibi iş imkânı sağlamanın dışında, oluşumuna katkıda bulunduğu kültürel faaliyetler, bünyesinde yer alan ticari üniteler ki bunlara barları, restoranları da dâhil etmek gerekir, sayesinde yaşadıkları bölgenin yaşam kalitesini artırırlar. Marinalarda yaşamaya başlayan kitle dolayısı ile de bölgede yaşayan kişi profilinin değişimini gerçekleştirirler.

Turgutreis Beldesini örnek olarak alırsak D-Marin Turgutreis Marina'nın inşaat aşamasında bölgede bir tane bile 5 yıldızlı otel bulunmazken bugün 10 adet 5 yıldızlı otel işletmeye açılmış, ayrıca çok sayıda 5 yıldızın altında oteller ve pansiyonların sayısı günden güne artmakla birlikte, mevcut restoranlar ve barlar değişen müşteri tipinin ihtiyaçları doğrultusunda kendilerini yenilemiş, kalitesini artırmış, hijyen vb. konulara daha dikkatli yaklaşmaya başlamıştır.

Yunanistan'ın Kos, Kalimnos, Leros, Samos ve Rodos Adalarındaki ada halkı ve tatile gelmiş yabancı konukların yaz ve kış aylarında çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere feribotlarla veya kendi özel yatları ile Turgutreis'e yönelmelerini sağlamıştır. İlk olarak 2004 yaz sezonu sonunda Kos ve Kalimnos'a günlük feribot seferleri düzenlenmeye başlamıştır. Yolcu trafiği 2010 sezonunda 45.000'e ulaşmış ve her geçen yıl artmaktadır.

Marinanın yapımı ile Turgutreis'de özellikle yaz aylarında yoğun bir sosyal ekonomik canlılık oluşmuş ve yat turizmi hissedilir bir ivme kazanmıştır. Marina İşletmeciliği bir hizmet endüstrisidir. Ayrıca istihdam alanları yaratan, ekonomiye canlılık kazandıran, yatırım alanlarını çeşitlendirerek küçük işletmelerin ekonomisine ve bölgeye turizm yatırımlarının yapılmasına katkıda bulunan bir sektördür.

Marina ile ilgili yapılan yatırımlar bölgede istihdam etkisi yaratmış nüfusun artmasına, çeşitli tesislerin kurulmasına ve hizmetlere doğacak talep ile yeni iş ortamları oluşmuş, yeme ve içme sektöründe çeşitliliği artırmış, turizm potansiyelini daha üst seviyelere çıkarmaya başlamıştır. Turizm potansiyelinin üst seviyelere çıkmasıyla çevrede çeşitli turizm işletmelerinin ve yan hizmet kuruluşlarının ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamıştır. Marinanın getirdiği istihdam etkisi de çok yönlüdür. Bu turizm dalı içerisinde birbirinden farklı iş gücünü barındırmakla birlikte eğitimin her seviyesindeki insanlara iş imkânı sağlamaktadır.

Tesislerin temel gereksinimleri karşılayacak donanımlara sahip olmaları gerekmektedir. Gelir düzeyi yüksek turist gurubundaki yatçılar, gereksinimlerinin en iyi karşılandığı yerleri tercih ederler. Bundan dolayıdır ki marina çevresinde birçok alışveriş dükkânı, restoranlar ve barlar yapılarak, hizmet kalitesi yüksek tutulmaktadır. Böylece beldenin ticaret akışına yeni bir yön getirilmektedir. Bunun sonucunda belde merkezi ile kıyı birleşiminde bulunan marina çekici bir yapıya bürünüp, yöre ticaretine yoğunluk kazandırırken yöreyi çekici konuma getirmektedir.

5.1.2. Doğal Çevre Etkileşimi

Çevre değerlerinin korunması, marinanın çevre üzerine olan olumlu etkilerindedir. Marinanın varlığı teknelerin denize olan olumsuz etkilerini kontrol

altına almayı sağlar. Ancak koruma salt bir koruma dışında, çevre verilerinin değerlendirilmesi şeklinde gelişmelidir. Marinanın çevre üzerine etkilerinin saptanması ve çevrenin korunması, çevre verilerinin daha bilinçli olarak değerlendirilmesiyle sağlayacaktır. Çevre değerlerinin ve marina ihtiyacının doğru saptanabilmesinde söz konusu etkilenmenin sonuçlarının önceden bilinmesi yapılacak olan planlamalara veri oluşturması açısından da önemlidir (Özkan ve Ayıran, 2008).

Yat limanları sadece yatların barınması için yapılmasının dışında çeşitli işlevlere sahiptir. Yatırım yapılan bölgede gelişme süreçlerinin başlattığı, marinaların etrafında ve onlarla gelişen kıyusal turistik tesislerin doğmasına neden olduğu görülmektedir. Yapılan turistik tesislerin niteliği, amacı ve etkileri ile doğal çevreye etkisi önem arz etmektedir.

Kıyı bölgelerinin doğal koşulları elverdiği ölçüde yapılabilen yatçılık faaliyetlerinde, kirlenmemiş doğal çevre ve iyi korunmuş coğrafyaya sahip olan alanlar yatçı turistlerin tercih ettiği alanlardır. Bununla beraber diğer turizm faaliyetlerine oranla daha fazla serbest dolaşım alanına sahip olan yat turizmi, eğer yeterli alt yapısı olmayan yerlerde doğal çevreye yönelik koruma önlemleri alınmadan gerçekleştirilecek olursa, doğal çevreyi tahrip eden başlıca faktör durumuna gelebilmektedir (Açıkbaş, 2006).

Yatların motorlarından sızan yağ ve benzin gibi maddeler deniz yüzeyini kaplamakta ve aynı zamanda suyun kalitesini olumsuz etkilemektedir. Gerekli yaptırımlar uygulanmaya çalışılsa da birçok yat atık pis su depolarını denize boşaltmaktadır. Turizm faaliyetlerini gerçekleştiren turistlerin bir kısmı ihtiyaçlarını gördükten sonra, yat'ta kalan alüminyum kutuları, pet, naylon, lastik gibi deniz suyunda çözülmesi çok uzun olan maddeleri denize ve koylara atarak çevreye büyük zararlar vermektedir.

Marina yapımında duyarlı insanların en büyük korkusu, doğal çevrenin bozulmasıyla güzelliklerin yok olacağı kaygısı ve çevre korumaya yönelik kaygılarıdır. Günümüzde kamuoyunun çevre korumaya karşı duyarlılığı gitgide artmaktadır. Turgutreis marina çağımızın teknolojisi ile çevre korumaya azami

dikkat gösteren ve çevre kirliliği açısından kabul edilebilir standartları sağlayan özellikte bir marina olmasına karşın, özellikle kamuoyunun yanlış bilgilendirilmesi ve aşırı duyarlılıkla hala marinanın yapılmış olmasına karşı çıkanlar vardır. Daha iyi hizmet vermek, kaliteli bir işletme bilincinde olmakla beraber temiz denize sahip olma, doğal güzellikler barındırma, marinaların varlık nedenidir. Hangi konumda olursa olsun deniz kirliliğini önleyemeyen ve doğal çevresi yok olan marinaların geleceği yoktur.

Marinanın yapılmış olması, var olan potansiyeli ortaya çıkarmış, kısa sürede Turgutreis'i turizm merkezi haline getirmiştir. Kıyı sayfiyesinde daha sonradan marinanın varlığı ile birlikte yapılan yapılaşma doğal görünümü etkilemiştir. Bilinçsiz bir şekilde imara açılan araziler daha etkin bir şekilde kullanılabilen fırsatların geri dönülmeyecek bir şekilde kaybolmasına neden olmaktadır.

5.1.3. Sosyal Çevre Etkileşimi

Turizm, farklı dil, din ve kültürlere sahip insanları bir araya getiren ve kültürel etkileşim ortamını sağlayan bir olgudur. Bu genelleme yat turizmi içinde geçerlidir. Bu genellemeden yola çıkacak olursak, yatçı turistlerin kıyı yerleşimlerinde yaşayan yerel halkla olan ticari ve sosyal ilişkileri farklı kültürlerin birbirini tanımalarına ve etkileşim içine girmelerine olanak sağlamaktadır (Açıkbaş, 2006).

Marinalar kurulmuş olduğu ortamdan dolayı hem deniz hem de kara ortamlarına hizmet vermektedir. Bu özelliğinden dolayı gelen yatçılara hizmet verdiği gibi, bölgeye de hizmet verir. Böylece bölgenin sezon dışında da canlılığını sağlar.

Çok çeşitli kültürlere sahip olan marina, öncelikle çevresinde çalışanları etkilemekte daha sonra tüm yerleşimdeki insanları etkilemekte ve kültür etkileşimi yaşanmaktadır. Kültür etkileşiminin artması, tanıtım, turistleri etkilemek amacıyla yat festivalleri, yat fuarları, sergiler ve çeşitli organizasyonlarla olmaktadır (Foto 2.13.). Bu organizasyonlar ile turistik yerleşimin doğal kültürel özellikleri tanıtılmakta, farklı aktivitelerle yatçıların marinaya bağlı kaldığı süreyi uzatarak

döviz bırakabileceği ortamlar hazırlamaktır. Ayrıca, Uluslararası Yatçılık ve Yat Ekipmanları Fuarı, Bodrum Yacht Show, Bodrum Kupası Uluslararası Yelken Ahşap Yat Yarışları Turgutreis Marinada gerçekleştirilmektedir.

Foto 2.13. Turgutreis Marinada Gerçekleştirilen Bir Festival Görüntüsü.

Diğer bir sosyal çevre etkileşimi de, yerel halkın örf, adet, yaşam tarzı, ahlak biçimlerinde ortaya çıkan değişimlerdir. Turizmde sosyal etkileşim farklı yerlerden gelen insanların, yöre halkıyla çok yakın ilişkiye girmesiyle olur. Bunun sonucunda yöreye özgü pek çok sosyo-kültürel değer yok olduğu gibi, farklı sosyo-kültürel değerlerde tanınmış olunur.

Marina; yerleşim merkeziyle uyum sağlayarak, alışveriş merkezinden restaurant cafe-barlara, sinemadan spor salonuna kadar tüm sosyal yaşam etkinliklerine yer verilen tesisler halini almaktadır. Marina ile birlikte eksik olan birçok faaliyetin yöre halkının hizmetine girdiği görülmektedir. Marinanın sosyal çevre üzerine etkilerini maddeleyecek olursak olumlu ve olumsuz etkileri olarak iki grupta ele alabiliriz.

Marinanın sosyal çevre üzerine olumlu etkilerinden bazıları:

1. Çeşitli ülkelerden gelen turistler kültür etkileşimi yaratırlar.
2. Turistlerle yerli halk arasında oluşan dostluk ve arkadaşlıklar dünya barışına katkıda bulunur.
3. Turistlerle kurulan iletişim sayesinde farklı ülke insanların özellikleri öğrenilerek, daha sonra gelecek turistlere karşı tutumların belirlenmesinde kolaylık sağlanmaktadır.
4. Yöre insanında yabancı dil öğrenme isteğinin artmasına sebep olmaktadır. Böylece eğitim ve kültür düzeyi artmaktadır.
5. Turizm faaliyetleri yoğun olarak artmaya başlamış, gelen turist sayılarının artmasıyla hizmet sektörü için alınan göçle birlikte kentleşme hızlanmıştır. Yeni iş ortamları ortaya çıkmaya başlamıştır.
6. Yörenin alt ve üst yapısı zorunlu olarak düzenlenmeye başlamıştır.
7. Turizm etkinlikleri çerçevesinde yörenin geleneksel el sanatları ve kültürel faaliyetleri canlı tutulmaya başlamıştır.
8. Bölgeye yeni yatırımların olmasını sağlayarak büyük oteller, çeşitli turistik işletmeler ve hizmet sektörü gelişmeye başlamıştır.

Marinanın sosyal çevre üzerine olumsuz etkilerinden bazıları:

1. Gençlerin gelenlere özenmesiyle, ahlakları ve gelenekler bozulmaya başlamıştır.
2. Yöredeki fiyatların artmasıyla birlikte halkın alım gücünün zayıflamasına neden olmuştur.
3. Yapılaşma ile Turgutreis'in doğal çevresinde bozulmalar başlamıştır.
4. Yöredeki halkın inanç yapısında, giyim tarzında kültürüne uymayan değişimler olmaya başlamıştır.
5. Yabancı dilleri konuşma isteğiyle yabancı kelimeleri Türkçeye özdeşleştirmeye başlamışlar, Türkçede bozulmalar meydana gelmiştir.
6. İnsanlararası ilişkilerde arkadaşlık, dostluk, konukseverlik gibi manevi değerlerin yerini maddi çıkarlar almaya başlamıştır.
7. Kırsal kesimlerden merkeze doğru yoğun olarak göçlerin artmasına neden olmuştur.

5.1.4. Mekânsal Etkileşim

Marinaların sadece yat park yeri veya yatların bir geçiş yeri olduğu anlayışı bitmiştir. Marinalar artık geniş potansiyelli topluluklara hizmet veren aktif mekânlar olmuştur. Marinalar şehir veya kasabalardan uzak sahil şeritlerinde değil, yerleşim merkezlerinin içinde veya yakınında inşa edilmektedir. Ayrıca herhangi bir havaalanına yakın bir kara ulaşımı mesafesinde yer alması tercih nedeni olmaktadır. Marinaların çevresine bu anlamdaki etkileri tasarım aşamasında kamusal kullanım açısından göz önünde tutulması gereken önemli bir noktadır. Bu doğal olarak geniş bir bakış açısının gereğine de işaret eder.

Yat turizmi, deniz ve kıyı kullanımında kalıcı değişiklikler yaratmaktadır. Bu değişiklikler, doğal kaynakların yok olacak olmasından dolayı planlı ve kontrollü yapılmıştır. Planlı ve kontrollü yapılmamış olsaydı yat turizmine hizmetten ziyade yat turizmi için tehlike arz edebilirdi.

Marinanın yakın çevresiyle mekânsal etkileşimi kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Yatçılara verilen hizmet için temel gereksinimler çevreden sağlanmaktadır. Ticaret hacmi oluşturan bu özellik gelir düzeyi yüksek yatçılar için marina çevresinde birçok alışveriş dükkânı, restoranlar ve barlar açılmasıyla mekânsal dokuyu etkilemiştir. Hatta çok büyük marketlerin buralarda kurulmasına sebep olmuş, bu da kent merkezini marinayla bütünleştirmiştir.

Marinanın yapılmasıyla birlikte, çevresinde bir gelişim ve dönüşüm gerçekleşmeye başlamıştır. Yapısı gereği kıyıda yer alan marina çekici özelliğinden ticaret bölgelerinin kıyıya kayması, ikinci konutların yapılmasıyla, plansız gelişen ticaret ve ikinci konut dokusu oluşmuştur. Bu gelişme yerleşim dokusuna olumsuz etki yapmakta, kıyı kullanımına yönelik bir tehdit oluşturmaktadır.

Kent dokusu içerisinde yer alan marinanın çevresinde ise ticari fonksiyonların yoğunlaşmasının yanı sıra, ulaşım ve yaya arterlerin de marinaya odaklanacak şekilde değiştiği görülmektedir. Öyle ki yakın olsun diye yıllardan beri kurulan büyük pazar yeri marinanın daha yakından geçirilerek pazara gelen turistlerin marinanın içini gezmeleri sağlanmaktadır.

5.2. Turgutreis Marina Mekânsal Planlama İlkeleri

Bodrum-Turgutreis beldesinde, Kùltür ve Turizm Bakanlığı tarafından tahsisi yapılmış alanda, ihalesi yap-işlet-devret modeline göre 25 yıllığına alınan ve 2002 yılında hizmete açılan Turgutreis Marinař Osmanlı Donanması'nın ũnl amirali Turgut Reis'in adına taşıyan Turgutreis beldesinde yer almaktadır. Marina bünyesinde alışveriş ve eğlence merkezi, sosyal tesisler ve teknik hizmet birimleri bulunmaktadır. Bodrum marinadan sonra ikinci bir gümrük kapısını bünyesinde bulunduran bir marina kompleksidir.

Marina alanında "Ticaret Alanı" olarak adlandırılan Alışveriş ve Eğlence Merkezi'nde yer alan 57 adet ticari ũnite,16 m²'den 450 m²'ye kadar değişen ebatlarıyla geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Alışveriş ve Eğlence Merkezi'nde kitap-CD satış mağazası ile tekstil, dekorasyon, iletişim, ulaşım, gıda, sağlık, restoran, cafe, finans ve eğlence sektöründe hizmet veren birçok işletme yer almaktadır. Marinada bulunan Yat Klubü ise yüzme havuzu, tenis kortları, tribnl plaj voleybolu sahası, fitness, sauna, cafe, bar ve restoranlarıyla "sosyal tesis kompleksi" olarak hizmet vermektedir.

5.2.1. Yer Seçimi ltleri

Marinanın yapımında fiziki özellikler, deniz sığlığı, arazi yapısı, tekne sahiplerinin beklentileri ve yöre insanının beklentileri gibi özellikler göz önüne alınarak yer seçimi yapılmıştır. Marina sadece günü kurtarmak veya kısa süreli faaliyetleri düşünerek yapılamaz. Kıyının kendine özgü özellikleri dikkate alınarak, yaşanabilecek sorunları en az düzeyde tutacak ve tüm imknlara sahip olacak bir Şekilde düzenleneceğinden yer seçimi önemlidir.

Yer seçimi ltleri değerlendirilirken konumun niteliği işletmeye nasıl yansıtacağı göz önüne alınmış arazi seçimi belirlenmiştir. Kıyı bölgesinde gelgit olayının az olduğu, kıyı bandında denizin kara içine sokulduğu doğal olarak iyi korunmuş koyun olduğu araziye marina yapılmıştır. Arazinin iyi olması tasarımı kolaylaştırmış, yörenin ve yatçıların tesislerden en iyi biçimde yararlanmalarına olanak sağlanmıştır. Arazinin büyüklüğü ilk aşamada talebe cevap verecek Şekilde

tasarlanmış, kapasitesi büyük tutulmuş olsa da, arzdan kaynaklanan taleplere yetersizmiş gibi görünmekte olmasına karşın arazi yeterli büyüklüğe sahiptir.

Fiziksel koşulların değerlendirilmesi aşamasında rüzgâr, akıntı, gel-git, dalga, çamur ve aşınmadan kaynaklanan fiziksel oluşumlar incelenmiş, toprak özellikleri, cinsleri deneylerle saptanmıştır. Dalgaların özelliği, yönü ve sertliği hakkında ön çalışmalar yapılmıştır.

Marina yer seçiminde bir dikkate alınan konu da yatçılıkla uğraşan mürettebat, turist ve marinada çalışanların beklentileri göz önüne alınmış, karayolundan uzakta sessiz bir yerde kurulmuştur. Bu hem yöre insanını hem de yatçıları rahatsız edebilecek ortamları azaltmak için yapılmıştır. Nitekim marinanın yaratmış olduğu ticari istihdam ve kültürel etkileşim sonucunda marinanın bulunduğu alanın çevresi yerleşim yeri haline gelmiştir. Çevrenin yerleşim yeri haline gelmesi bir yandan ihtiyaçların giderilmesi açısından iyi olurken, doğal yapının yok edilmesinden dolayı iyi olduğu söylenemez.

Turgutreis Marinasında, kıyasal ekonominin gelişiminde önemli rolü olan feribot seferleri de düşünülerek, “Feribot Yanaşma Rıhtımı” ile Gümrük, Gümrük Muhafaza, Pasaport Polisi, Liman Başkanı ve Sahil Sıhhiye de yer almaktadır. Ayrıca, Duty Free Shop, Yolcu Salonu ve Deniz Hudut Kapısı bulunmaktadır. Ege’den Akdeniz’e seyir yapan ve Bodrum yarımadası çevresinde mavi yolculuk yapan tüm yatların izleyecekleri rota üzerinde bulunan marinada, kendisini çevreleyen Yunan Adaları (Kos, Kalimnos, Leros, Patmos, Rodos) ve ayrıca yurt içi limanlarımız ile Turgutreis arasındaki turistik feribot seferlerinin organizasyonu da planlanmıştır.

Marinanın yapımı için araştırmalar yapılmış ve ön fizibilite çalışmaları yapılarak uygun yer belirlenmiş, tipi ve boyutu saptanmıştır. Turgutreis marinası sahilin doğal yapısı korunarak oluşturulmuştur. İhtiyaç duyulan tesislerin nereye yapılacağı önceden tespit edilmiştir. Yerleşim planı doğrultusunda mühendis, mimar gibi uzman kişilerin olduğu bir ekiple inşaat çalışmalarına başlanmış, marina inşa edilmiştir.

5.3. Tasarım İlkeleri

Gerek yatların genel özellikleri, gerekse yatçılığın özel olarak beklediği ve gereksinim duyduğu hizmetler dolayısıyla marinalar, özel olarak tasarlanması ve boyutlandırılması gereken limanlardır. Bu limanların sahip olması gereken özellikler ve yerlerinin belirlenmesi diğer limanlara göre oldukça farklılık göstermektedir. Yatların boyutları, diziliş şekilleri, eğlence merkezi, kültürel faaliyetlerin sürdürüleceği alanlar limanın genel özelliğiyle alakalıdır.

Marinanın tasarlanmasında amaç ön planda tutularak turistik bölge ve mahaller belirlenmiştir. Kapasite limiti göz önüne alınmasında verilecek hizmetler, gelen turistlerin gezinti yolları, sahil, oto park, eğlence alanları önemli yer tutmaktadır. Bu gibi ihtiyaçlar insanların psikolojik ve fizyolojik yönden kendilerini yenilemelerini sağlayan özelliklerdir. Bu gibi özellikler tasarımda dikkate alınmamış olsaydı, yollar şehir merkezleri gibi araçlarla, insanlarla dolacak, gelen turistlerin memnuniyetsizlikle ayrılması gibi sıkıntılarla karşılaşılabilirdi gibi, hizmeti sağlayan görevlilerde çok büyük sıkıntılar çekebilecekti. Bundan dolayı marina, yatçıların özel olarak beklediği ve gereksinim duyduğu hizmetler göz önüne alınarak tasarlanıp boyutlanmıştır (Foto 2.14.).

Foto 2.14. Marina Yapım Aşamasını Gösteren Bir Görüntü.

Marinanın taşıma kapasitesi tasarım için önemlidir. Kullanımı hedeflenen çevresel ortamın gerek kullanıcıların, gerekse de söz konusu ekosistem dengesinin bozulmadan, bu ortama yüklenebilecek kullanım şekli belirlenir. Bölgede özellikle kıyı turizminin hâkim olması tasarlama daha dikkatli olunmasını gerektirmiştir. Marinanın kurulduğu alanda gelgit etkisi ve akıntılar çok zayıf olması, denize verilebilecek atıkların orada birikmesine neden olacağından turizmin yoğunluğunun arttığı kıyı kesimlerinde atık sular, çeşitli biçimlerde deniz kirlenmesine ve ekolojinin bozulmasına neden olabileceği göz önüne alınmıştır. Alt yapıya önem verilmiş atıkların o kesime bırakılması önlenmiş, planda arıtma tesisinin yeri de tasarlanmıştır.

Marina alanının planlanmasında kara ve su arasındaki doğru ilişkiler kurulmaya çalışılmış, marında bulunması gerekli kullanımlar ve marinanın gerisinde yer alacak fonksiyonlar düşünülmüş, hem kendi içindeki etkileşim hem de kıyı gerisindeki yöre ile etkileşimler kurgulanmıştır. Marina tasarımında kıyı odak noktası yaratılmış, topografik hareketlilik yaratılmış, alana çekicilik kazandırılmış ve böylece ilgi artmış, alanda rahat ve güvenli bir ortam sağlanmıştır.

5.3.1. Kapasite

Marina tasarımı yapılırken kapasite, ilk akla gelen soru olmuş, gerekli araştırma ve çalışmalarla, sağlıklı kararlar vermeye çalışılmış, dünyadaki ve Türkiye'deki talepler değerlendirilmiş, gerek hizmet alanı gerekse sosyal faaliyet alanları en iyi şekilde boyutlandırılmıştır. Karada 115, denizde 140 dönümlük yerleşim alanına sahip olan marinanın karada park hacmi 100 tekneden oluşurken, denizde bağlama kapasitesi 550 tekneden (Tablo 2.5.) oluşmaktadır. Denizde bağlama sisteminde, uzunluğu 15 m'ye kadar olan yatlar için "Parmak İskele"(Finger Docks), 15 m'den 50 m'ye kadar olan yatlar içinde "Tonoz Bağlama"(Med Mooring) sistemi kullanılmıştır.

Tablo 2.5. Turgutreis Marinasının Kapasitesi.

Kapasite	Denizde Bağlama	550 Tekne
	Karada Park	100 Tekne

Kaynak: http://www.dogusmarina.com.tr/web/1-3-1/dmarin_tr/dmarin/hakkımızda.

5.3.2. Marinaya Erişim

Marinaların en azından orta büyüklükteki bir yerleşime yakın konumlanması ve bu yerleşimin merkezi ile kuvvetli ulaşım bağlantılarının kurulması önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlantılar ile marina dışında da yatçıların alış-veriş ve eğlence merkezleri ile ilişkisi sağlanmış olacaktır. Marinaya yoğun ve ağır trafik doğurucu fonksiyonlar yüklenildiğinde (ticaret merkezi, konferans salonu, eğlence merkezi vb.) bu kullanımların yaratacağı gereksinimler ayrıca hesaplanmalıdır.

Tablo 2.6. Turgutreis Marinasına Karayolu ve Denizyolu İle Yerleşme Yerlerinin Mesafeleri.

Karayolu Ulaşımı	Km	Denizyolu Ulaşımı	Mil
Bodrum	19 km	Bodrum	15 Mil
Güllük	62 km	Didim	22 Mil
Milas	67 km	Güllük	28 Mil
Muğla	121 km	Kuşadası	61 Mil
Didim	133 km	Marmaris	84 Mil
Kuşadası	160 km	Çeşme	107 Mil
Marmaris	163 km	Göcek	107 Mil
Efes	175 km	Fethiye	113 Mil
Dalaman	208 km	Kas	165 Mil
Datça	223 km	Ayvalık	172 Mil
Göcek	231 km	Finike	198 Mil
Fethiye	252 km	Kemer	232 Mil
İzmir	255 km	Antalya	246 Mil
Pamukkale	264 km	Kos	7 Mil
Antalya	406 km	Kalymnos	14 Mil
İstanbul	802 km	Leros	20 Mil
		Patmos	38 Mil
		Samos	41 Mil
		Rhodes	70 Mil

Kaynak: http://www.dogusmarina.com.tr/web/1-3-1/dmarin_tr/dmarin/hakkımızda.

Ayrıca yatçılara, marina gerisindeki yerleşimler ve marinanın yakın çevresinde bulunan tarihi, doğal güzelliklerin keşfi, turizm aktivitelerinden faydalanma ve kentsel hizmetlerden yararlanma olanağı tanıyacak ulaşım bağlantılarının tesis edilmesi ya da güçlendirilmesi gerekmektedir.

Marinaya ulaşım yolları ve mesafelerini sırasıyla ele alıp karayolu, denizyolu ve havayolu ulaşımından (Tablo 2.6.) bahsedelim. Karayolu ulaşımı: Turgutreis Marina, Turgutreis'in merkezinde yer almaktadır. Bodrum Turgutreis karayolu üzerinde sona ermektedir ki sona erdiği yerin 100 m. ilerisinde marina birinci kapısı yer alır. Bodrum marina arası yaklaşık 19 km'dir. Marina Muğla yaklaşık 121 km. İzmir'e 255 km. Antalya 406 km, uzaklıkta, İstanbul ise 802 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Marinaya erişim mesafeleri uzak gibi görünse de bir dezavantaja sahip değildir. Türkiye'de ki buna benzer turizm merkezlerine olan mesafeler aynı mesafelere yakın değerler taşır. Karayolunun uzun gibi görünmesinin diğer bir dezavantajı da yolların yapılmasıyla ortadan kalkmaktadır.

Denizyolu ulaşımı: Turgutreis Marinaya ulaşım kara yolundan ziyade denizyolu ile erişim imkânları daha kolaydır. Konumu gereği Marmara bölgesi kıyıları ve Akdeniz kıyılarına yakınlığı, deniz mesafelerinde topografya faktörünün olmaması ve diğer marinalara göre eşit mesafede olması ulaşımın daha kolay olma nedenidir. Belirli başlı yerleri ele alırsak, Bodrum marina mesafesi 15 mil. Kuşadası 61 mil. Antalya ise 206 mil. uzaklıkta bulunmaktadır. Denizyolu üzerinden seyahat eden turistler karayolu üzerinden yolculuk eden turistlerden gidecekleri yere daha erken varmakta zaman tasarrufuna kavuşmaktadır.

Tablo 2.7. Turgutreis Marina'sı Hava Alanlarına Ulaşım Mesafesi.

Hava alanı	Km
Bodrum-Milas Uluslar arası havalimanı	52 km.
İzmir Adnan Menderes Hava Alanı	250 km.
Dalaman Hava Limanı	223 km.

Kaynak: http://www.dogusmarina.com.tr/web/1-3-1/dmarin_tr/dmarin/hakkımızda.

Hava alanı: Turgutreis marina, Bodrum-Milas Uluslararası havalimanına 52 km. İzmir Adnan Menderes Hava Alanı'na 250 km. Dalaman Hava Limanı 223 km. mesafelerde (Tablo 2.7.) yer alır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TURİZMİN YÖREYE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

Bölgenin ekonomik gelişmesi turizme dayanmaktadır. Turgutreis Türkiye'nin en çok tercih edilen turistik yörelerinden birisidir. Turizmin sosyal çevre ve yaşam üzerine olan etkilerinin ekonomi üzerine olan etkileri kadar önemli olduğu söylenebilir. Turizmin sadece ekonomik bir getiri olarak değil, ayrıca bir yaşam olarak ele almak gerekir. Turizmin sebep olduğu muhtemel sosyo-ekonomik etkilerin incelenmesi, özellikle bulunulan yöredeki toplumun yapısında meydana gelen değişimlerin belirlenebilmesi açısından önemlidir.

6. SAHANIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Turizm aktivitelerini gerçekleştiren bireylerin amaçları farklıdır. Yaşlı bireyler daha çok sağlık, dinlenme ve kültürel turizm yerlerini tercih ederken, genç bireyler daha çok eğlenebileceği turizm yerlerini tercih eder. Bundan dolayı bireylerin turizme katılım amacı, beklentileri, gideceği yer, seyahat aracı ve konaklama yeri seçimi farklıdır.

Tablo 3.1. Turgutreis'de Ankete Katılanların Cinsiyet Oranları (%)

Cinsiyet	Kişi Sayısı	%
Kadın	82	41
Erkek	118	59
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turistik yöre halkına yönelik anket formları 200 kişiye uygulanmıştır. Ankete katılanların % 59'unu erkekler, % 41'ini kadınlar oluşturmaktadır (Tablo 3.1.).

Turgutreis'de yerli halka yönelik anket formunu dolduran kişilerin yaş guruplarına göre dağılımında en yoğun yaş gurubu % 35,5 ile 25–34 yaş arası kişilerden oluşmaktadır (Tablo 3.2.). % 20,5'i 45–54 yaş gurubunda, % 14'ü 35–44 yaş gurubunda, %13,5'i 55–64 yaş gurubunda, % 7,5'i 1–18 yaş gurubunda, % 6'sı 18–24 yaş gurubunda, % 3'ü 65 üstü yaş gurubundadır.

Tablo 3.2. Turgutreis’de Ankete Katılanların Yaş Guruplarına Göre Dağılımı (%).

Yaş Gurubu	Kişi Sayısı	%
1–18	15	7.5
18–24	12	6
25–34	71	35.5
35–44	28	14
45–54	41	20.5
55–64	27	13.5
65+	6	3
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Yapılan anket sonuçlarına göre anket formlarının çoğunu 25–34 yaş grubu arasında olan kişiler doldurmuştur. Yapılan görüşmelerde 25–34 yaş grubu nüfusun fazla görünmesinde hizmet sektöründe çalışmaya gelen insanların etkili olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda 45–54 yaş nüfusun yüksek olmasında, emekli olduktan sonra yöreye yerleşmeye başlayan insanların çokluğunun etkili olduğu öğrenilmiştir.

Tablo 3.3. Turgutreis’de Ankete Katılanların Medeni Durumlarının Dağılımı (%).

Medeni Durum	Kişi Sayısı	%
Evli	107	53.5
Bekâr	80	40
Dul veya ayrılmış	13	6.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Ankete katılanların medeni durumlarına bakıldığında (Tablo 3.3.), % 53,5’ini evliler % 40’ını bekârlar oluştururken, % 6,5’ini de dul veya ayrılmış kişiler oluşturduğunu görürüz.

Tablo 3.4. Turgutreis’de Ankete Katılanların Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı (%).

Öğrenim Düzeyi	Kişi Sayısı	%
İlkokul	37	18.5
Ortaokul	26	13
Lise dengi	85	42.5
Üniversite	52	26
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Yörenin öğrenim düzeyleri incelendiği zaman (Tablo 3.4.) dikkat çekici olan ilkokul mezunu olmayan hiç kimseye denk gelinmemiş olmasıdır. Bunun yanında % 42,5'lik bir lise dengi öğrenim düzeyi vardır. İkinci olarak % 26'lık bir yüzdeyle üniversite mezunu insanların çokluğu, yöre nüfusunun kültür seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Turgutreis halkını dikkate alarak yaptığımız anket uygulamasının amacı meslek gruplarının turizmden etkilenip etkilenmediğini ortaya çıkarmaktır. Meslek gruplarında ev hanımı, öğrenci ve emekli gibi aktif çalışma ortamı olmayanlara da yer verilmiştir. Bu kişilere yer verilmesinde Turgutreis turizmine ve turiste olan ilgilerini değerlendirmek istememiz etkili olmuştur. Ayrıca yapılan birebir görüşmelerde yörede yaşayan insanların çoğunluğunu burada çalışmaya gelip yerleşen insanlarla, burada emekli olduktan sonra yerleşip dinlenmek isteyen emeklilerin oluşturduğu öğrenilmiştir.

Tablo 3.5. Turgutreis’de Ankete Katılanların Meslek Kollarına Dağılımı (%).

Meslek	Kişi Sayısı	%
İşçi	57	28.5
Memur	8	4
Emekli	43	21.5
Ev hanımı	4	2
Öğrenci	32	16
Küçük esnaf	21	10.5
Serbest meslek	19	9.5
Diğerleri	16	8
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Ankete katılanları (Tablo 3.5.), ilk sırada % 28,5 ile işçi sınıfı oluştururken, ikinci sırada % 21,5 ile emekliler oluşturmuştur. Üç ve dördüncü sırada ise % 16 ile öğrenciler ve % 10,5 ile küçük esnaf oluşturmuştur. Yapılan anket çalışmasında çiftçi ve tüccar olan hiç kimseye denk gelinmemesi de ilginç bir sonuç olarak göze çarpmıştır. Çiftçinin yörede az olması, tarımın yerini turizmin almasına bağlanmaktadır.

Tablo 3.6. Ankete Katılanların İkamet Etme Süresine Göre Dağılımı (%).

İkamet Süresi	Kişi Sayısı	%
Doğduğumdan beri	2	1
1 yıldan az	19	9.5
1–5 yıl	42	21
5–10 yıl	53	26.5
10–15 yıl	28	14
15–20 yıl	16	8
20 yıldan fazla	40	20
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turgutreis’de ikamet etme sürelerinin sorulmasındaki amaç, yörenin göç alıp almadığını ortaya çıkarmak ve buraya yerleşmiş insanların burayı tercih etmelerinin nedenlerini ortaya koymaktır. Anketin uygulandığı kişilerin % 26,5’i 5–10 yıl arasında Turgutreis’de ikamet ederken, % 21’i de 1–5 yılları arasında burada ikamet ettikleri görülmüştür. En az oranın % 1’le doğduğumdan beri şikkına verilen cevap oluşturmuştur (Tablo 3.6.). Yorum yapacak olursak son on yılda yörenin büyük göç aldığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.7. Turgutreis’de Ankete Katılanların Bildikleri Yabancı Diller (%).

Bilinen Yabancı Dil	Kişi Sayısı	%
İngilizce	99	49.5
Almanca	11	5.5
Fransızca	12	6
Diğerleri	8	4
Bilmiyorum	70	35
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Çalışmanın turizm araştırması olması, yörenin gelirinin turizme dayalı olması, yabancı turistlerin istek ve ihtiyaçlarının yerine getirilebilmesi için insanların yabancı dil bilme oranının yüksek olması gerekmektedir. Anket sonuçlarına bakıldığında %49,5 ile İngilizce biliyorum, % 6 ile Fransızca biliyorum, % 5,5 ile Almanca biliyorum, % 4 ile başka diller biliyorum oranları göze çarparken, ana dilinden başka dil bilmeyenlerin oranı da 35’dir (Tablo 3.7.).

Tablo 3.8. Turgutreis’de Ankete Katılanların Aylık Gelir Dağılımı (%).

Gelir Miktarı	Kış Ayları Kişi	%	Yaz Ayları Kişi	%
1000 TL’den az	87	43.5	41	20.5
1000–2000 TL	80	40	85	42.5
2000–3000 TL	25	12.5	34	17
3000–5000 TL	8	4	19	9.5
5000–10.000TL	-	-	13	6.5
10.000 TL üstü	-	-	8	4
TOPLAM	200	100	200	100

Kaynak: Yerde Yapılan Anket Sonucu

Turizm olgusu gün geçtikçe değişmeye gelişmeye devam ederken en büyük problem yaz ve kış ayları arasında yaşanan gelir istikrarsızlığıdır. Gelişen turizm yörelerinde kültürel özellikler, doğal çekicilikler ve yöredeki faaliyetlerin yoğunluğuna göre yaz-kış arasındaki fark belirginleşir. Yerel yönetimlerin turizme olan etkileri turizmin yaz-kış şeklinde yaşanmasında ve gelirlerin tüm sene boyunca yüksek kalmasında etkili olabilecekleri gibi turizmde yetersiz kalmaları da kış aylarında gelirlerin düşmesinde halkın sıkıntı çekmesinde etkili olabilmektedir.

Aylık gelir durumunun altı aylık yaz ve kış şeklinde ayrılmasındaki temel neden yaz-kış turizm faaliyetinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Ankete katılan 200 kişiden 87 kişi kış aylarında 1000 TL’nin altında gelir miktarı olduğunu dile getirecek şıkkı işaretlerken yaz aylarında 41 kişi işaretlemiştir. Kış aylarında 3000–5000 TL arası gelir miktarının üzerindeki şıkkı işaretleyen hiç kimsenin olmamasına karşın yaz aylarında 200 kişiden 13’ü 5000–10.000 TL arası gelir miktarını işaretlemiş, 8 kişi de 10.000 TL üzeri gelir miktarını işaretlemiştir (Tablo 3.8.). Buda gösteriyor ki Turgutreis turizmi yoğun olarak yaz aylarında yaşanmaktadır.

Tablo 3.9. Yerde Ankete Katılanların Gelir Kaynaklarına Göre Dağılımları (%).

Gelir Kaynakları	Kişi Sayısı	%
Turizm	69	34.5
Tarım	11	5.5
Ticaret	18	9
Hayvancılık	4	2
El sanatları	9	4.5
Diğerleri	89	44.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerde Yapılan Anket Sonucu

Gelir kaynaklarına anket sorularında yer verilmesiyle, halkın ekonomik kazançları içinde turizmin yerini ve önemini belirtmek amaçlanmıştır. Ankete katılanların gelir kaynakları incelendiği (Tablo 3.9.) zaman % 44,5'lik oranla diğerleri şıkkı işaretlenmiştir. Belirli başlı yazmış olduğumuz gelir kaynaklarının dışında çok sayıda gelir kaynağı olabileceğinden, seçenekler diğerleri şıkkında birleştirilmiştir. İkinci olarak en çok işaretlenen şık % 34,5'lik oranla turizmdir. Gelir kaynakları içerisinde hayvancılık, el sanatları ve tarımla uğraşanların sayısının azlığı, ekonomik gelir kaynaklarında önemlerinin azaldığını göstermektedir.

Tablo 3.10. Turgutreis’de Ankete Katılanların Gelirini Değerlendirme Şekli (%).

Gelir Değerlendirme	Kişi Sayısı	%
Toprak Alma	8	4
Gayrimenkul Alma	22	11
Turizme Yatırım	12	6
Döviz-Banka	21	10.5
Yapılan İşi Büyütme	30	15
Diğerleri	107	53.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Ailelerin gelirlerini değerlendirme şekillerini öğrenmekle turizme ne kadar yatırım yapıldığını ve turizmin geleceği hakkında nasıl bir tablo çizildiğini saptamak amaç olmuştur. Turizme yatırımın % 6'lık bir değerde kalmış olması, halkın turizme yatırım yapmadığını göstermektedir. % 10,5'lik değere sahip olan döviz-banka şıkkı, halkın pasif yatırımcı olmadığını göstermektedir (Tablo 3.10.). Yapılan görüşmelerde yöre halkında turizmin geriye gittiği görüşünün hâkim olduğu, bundan dolayı da turizme yatırım yapmaktan çekinildiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.11. Ankete Katılanların Erkek Çocukları İçin Meslek Beklentileri.

Ailenin Düşüncesi Meslek	Kişi Sayısı	%
Baba Mesleği	4	2
Sanayi	8	4
Ticaret	21	10.5
Turizm	33	16.5
Yüksek Öğrenim Görsün	75	37.5
Kendisi Bilir	59	29.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Anket uygulanan yöre halkının çocukları üzerine meslek seçimindeki görüşlerini saptamak, meslek seçiminde turizmden etkilenip etkilenmediğini ortaya çıkarmak, erkek ve kız çocukları üzerindeki görüşlerde farklılıkları ortaya koymak amacıyla araştırmamızda böyle bir soruya yer verilmiştir.

Tablo 3.12. Ankete Katılanların Kız Çocukları İçin Meslek Beklentileri.

Ailenin Düşüncesi Meslek	Kişi Sayısı	%
Ev Hanımı	6	3
Memur-Öğretmen	37	18.5
Ticaret	21	10.5
Turizm	14	7
Yüksek Öğrenim Görsün	77	38.5
Kendisi Bilir	45	22.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerde Yapılan Anket Sonucu

Ekolojik çevre şartlarından dolayı erkek ve kız çocuklarına bazı soruları hazırlarken değişik meslek grupları sorulmuştur. Erkek çocuklarında baba mesleği ve sanayi gibi meslek grupları sorulurken, kız çocuklarında memur-öğretmen gibi meslek gruplarına yer verilmiştir. Ayrıca kız çocuklarının çalışmasına karşı olan görüşler de dikkate alınıp ev hanımı seçeneği de sunulmuştur.

Yöre halkının % 37,5'i erkek % 38,5'i de kız çocuklarının yüksek öğrenim görmesini istemektedir. Erkek çocukları için kendisi bilir görüşüne sahip oranı % 29,5 iken kız çocuklarında bu oran % 22,5'e gerilemiştir (Tablo 3.11. ve Tablo 3.12.). Meslek seçimi konusundaki bu fikirler, ankete katılan yöre halkının bilinçli kişiler olduğunu ortaya koymaktadır.

7. YEREL HALKIN TATİL VE TURİZM ANLAYIŞI

7.1. Halkın Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli

İnsanlar hangi koşullarda çalışırsa çalışsın günlük, haftalık, yıllık izinleri vardır. Yöre halkının izinli olunan zamanlarını nasıl değerlendirdiğini ortaya koymak için sorduğumuz bu soruda (Tablo 3.13.) Turgutreis dışına tatile çıkarım oranı % 4 ile en az orana sahiptir. Bağ-bahçe işleriyle uğraşırım % 8,5 Evde otururum % 11

İkinci bir işte çalışırım 21,5 Akraba- arkadaş ziyareti yaparım 22,5 iken, buraya yazamadığımız diğerleri adı altında topladığımız boş zamanları değerlendirme şekilleri ise 32,5'lik en fazla orana sahiptir.

Tablo 3.13. Ankete Katılanların Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekli.

Boş Zamanları Değerlendirme Şekli	Kişi Sayısı	%
Turgutreis dışına tatile çıkarım	8	4
Bağ-bahçe işleriyle uğraşırım	17	8.5
İkinci bir işte çalışırım	43	21.5
Akraba-arkadaş ziyaretleri yaparım	45	22.5
Evde otururum	22	11
Diğerleri	65	32.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Tabloyu incelediğimiz zaman ortaya çıkan sonuç, yöre halkının büyük bir kısmının tatil yapmadığı yönündedir. Yöre halkı boş zamanlarını dinlenerek, ziyaretler yaparak ve ikinci bir işte çalışarak değerlendirmektedir.

7.2. Yöre Halkının Tercih Ettiği Tatil Ortamı

Tablo 3.14. Ankete Katılanların Tatillerini Geçirdikleri Ortamların Dağılımı (%).

Tercih Edilen Tatil Ortamı	Kişi Sayısı	%
Evde	86	43
Akraba tanıdık yanında	45	22.5
İkinci konutumda	10	5
Şehir dışında	22	11
Diğerleri	37	18.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Halkın boş zamanını değerlendirme şeklini öğrendikten sonra, tercih ettiği tatil ortamı da araştırılmıştır (Tablo 3.14.). Tatilinizi nerede geçirirsiniz sorusuna yöre halkının % 43'ü evde yanıtını vermiştir. Sırasıyla akraba tanıdık yanında diyenler % 22,5 Şehir dışında diyenler %11 İkinci konutumda %5 iken diğerleri diyenler %18,5 olmuştur. Tatil ortamı sorulduğunda evde diyenlerin oranının bu kadar yüksek olması, halkın boş zamanını değerlendirme şeklindeki çıkan sonucu desteklemektedir.

Yöre halkıyla birebir yapılan görüşmelerde halkın büyük bir kısmı yaz aylarında çalışmaktan dolayı tatile çıkamadığını dile getirirken, emekliler dinlenmek amaçlı buraya yerleşmiş olmasından dolayı ayrı bir tatile ihtiyaç duymadığını dile getirmektedir ve yörenin tatil yeri olması halkta böyle bir ihtiyacı karşıladığı görüşü yer almaktadır.

7.3. Tatillerde Tercih Edilen Yerler

Yöre halkının boş zamanlarını değerlendirme şekli ve tatil ortamını irdeledikten sonra, imkânlar doğrultusunda gidilen yerler hakkında da bilgi sahibi olunmak istenmiştir. Tatillerinde Bodrum merkezini tercih edenlerin oranı % 35,5'dir. Yakınlık faktörüne bağlı olarak ikinci sırayı % 10'luk oranla Antalya ili almaktadır. Marmaris'e gidenlerin oranı % 5,5 Kuşadası % 2 Dikili %1,5'lik bir oranına sahiptir (Tablo 3.15.).

Tablo 3.15. Turgutreis Yöre Halkının Tatillerde Gittiği Yerler (%)

Tercih Edilen Yerler	Kişi Sayısı	%
Bodrum	71	35.5
Kuşadası	4	2
Marmaris	11	5.5
Antalya	20	10
Dikili	3	1.5
Diğerleri	91	45.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Belirli başlı yazmış olduğumuz tatile gidilebilecek yerler dışında yazılacak çok sayıda tatil yöresi olduğundan diğerleri şıkkı konulmuştur. Diğerleri şıkkı % 45,5'lik oranla en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Birebir görüşmelerde tatil için yöre dışına çıkanların büyük çoğunluğunun memleket ziyaretlerine gittiği öğrenilmiştir.

8. TURGUTREİS YÖRE HALKININ TURİST HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE TURİZMDEN BEKLENTİLERİ

8.1. Bölgeye Gelen Turistlerle İletişim Kurma

Turistik bir yörede ikamet eden insanlar (örneğin düzeyi, kültürel yapısı, yaşam şekli, görüşü, inancı v.s.) özellikleri ne olursa olsun turizmden direkt ya da dolaylı şekilde etkilenmekte ve turistlerle bir şekilde iletişime girmektedir. Turistlerle en çok karşılaşılabilecek iletişim çeşitlerinden oluşturduğumuz seçeneklerde, yöre insanının hangi hallerde turistlerle iletişim kurduğunu ortaya çıkarmak amacımız olmuştur.

Tablo 3.16. Ankete Katılanların Turistlerle İletişim Kurma Şekli (%).

Turistlerle İletişim Kurma	Kişi Sayısı	%
İletişime gerek duymuyorum	13	6.5
Gerektiğinde biraz	55	27.5
Adres tarifi sırasında	20	10
Turizmde çalışıyorum	83	41.5
Beraber gezilerde	26	13
Evde misafir etme	3	1.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turizm bölgelerinde yaşayan bireyler bir şekilde yabancı turistlerle iletişim kurmak zorunda kalacakları zamanlar olacaktır. Turistlerin yabancılık çekmeden kendi ülkesinde geziyormuş gibi gezebilmeleri, yörenin insanının sıcaklığını görmeleri, konukseverlikten memnun kalmaları ve kültürel etkileşimin etkili olması için turizm faaliyetinde bulunan işletmeler kadar yöre halkının da iletişimi iyi olmalıdır.

Ankette yer alan cevaplarda turistlerle ne kadar iletişim kurulduğu kadar nasıl iletişim kurulduğu da ortaya çıkmıştır (Tablo 3.16.). Ankette % 41,5 ile turizmde çalışıyorum diyenler çoğunluktadır. % 27,5'i gerektiğinde biraz, % 13'ü beraber gezilerde, % 10'u adres tarifi sırasında, % 1,5'i ise evde misafir etme ile iletişim kurduğunu dile getirirken % 6,5'lik orana sahip kesim turistlerle iletişime gerek duymuyorum görüşüne sahiptir.

8.2. Yöre Halkının Turist Hakkındaki Görüşleri

Tablo 3.17. Turgutreis’de Ankete Katılanların Turist Hakkındaki Görüşleri (%).

Turist Hakkındaki Görüşler	Kişi Sayısı	%
Döviz bırakan kişiler	58	29
Yardım edilmesi gereken kişiler	3	1.5
Halka kötü örnek olan kişiler	4	2
Turgutreis’i kirleten kişiler	8	4
Hastalık bulaştıran kişiler	9	4.5
Turgutreis’i geliştiren kişiler	118	59
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Yöre halkının turist hakkındaki görüşlerini ve turistlere karşı tutumlarını öğrenmek amacıyla “Turgutreis’e gelen turist sizin için ne anlam taşır” sorusu sorulmuştur. Halkın görüşünü birebir yansıtacak şıklara yer verilmiştir. Bilindiği gibi turizm bölgesinde yaşayan insanlar turistlerle ister istemez diyalog kurarak etkileşim içerisinde olurlar, bu diyaloglar turizmin geleceği açısından önemlidir.

Yöreye gelen yabancı turistlerle yerel halk arasındaki kültürel farklılıkların fazla olması, halkın belirli konularda bilinçlenmemesi, turizmi sekteye uğratabileceği gibi, turistlerin ekonomi için, yörenin gelişmesi ve kalkınması için büyük bir fırsat olduğunun bilincinde olunması da yörenin gelişmesini sağlayabilmektedir.

Turgutreis yöre halkının % 59’u turisti, Turgutreis’in gelişmesini ve dışa açılmasını sağlayan kişiler olarak görmektedir. %29’u ise döviz bırakan kişiler olarak görmektedir. Ankette % 88’lik orana sahip bu olumlu tutum yöre halkının turizmi önemseydiği, döviz girişiyle birlikte yöreyi geliştirdiği görüşüne sahip olduğunu göstermektedir. Geriye kalan % 12’lik oranda ki görüşlerde ise, yardım edilmesi gereken kişiler, halka kötü örnek olan kişiler, Turgutreis’i kirleten kişiler ve hastalık bulaştıran kişiler olarak görülmüştür (Tablo 3.17.).

8.3. Gelen Turistlerin Yöre Halkını Etkileyen Yönleri

Her yöreye ait kültürel özellikler olduğundan, yaşam şekilleri, aile yapısı, değer yargıları, inanışlar ve anlayışlar farklıdır. Yerli olsun, yabancı olsun bölgeye

gelen turistler ile yerli halk arasındaki kültürel farklar ister istemez ortaya çıkar. Önemli olan kültürel farklılıklardan insanların nasıl etkilendiğidir. Bilinçli insanlar için bu etkileşim büyük oranda olumlu olmaktadır, ileri düşünemeyen kendi kültür örf ve adetlerine körü körüne bağlanan insanlarda bu etkileşim büyük oranda olumsuz etkilere sahiptir.

Tablo 3.18. Turgutreis Halkına Turistlerin Olumlu Etkileri (%).

Turistlerin Olumlu Etkileyen Yönleri	Kişi Sayısı	%
Giyimlerini örnek alma	2	1
Davranış şekli ve yaşam biçimlerini etkilemesi	21	10.5
Dinlenme ve turizm anlayışının gelişmesi	64	32
Çeşitli ülke kültürlerini tanıma fırsatının doğması	107	53.5
Kadına değer vermesi ve kır insanının dışa açılması	6	3
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Yukarıda söylenilmek istenen, yöre insanının gelen turistlerin kültürlerine bağlanıp kendi kültürlerine yozlaşması değildir. Kültürel etkileşim ile bilinmeyen şeylerin öğrenilmesi, onlar hakkında bilgi sahibi olunması, kendi kültürlerinin tanıtılması ve öğretilmesidir. Çeşitli ülkelerden gelen turistlerin kültürlerini tanımayla turizm yöresinde ikamet eden insanlarda olumlu gelişmeler meydana gelir. Tatil ve turizm anlayışı gelişmeye başlar. Bununla birlikte;

- Giyim tarzında modernleşme olur.
- Davranış şekliyle birlikte yaşam biçimi değişir.
- Kadın-erkek arasındaki eşitlik olur.
- Yöre halkı ile turistler arasında kültür etkileşimi olur.
- Yabancı dil öğrenme isteği artar.
- Kır insanının çevre görüşü değişir.
- Gençler dışa açılarak kendini geliştirir.
- Yöre insanının mesleği ile ilgili gelişmeleri öğrenir.

Ankette çıkan sonuca bakacak olursak (Tablo 3.18.), ankete katılanların % 53,5'i çeşitli ülke kültürlerini tanıma fırsatının doğmasını sağlar görüşüne sahiptir. İkinci olarak % 32'si dinlenme ve turizm anlayışının gelişmesini sağlar görüşüne

sahipken, % 10,5'i davranış şekli ve yaşam biçimlerini etkilemesi, % 3'ü kadına değer vermesi ve kır insanının dışa açılmasını sağlar ve % 1'i giyimlerini örnek olarak modernleşme olur görüşüne sahiptir.

Turgutreis'e gelen turistlerin yöre halkını olumlu etkileyen yönlerinin yanında olumsuz etkileyen yönleri de vardır. Kendi değer yargılarına kültür, örf ve adetlerine sıkı bir şekilde bağlı olan insanların, kültürel etkileşimle birlikte kendi kültür, örf ve adetlerinin bozulacağı, kendi kültürlerinin yok olacağı kaygısı vardır. Bunun yanında olumsuz sosyo-ekonomik etkiler de vardır.

Tablo 3.19. Turgutreis Halkına Turistlerin Olumsuz Etkileri (%).

Turistlerin Olumsuz Etkileyen Yönleri	Kişi Sayısı	%
Yöreye uymayan kılık kıyafet yaygınlaştı	11	5.5
Rahat ve özgür davranış şekli oluştu	34	17
Çevre kirliliği arttı.	4	2
Turistler yüzünden fiyatların artması	85	42.5
Gençlerin turistleri taklit etmesi	66	33
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Yukarıdaki açıklama çerçevesinde oluşturulan soruda, ankete katılanların % 42,5'i turistler yüzünden fiyatların arttığı, % 33'ü gençlerin turistleri taklit ettiği, % 17'si rahat ve özgür davranış şeklinin oluştuğunu, % 5,5'i yöreye uymayan kılık kıyafetin yaygınlaştığını ve % 2'si de çevre kirliliğine yol açtığı görüşüne sahiptir (Tablo 3.19.).

8.4. Turgutreis'de Turizmin Gelişmesinin Sonuçları

Tablo 3.20. Turgutreis Yöre Halkının Turizm Hakkındaki Görüşleri (%).

Turgutreis'de Turizmin Gelişmesinin Sonuçları	Kişi Sayısı	%
Yeni iş ve kazanç ortamı oluşmuştur	80	40
Halkın sosyo-ekonomik seviyesi yükselmiştir	29	14.5
Gençlerin ahlaki ve gelenekler bozulmaya başlamış	23	11.5
Fiyatların artmasıyla alım gücü zayıflamıştır	37	18.5
Yapılaşma ile doğal çevre bozulmaya başlamıştır	20	10
Göçe maruz kalmıştır	11	5.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turgutreis halkının turist hakkındaki görüşlerini, Turgutreis'e gelen turistlerin olumlu ve olumsuz etkilerine verilen cevaplara karşı çapraz bir soru olan "Turgutreis'de turizmin gelişmesi hangi sonuçları ortaya çıkarmıştır." Sorusu ile daha önceki görüşlerinin tutarlılığı saptanmaya çalışılmıştır.

Ankette katılanların % 40'ı yeni iş ve kazanç ortamı oluşmuştur görüşüyle, Turgutreis'e gelen kişi sizin için ne anlam taşır sorusundaki döviz bırakan kişiler şikkına verilen cevabı desteklemektedir (Tablo 3.20.). %18,5'i fiyatların artmasıyla alım gücü zayıflamıştır görüşüyle daha önceki, Turgutreis'e gelen turistlerin olumsuz etkilerinde, Turistler yüzünden fiyatların artması şikkını desteklemektedir. Göçe maruz kalmıştır şikkının konulmasıyla da gelişme olup olmadığının desteklenmesi amaçlanmıştır. Görülüyor ki % 5,5'lik oranla bu görüş de desteklenmektedir. %11,5 ile gençlerin ahlakı ve gelenekler bozulmaya başlamış şikkına verilen cevapla gençlerin turistleri taklit etmesi görüşü de, bir olumsuz gelişmeyi destekleyen şık olmuştur.

8.5. Meslek İle İlgili Turizmden Beklentiler

Tablo 3.21. Turgutreis Yöre Halkının Meslek İle İlgili Turizmden Beklentileri (%).

Meslek İle İlgili Turizmden Beklentiler	Kişi Sayısı	%
Daha fazla iş kazanç	122	61
İşleriyle ilgili gelişmeleri öğrenme	39	19.5
Uluslar arası ticaretin artması	16	8
Turistin beğenisine uygun mal-eyya üretme satma	19	9.5
Diğerleri	4	2
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerde Yapılan Anket Sonucu

Turgutreis'de turizmle ilgili yatırımlar artarken, turizmin gelişmesine paralel olarak ekonomik beklentilerin aratacağından, yöre insanının mesleği ile ilgili beklentileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Tabloda belirtildiği gibi (Tablo 3.21.), meslek sahiplerinin en büyük beklentisi daha fazla iş kazançtır. % 61 ile anket uygulanan insanların büyük çoğunluğunun hemfikir olduğu şık olarak ortaya çıkmıştır. İşleriyle ilgili gelişmeleri öğrenme, % 19,5'in üzerinde bir oranla meslek sahiplerinin görüşünü dile getirirken,

% 9,5'i Turistin beğenisine uygun mal-eşya üretme satma, % 8'i Uluslar arası ticaretin artması görüşüne sahiptir. % 2'si de diğerleri şikkını işaretleyerek başka görüşlere sahip olduklarını göstermişlerdir.

9. YÖRE HALKINA TURİZMİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

9.1. Turgutreis'in Kentleşme Sürecinde Turizmin Rolü

El değmemiş tabiat alanları; televizyon programları, belgeseller, turizm, doğa, coğrafya dergileri ve diğer yayınlar sayesinde iyi reklam yapılarak daha iyi tanındıkça, turizm yatırımlarının artmasıyla ulaşım ağları yeni tanınan bölgelere doğru gelişir ve yörenin gelişmesini destekler (Arıbaş ve Kara, 2009).

Tablo 3.22. Kentleşme Sürecinde Turizmin Etkilerinin Dağılımı (%).

Kentleşme Sürecinde Turizmin Rolü	Kişi Sayısı	%
Ekonomik gelişmeler	45	22.5
Kent içinde ve çevresindeki düzenlemeler	25	12.5
Altyapı yetersizliklerinin artması	62	31
Nüfusla ilgili değişimler	24	12
Olumlu sosyo-ekonomik gelişmeler	33	16.5
Olumsuz sosyo-ekonomik gelişmeler	11	5.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Bir yörenin turizm potansiyeli var ise, yapılan yatırımlarla turizm çok çabuk gelişir. Gelişen turizm ile birlikte, hizmetler sektörü, küçük sanayi kolları, ulaşım olanakları gelişir. Yeni iş olanakları artar, halkın sosyo-ekonomik seviyesi yükselir yöre büyük oranda göç almaya başlar. Yeterli nüfus, ekonomik ve sosyal alanda meydana gelen değişimler kentleşme için yeterli konuma geldiğinin göstergesidir.

Sosyal ve ekonomik hayatta meydana gelen değişimlerle her geçen gün yeni turistik tesislerin yapılması, artan taleple birlikte hizmet sektörünün gelişmesi ve yeni hizmet merkezlerinin (bankalar, postane, kamu daireleri, büyük marketler) açılması ile Turgutreis'de kentleşme süreci hızlanmıştır. Kentleşme sürecinde en büyük etki turizme yapılan yatırımlar ve turizmin gelişmesidir.

Turgutreis'in kentleşme sürecinde turizmin rolü nedir? Sorusuna halkın bakış açısını değerlendirecek olursak, sırasıyla % 31'i alt yapı yetersizliklerinin artması, % 22,5'i ekonomik gelişmeler, %16,5'i olumlu sosyo-ekonomik gelişmeler, % 12,5'i kent içinde ve çevresindeki düzenlemeler, %12'si nüfusla ilgili değişimler ve % 5,5'i olumsuz sosyo-ekonomik gelişmeler şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır (Tablo 3.22.).

Halkın görüşüne baktığımız zaman alt yapı yetersizliğinin artması şeklindeki görüşleri, yörenin göç aldığı göstermektedir ve kentleşme sürecinde nüfus önemli bir yere sahiptir. Ekonomik gelişmeler ve sosyo-ekonomik gelişmeler görüşü turizm yatırımlarının etkisiyle olan gelişmelere verilen cevaptır. Kent içi ve çevresindeki düzenlemeler turizmle birlikte kültürleşmenin göstergesidir. Gelişim ve değişimle birlikte sosyo-ekonomik alanda olumlu gelişmeler olabileceği gibi olumsuz gelişmeler de yaşanabilmektedir.

9.2. Turizmin Gelişmesiyle Önemi Azalan İşler

Tablo 3.23. Turizmin Gelişmesiyle Önemi Azalan İşlerin Dağılımı (%).

Önemi Azalan İşler	Kişi Sayısı	%
Tarım	142	71
El sanatları	15	7.5
Hayvancılık	33	16.5
Diğerleri	10	5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turgutreis'de turizmin hızlı bir şekilde gelişmesiyle, turizm yatırımları artmış, artan turizm sosyo-ekonomik alanda etkisini çarçabuk göstermiştir. Turizmin gelişmeye başlamasıyla birlikte çiftlik işleriyle uğraşan halk turizm işlerine yönelmiş, gelişen teknoloji, tarımda makineleşme, azalan tarımsal işgücü ihtiyacı ve yeni neslin tarım işleriyle uğraşmamak istemesi tarım ve hayvancılığın önemini azaltmıştır.

Yöre halkına turizmin gelişmesiyle önemi azalan işler sorularak, halkın ekonomik kazancında turizmin rolü saptamak istenmiştir. Tabloda verilen cevaplara istinaden (Tablo 3.23.) görülüyor ki tarım ve hayvancılık turizmin gelişmesine

paralel olarak önemini kaybetmiştir. Tarım önemi azalan işler içerisinde %71'lik oranla ilk sırada yer alırken, hayvancılık % 16,5'lik bir orana sahiptir. Yukarıdaki tabloya baktığımız zaman halkın görüşüne göre istisnai bir durum söz konusudur. El sanatları turizmle birlikte gelişmesi gereken bir iş iken, %7,5 gibi bir oranla önemi azalan işler gurubunda yer almıştır.

9.3. Turizmle Birlikte Gelişme Gösteren İşler

Tablo 3.24. Turizmle Birlikte Gelişme Gösteren İşlerin Dağılımı (%).

Turizmle Gelişme Gösteren İşler	Kişi Sayısı	%
Otel-motel işletmeciliği	12	56
Bar-restaurant işletmeciliği	9	4.5
Turistik eşya satıcılığı	23	11.5
Ulaşım ile ilgili işler	4	2
El sanatları	13	6.5
İnşaat işleri	39	19.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turizmin gelişmesine paralel olarak, ekonomik kazanç elde etmek amacıyla turizm bölgelerinde birçok sektörel gelişme yaşanır. Turgutreis turizm alanında kalıcı bir potansiyele sahip bir yer olması itibariyle birçok alanda gelişme görülmüştür. Bu gelişen sektörlerin hangisinin ne kadar geliştiğini öğrenmeye çalıştığımız soruda (Tablo 3.24.) halkın % 56'sı otel-motel işletmeciliği gelişme göstermiştir görüşüne sahipken, % 19,5'i inşaat işleri gelişmiştir görüşüne sahiptir. Bunların yanında % 11,5'i turistik eşya satıcılığı arttı, % 6,5'i el sanatları gelişti, % 4,5'i Bar-restaurant işletmeciliği arttı, % 2'si ise ulaşım ile ilgili işler arttı görüşüne sahiptir.

9.4. Turizmin Turgutreis'e En Önemli Toplumsal Katkısı

Turizm gelişmesiyle birlikte farklı kültürlerle sahip insanların uğrak yeri olan yörelerde, halk kültürel etkileşime uğrar. Halkın yaşam şekli değişir ve ufku genişler. Yöreye gelen turistlerin yaşam biçiminden etkilenen halk, onlara özenerek onlar gibi yaşamak istemesiyle yabancı dil öğrenmeye başlar ve gelen insanlarla iletişim kurarak değişim yaşayabilir.

Tablo 3.25. Turizmin Turgutreis'e En Önemli Toplumsal Katkısı Hakkındaki Görüşlerin Dağılımı (%).

Turizmin En Önemli Toplumsal Katkısı	Kişi Sayısı	%
Gençlerin eğitim isteğinin artması	20	10
Gençlerin yabancı dil öğrenme merakı arttı	133	66.5
Halkın kültür düzeyi arttı	22	11
Bir katkısı yoktur	13	6.5
Diğerleri	12	6
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turizmin Turgutreis'e en önemli toplumsal katkısı sorulduğunda (Tablo 3.25.), halkın büyük çoğunluğu, oran olarak % 66,5'i Gençlerin yabancı dil öğrenme merakı arttı görüşüne sahip olması gösteriyor ki, küreselleşen dünyaya ayak uydurmak için gerekli olan yabancı dillerin öğrenilmesi için gerekçe olmuştur. Aynı zamanda halkın % 11'i halkın kültür düzeyi artı ve % 10'u da gençlerin eğitim isteğinin arttı görüşleri, turizmin etkilerinin pozitif olduğunun göstergesidir. Bunlara karşın halkın % 6,5'i de turizmin Turgutreis'e bir katkısının olmadığını düşünmektedir. Halkın % 6'sının da turizmin toplumsal katkısının verdiğimiz şıkların dışında bir katkısının olduğunu düşünmektedir.

9.5. Turizm İle Turgutreis'in Sosyal Yaşamındaki Değişmeler

Tablo 3.26. Turizmin Sosyal Yaşama Etkilerinin Dağılımı (%).

Turizm İle Sosyal Yaşamdaki Değişmeler	Kişi Sayısı	%
Giyim tarzında modernleşme	24	12
Davranışlarda değişmeler	58	29
Çevre konusu ve turizm hakkında bilinçlenme	48	24
Yeme içme sektörü ile ilgili gelişmeler	51	25.5
Ulaşım olanaklarının gelişmesi	4	2
Diğerleri	15	7.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Turizm olayında yöre insanların turistlere bakış açıları önemlidir. Yöre halkı ile turistler arasındaki ilişkiler yöre halkının sosyal yaşamını da etkilemektedir.

Burada turizmin sosyal boyutlu bir faaliyet olduğunu söyleyebiliriz. Turistler yeni gittikleri yerlerdeki insanlarla ilişki içerisine girmekte, onlarla etkileşim süreci yaşamakta ve yaşanan bu etkileşim sonucunda hem etkilenmekte hem de etkilemektedirler.

Anket sorusunda turizm etkinliklerine paralel Turgutreis'in sosyal yaşamındaki değişmelerin oranını saptamak amaç olmuştur. Bu çerçevede sorulan soruya yöre halkının % 29'u davranışlarda değişmeler olduğu, % 25,5'i yeme içme sektörü ile ilgili gelişmeler olduğu, % 24'ü çevre konusu ve turizm hakkında bilinçlenme olduğu, % 12'si giyim tarzında modernleşme olduğu ve % 2'si ise ulaşım olanaklarının gelişme gösterdiği görüşüne sahiptir. Şıkların dışında bir değişme olduğu görüşüne sahip olanların oranı ise % 7,5'dir (Tablo 3.26.).

10. TURGUTREİS MARİNASININ YÖREYE ETKİLERİ

10.1. Turgutreis Marinasının Yöreeye Etkisi

Turgutreis marinasının faaliyete geçmesiyle birlikte yörede turizm yatırımları artmış, marina'nın inşaat aşamasında bölgede bir tane bile 5 yıldızlı otel bulunmazken bugün çok sayıda 5 yıldızlı otel işletmeye açılmış, ayrıca yapımına devam eden oteller bulunmaktadır. Mevcut restoranlar ve barlar değişen müşteri tipinin ihtiyaçları doğrultusunda kendilerini yenilemiş, hijyen vb. konulara daha dikkatli yaklaşmaya başlamıştır.

Tablo 3.27. Turgutreis Marinasının Yöreeye Etkileri Hakkındaki Görüşlerin Dağılımı (%).

Turgutreis Marinasının Yöreeye Etkisi	Kişi Sayısı	%
Döviz girdisi artmıştır	47	23.5
Doğal güzellik bozulmuş	33	16.5
Turist sayısı artmıştır	37	18.5
Yörenin gelişmesini sağlamıştır	42	21
Yöre insanına iş imkânı sağlamıştır	41	20.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Marinanın yapılması yöreyi nasıl etkilemiştir sorusuyla halkın görüşünün merak edildiği soruda, halkın % 23,5'i döviz girdisi artmıştır görüşüne sahipken, % 21'i yörenin gelişmesini sağlamıştır görüşüne sahiptir. Sırasıyla, % 20,5'i yöre insanına iş imkânı sağlamıştır. % 18,5'i turist sayısı artmış ve % 16,5'i doğal güzellik bozulmuş görüşüne sahiptir. Genel olarak tabloya (Tablo 3.27.) bakıldığında şıklar arasındaki oranların birbirine çok yakın olduğu dikkat çekmektedir.

10.2. Halkın Yöre Hakkındaki Olumlu Kanaatleri

Tablo 3.28. Yöre Hakkındaki Olumlu Görüşlerinin Dağılımı (%).

Yöre Hakkında Olumlu Kanaatleri	Kişi Sayısı	%
Halkın turiste davranışı iyi	70	35
Fazla kalabalık değil	21	10.5
Fiyatlar ucuz	-	-
Yakınlık faktörü	17	8.5
Hizmetlerin tatmin edici olması	15	7.5
Temiz çevre	20	10
Doğal çevrenin eşsiz güzellikte olması	57	28.5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Ankete katılanların yöre hakkındaki olumlu düşüncelerinden ilk sırada halkın turiste davranışı gelirken ikinci sırada doğal çevrenin eşsiz güzellikte olması gelmektedir (Tablo 3.28.). Üçüncü ve dördüncü sıralarda fazla kalabalık değil, temiz çevre yer almaktadır. Beş ve altıncı sırada ise yakınlık faktörü, hizmetlerin tatmin edici olması yer almıştır. Dikkat çeken en önemli nokta ise ankete katılanlardan hiç kimsenin “fiyatlar ucuz” görüşüne katılmamasıdır. Bu da fiyatların yüksek olduğu görüşünü ortaya çıkarmıştır. Halkın fiyatlar konusunda rahatız olduğu söylenebilir.

10.3. Halkın Yöre Hakkındaki Olumsuz Kanaatleri

Ankete katılanların yöre hakkındaki olumsuz düşüncelerinden bahsedilirken, ilk sırada “fiyatlar yüksek” olması, halkın yöre hakkındaki olumlu kanaatlerinde, fiyatlar ucuz şikkına hiç cevap verilmemesinin bir kanıtı olduğu gibi halkın görüşünde de tutarlı olduğunun göstergesidir (Tablo 3.28.). İkinci sırada altyapı eksikliği gelirken, üçüncü ve dördüncü sırada hizmetler yetersiz, eğlence yetersiz gelmektedir.

Tablo 3.29. Yöre Hakkındaki Olumsuz Görüşlerinin Dağılımı (%).

Yöre Hakkında Olumsuz Kanaatleri	Kişi Sayısı	%
Hizmetler yetersiz	34	17
Çok kalabalık	6	3
Yöre temiz değil	3	1,5
Alt yapı eksikliği	45	22,5
Eğlence yetersiz	32	16
Fiyatlar yüksek	75	37,5
Turiste kötü davranış	5	2,5
TOPLAM	200	100

Kaynak: Yerinde Yapılan Anket Sonucu

Halkın görüşlerini dikkate alarak yöredeki işletmeler ve yerel yönetimler işbirliğine girerek altyapının tamamlanması, işletmelerin hizmet kalitesinin gerek yönetici gerekse personelin kalifiye elemanlardan oluşturularak yükseltilmesi gerekir. Ayrıca turizmin olmazsa olmazları olan eğlence yerlerinin ve merkezlerinin bir an önce açılması ve esnafın fiyatlar yönünden bilinçlendirilmesiyle yüksek olan turizm talebi iyice yükselecektir.

TURİZM KAYNAKLI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Turizmin Turgutreis ve yakın çevresine birçok zararı olmuştur. Bu zararların en büyük sebebi 1990 sonlarında Türkiye’de yaşanan turizm patlamasına bağlı olarak burada da turizm canlanmaya başlamasıdır. Turizmin canlanmasına bağlı olarak, yaz aylarında nüfus yoğunluğu ile ortaya çıkan alt yapı yetersizliği ve su yetersizliği büyük sorun olmuştur. Yaz aylarında su kaynaklarının yetersizliğinden kaynaklanan su sorunu mevcut kaynakların tüketilmesiyle çekilen sular, deniz sularıyla birleşerek kullanılamaz duruma gelmiştir. Yörenin tamamında içme ve kullanma suyu ihtiyacının biran önce çözümlenerek, mevcut ruhsatlı-ruhsatsız derin kuyuların kapatılarak yer altı sularının derinleşmesini ve kuyuların kurumasının önlenmesi gerekmektedir.

Foto 3.1. Geyik Barajı’ndan Su Getirme Projesi İle Turgutreis’de Su Sorununu Ortadan Kaldırması Planlanan Altyapı Çalışması.

Su yetersizliğine çözüm bulmak amacıyla Geyik barajından Bodrum’un birçok beldesine su taşınmasını sağlayacak projenin (Foto 3.1.) Turgutreis güzergâhındaki çalışmaları devam etmektedir. Yapılan çalışmayla önümüzdeki yıllarda su sorunu ortadan kalkacak olsa da, hızla gelişen yörenin ileriki yıllarda su sorunlarıyla karşılaşp karşılaşmayacağı bilinmemektedir. İleriki yıllarda turizmden kaynaklı olarak su sorunlarının önlenmesi için yeni projeler geliştirilmelidir.

Yapı olarak gelişmeye başlayan Turgutreis’de 2011 yılına gelmemize rağmen altyapı yetersizliğine bağlı olarak logar taşmaları, kışın da su baskınları ile birlikte kıyı şeritlerindeki ev ve iş yerlerinde baskınlar olmaktadır. Gelişmiş turizm merkezlerinde logar taşmalarını önlemek için yapılan altyapı çalışmaları örnek alınarak logar kuyuları açılıp içerden su taşkınlarını önleyecek pompalar yerleştirilmelidir.

Araştırma sahasında altyapı ve hizmet kalitesinin, diğer sektörlerdeki gelişmelerin hızlı talep artışından kaynaklanan ihtiyaca cevap verememesi, düzensiz ve denetimsiz ticari faaliyetlerin ülke turizminde ve ürün kalitesinde yol açtığı bozukluklar, stratejik pazarlama yönetimine işlerlik kazandırılmaması ve yerel yönetimlerin turizme yeterli ilgiyi göstermemesi, Turgutreis’in planlama açısından karşılaştığı sorunları ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda yerel yönetimden sorumlu kişi veya kişiler düzenli ticari faaliyetlerin sağlanması, stratejik planlama ve pazarlamada etkin hale gelmelidir.

Foto 3.2. Turgutreis-Bodrum Arası Karayolundan Bir Görüntü.

Altyapı sorunlarının başında gelen, çarpık kentleşme ve bunu bağlı olarak ortaya çıkan ulaşım sorunlarıdır. Kara yolu ulaşım ağı (Foto 3.2.) çok zayıf olan

Turgutreis’ de hava yolu ulaşım alanına uzaklık da ayrıca bir sorun teşkil etmektedir. Bölgede sadece marina içerisinde yer alan helikopter sahası özel konuklar için hizmet vermektedir. Bodrum’a gelen turistlerin yoğun bir şekilde geldiği yöreye, Bodrum-Turgutreis arasında bulunan yolun kısa sürede çift şeritli hale getirilmesiyle yaz aylarında trafik yoğunluğuna bağlı ulaşım sorununun ortadan kalkması mümkün olacaktır. Bunun yanında beş yıldızlı otellerin yeni helikopter sahaları yaparak hizmet kalitesini artırmasıyla birlikte, havayolu ulaşımında bir nebze de olsa alternatif yaratılabilecektir.

Bölgede bulunan altyapı yetersizliğinin yanındaki sorunlar doğrudan çevre kirliliğine sebep olmaktadır. Altyapı kaynaklı bu sorunlar ülkeye ve bölgeye gelen turistler açısından olumsuz bir izlenim yaratmakla birlikte uzun vadede turizmi yıpratmaktadır. Bunun yanı sıra insan faaliyetlerinin kıyı şekillenmesindeki etkisi de Turgutreis’e zarar vermektedir. Plajların yer aldığı kıyılar turizmciler tarafından yoğun ilgiye maruz kalmış, sahada yer alan yat limanı, konaklama tesisleri ve ikinci el konutların varlığı, yazlık evler, ulaşım sahaları, ufak çaplı ticaret alanları karmaşık bir yapı oluşturmayla birlikte sahanın doğal görünümünü bozmuştur. Bunun da turizm açısından yarardan çok zarar sağladığı görüşü ortaya çıkmaya başlamıştır.

Foto 3.3. Mahalle Aralarındaki Çağdışı Görüntü.

2011 yılına gelinmesine rağmen sahil bölgesinin arkasında yer alan mahalle aralarında, devre mülklerin ve yazlık evlerin bulunduğu sokakların büyük çoğunluğunda yolların yapılmamış olması görüntü (Foto 3.3.) kirliliğinin yanında, yöreye gelişmemiş havası vermektedir. Hızla gelişmekte olan turizm beldesine yakışmamaktadır. Hızlı bir şekilde tüm sokakların kaldırımları yapıp, yolları asfaltlanarak veya kaldırım taşlarıyla düzenlenerek modern bir şekle sokulması gerekmektedir.

Verimli tarım alanlarının imara açılması, ekili veya dikili, tarım alanlarının bulunduğu sahalarda ana yolların açılması, bu sahaların yapılaşmasına neden olmaktadır. Yapılan sahalar doğal çevrenin bozulmasına yol açtığı gibi tarım alanlarının azalmasıyla çiftçilerin tembelleşmesi, kırsal kesimdeki genç neslin tarımdan kopmasına neden olmuştur. Orta ve uzun vadede verimli tarım alanlarının imara açılmasının tam anlamıyla önlenmesi, ekili veya dikili, verimli tarım alanlarının bulunduğu sahalarda anayolların açılmaması, bu sahaların yapılaşmasını ve rantın artmasını önleyecektir. Gerekli bilinçlendirme çalışmalarıyla ve desteklemelerle çiftçinin tarıma yönelmesi sağlanmalıdır.

Devre-mülk yapıların plajlara yakın olması, kıyı şeridi boyunca evler, restaurantlar, oteller ve eğlence alanlarının, yan yana yer alması turizm alanında olmaması gereken bir yapılaşma olarak göze çarpar. Bu yapılaşma birçok olumsuzluğu da beraberinde getirir. Geç saatlere kadar eğlence alanlarının açık olması, erken yatan ve dinlenmek için gelen otel müşterilerini ve çevrede yaşayan aileleri rahatsız etmektedir. Şikâyetler üzerine yaz aylarında eğlence saatlerinin belirli saatlerde etkinlik yapılmasına izin veriliyor olması hem turizmcinin hem de eğlenmek amaçlı gelen turistlerin farklı eğlence yeri olan turizm bölgelerine gitmesine ve yıldan yıla turizmde kayıplara neden olmaktadır.

Turgutreis’de çarpık ve plansız kentleşmeden kaynaklanan sorunları ortadan kaldırmak için kentsel dönüşüm projeleri geliştirilerek yörede uygulanmalıdır. Kıyı bölgesinde sabit bir yer belirlenip gelen turistlere eğlence amaçlı barlar ve restaurantlar ve gezi alanları yapılmalıdır. Buna bağlı olarak plajlara yakın yerlerde evlerin yapılması engellenip kıyı bölgelerden uzak iç kesimlerde imar alanları

açılmalıdır. Coğrafi şartları uygun, doğal alanlar yıpratılmadan ulaşım alanları ve oteller sistemli bir şekilde yapılmalıdır.

Turizm yöresi olan Turgutreis’de yaşanan sorunlardan biri de turizmin yaz aylarıyla sınırlı kalmasıdır. Tüm aktiviteler zamanla turizme bağlı olarak gerçekleşmeye başlayan yörede, kışın turist azlığından kaynaklanan işsizlik, hizmet sektöründe yer alan işletmelerde sıkıntılar baş göstermeye başlamıştır. Turizm için gerekli olan yaz ve kış sıcaklık koşullarına rağmen kış aylarında turizmin canlı tutulamamış olması büyük bir eksiklik olarak göze çarpar.

Kış aylarında turizmin canlanması için, turizmi 12 aya yayacak alternatifler yerel yönetimce ele alınmalı bu konuda çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalarla sağlık, spor (futbol, yamaç paraşütü, yelken, sualtı dalış vb.) ve konferans turizminin geliştirilmesi için üretilecek projeler hayata geçirilmelidir. Turizmin 12 aya yayılmasını sağlayacak çocuk eğlence merkezi, alışveriş merkezi, kongre toplantı ve konferans turizmine uygun komplekslerin yapılması gereklidir.

Turgutreis’in ulusal ve uluslar arası platformlarda yeterince tanıtımı yapılmamaktadır. Bu da turizmde hak ettiği yere gelmesinde zaman kaybına yol açmaktadır. Turgutreis’in daha fazla gelişmesi, yöre ve ülke turizmine daha fazla döviz girdisi sağlaması açısından ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtımı için turizm tanıtma birimi kurulması gerekmektedir. Yörenin tanıtımı yurtiçi ve yurtdışı fuarlarda etkin, doğru ve profesyonel olarak tanıtılmalıdır.

Beldede kültür ve sanat alanında, eğlence sektöründe ve kültürel anlamda yeteri derecede etkinlik yapılmamaktadır. Yapılan etkinlikler yaz aylarıyla sınırlı olup yetersizdir. Beldenin kültür ve sanat yapısını zenginleştirmek ve etkinlikleri artırmak için çok amaçlı salonlar yapılarak konferans, konser, sanat, kültür ve sergi faaliyetlerinin düzenlenmesi gereklidir.

SONUÇ

Turizm, sosyal gelişmelerle birlikte boş zamanlara sahip gelirli kişilerin öncelikle dinlenmek amaçlı seyahat etmelerinin sonucunda gelişmeye başlayan bir ekonomik faaliyet alanıdır. Günümüzde sosyal haklarla birlikte çalışma saatlerinin azalması ve her türlü ulaşım ve teknolojik imkânlar, insanlara büyük şehirlerin çevre gürültüsünden, hava kirliliğinden ve sanayi tesislerinden bir nebze uzaklaşıp dinlenme imkânı vermiştir. Tabiat güzellikleri, çeşitli kültürlere ait kalıntılar, yeni yerler görme ve yeni insanlar tanıma merakında olan insanların yaptığı aktiviteler turizm olarak anılmıştır. Günümüzde halkın yaşam standartlarının yükselmesi, turizmde her ferdin yer almasına olanak tanımıştır. Turizm faaliyetinin yaygınlaşmasıyla birlikte dünyanın çoğu yerinde turizm kentleri ortaya çıkmış ve hızla gelişme göstermiştir.

Turizm Coğrafya özelliklerini incelemeyi amaçladığımız Turgutreis'in 2000 yılından sonra hızlı bir şekilde gelişmesi, Turizm denilince adından söz ettirmesi Turgutreis hakkında araştırma yapmamız gerektiği görüşünü hâkim kılmıştır.

Bodrum yarımadasının batısında yer alan Turgutreis'in sınırlarını kapsayan bu çalışmada, Turgutreis'de son yıllardaki gelişmelerle birlikte ortaya çıkan turizm potansiyelini ortaya koymak, turizmin coğrafi etkilerini, nüfusta meydana gelen değişimleri, Sosyo-Ekonomik özelliklerini dile getirmek ve yapılan turizm çeşitlerini ortaya koyarak alternatifleri araştırmak istenmiştir. İlk olarak doğal çevre özellikleri ele alınan tezde, jeolojik ve jeomorfolojik özellikler turizm faaliyetleri açısından ele alınmış arazi yapısının turizme yönelik engel teşkil etmediği gibi olumlu etkilere sahip olduğu görülmüştür. Daha sonra araştırma sahasının iklim, bitki örtüsü, toprak ve hidroğrafya özellikleri incelenmiş turizm için gerekli tüm koşullara hakim bir saha olduğu görülmüştür. Özellikle turizm için olmazsa olmaz koşula sahip iklim şartları yönünden elverişli bir yer olarak dikkat çekmiştir.

Beşeri coğrafya özellikleri incelendiği zaman, özellikle nüfusta 1990-2010 yılları arasında görülen artışlar dikkat çekici olmuştur. Bu artışların sebepleri irdelendiğinde gelişen turizmin etkilerine rastlanılmıştır. Özellikle çalışmak için

gelenlerin yerleşmeye başlaması, emekli nüfusun yerleşmesi nüfusu hızla artırırken, turizm aktivitelerinin artmasıyla nüfus katlamalı bir şekilde artış göstermiştir.

Sahanın yerleşme özellikleri ve çeşitleri incelendiğinde turizmin etkisiyle gelişen, yapılaşan bir yer olarak göze çarpsa da hızla gelişmeye bağlı olarak çarpık kentleşme, doğal güzelliklerin yok olması, alt yapı yetersizliği, kıyıların tahribi ve çevre kirliliği gibi sorunların ortaya çıktığı görülmüştür.

Araştırma sahasında turizmin ekonomik etkileri de araştırılmıştır. Turizmle birlikte tarım ve hayvancılıkta gerileme meydana gelmiş, yöre halkı turizme ilgi duymaya başlamış, özellikle turizmde çalışma ve turizm işleriyle uğraş artmıştır. Genç nüfus turistlerden hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilenmiştir. El sanatları kimi aileler için gelir getiren bir sektör haline gelmiştir.

Araştırma sahasında gerçekleştirilen turizm faaliyetleri incelenmiş, son yıllardaki artan talebin sebepleri ortaya çıkarılmış, gezilip görülecek tarihsel ve kültürel özelliklerinden bahsedilmiş, sosyal bir ihtiyaç olan turizm de alternatiflerden bahsedilmiştir. Bodrum yarımadasının en büyük koyu olma özelliğinin yanında, Uzun kumsalları, Marina'sı, Pazaryeri, rüzgârlı ve dalgalı olmayan denizi ile son yılların gözdesi olan Turgutreis, Bodrum'a alternatif bir turizm merkezi konumunda olması önem arz etmektedir.

Yörede marina turizme ayrı bir hava katarak 5 yıldızlı otellerin hızla yöreye kurulmasını sağladığı gibi turist potansiyelini iyice artırmıştır. Denizyolu ulaşımına, havayolu ulaşımına olanak sağlayan gelişmiş bir marinaya sahip olan yörede turizm faaliyetleri en çok merkezde toplanmaya başlamıştır. Turistik çekim merkezi haline gelen Turgutreis turizm yatırımlarıyla turizmden büyük pay almaya başlamıştır.

Ulaşım faaliyetleri marinadan söz edilirken ele alınmış, daha sonra yörenin ulaşımı hakkında araştırma yapılmış ve Turgutreis'in marinayla denizyolu ulaşımının yanında Milas'ta yer alan havayolu ve kara yolu ulaşımının gelişmekte olduğu görülmüştür. Karayolu ulaşım ağında ufak tefek sorunların ortadan kaldırılma çalışmalarıyla Turizm daha aktif hale gelebilecektir.

Son olarak turizmin yöreye sosyo-ekonomik etkilerini belirlemek için yöreye bağlı farklı yerlerde anket çalışmaları yapılmıştır. Yörenin yerel yönetimleriyle ilgili kişilere ve yöreye ilgili bilgi sahibi olan kişilere ulaşılmış, Anket formları ilgili kişilere uygulanması sırasında halkın bazı soruları işaretlemesinin nedenleri hakkında birebir görüşmeler yapılarak genel sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu anket çalışması ve görüşmelerden elde edilen sonuçlara bağlı olarak genel sonuçlar aktarılmıştır.

İlk olarak sahanın ekonomik özellikleri araştırılmış, yöre insanının turizm için gerekli özelliklere sahip olup olmadığı anlaşılmasına çalışılmıştır. Turizmle birlikte toplum yapısı turizmden etkilenmiş, turizmle her alanda iç içe yaşamaya başlamıştır.

İkinci olarak yerel halkın tatil ve turizm anlayışı araştırılmış, halkın büyük bir kısmının tatil yapmadığı, tatil yapan kesimin turizm bölgesinde olduklarından evde veya yakın akrabaları yanında tatillerini yaptığı görülmüştür. Belirli bir kesimin tatillerde memleketlerini ziyaret ettiği görülmüştür.

Üçüncü olarak halkın turist ve turizm hakkındaki görüşleri ve beklentileri üzerinde durulmuştur. Turizmin Turgutreis'in gelişmesini ve tanınmasını sağladığı, turizmle birlikte halkın gelir seviyesinin yükseldiği görüşünün yanında; yaşam şekilleri, aile yapısı, değer yargıları, inanışlar ve anlayışlardaki farklılıktan dolayı olumsuz etkilerinin olduğu görüşleri de vardır.

Dördüncü bölümde, halka turizmin sosyo-ekonomik etkileri araştırılmış, altyapı yetersizliğinin arttığı, tarım ve hayvancılığın azaldığı buna karşın el sanatları işlerinin, otel-motel işlerinin, gençlerde yabancı dil öğrenme isteğinin, davranışlarda değişmelerin ve giyim tarzında modernleşmenin arttığı görülmüştür.

Son olarak Turgutreis marinasının etkileri öğrenilmeye çalışılmıştır. Marinayla birlikte turist ve döviz girdisinin arttığı buna karşın yörede fiyatların da arttığı, fazla nüfusla altyapı sorunlarının doğduğu, yörenin doğal görüntüsünün bozulduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- Açıkbaş, C. Ö. (2006) Kıyı Alanları Kullanımı Kapsamında Yat Turizmi ve Marinalar; Bodrum Yarımadası ve Bodrum Marina Örneği, Ankara.
- Akman, A. D. (2007) Turizm Gelişmesinin Yarattığı Doğal ve Kültürel Değişimler: Kaş Örneği, Ankara.
- Arıbaş, K. ve Kara, H. (Ed.). (2009) 21. Yüzyıl ve Çevre, Uşak: Elik Yayınları.
- Aymankuy, Y. (1996) “Kongre Turizminin Gelişimi ve Türkiye’de Kongre Turizmi”, Turizmde Seçme Makaleler: 24, Sayfa: 17-35.
- Çağlayan, A. (1995) “Yat Turizm Eğitimi”, Turizm Eğitimi Konferans Workshop, 9-11 Aralık 1992, İstanbul: Yorum Yayınevi, Sayfa: 227.
- Çalışkan, U. (2003) Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması, İzmir.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003) “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 6, Sayfa: 1-18.
- Çınar, H. (2010) Aspat (Strobilos) Kalesi Muğla-Bodrum (Turgutreis) ve Çevresinin Floristik Özellikleri, Muğla.
- Doğanay, H. (1997) Türkiye Beşeri Coğrafyası, İstanbul.
- Doğanay, H., Özdemir, Ü. ve Şahin, F. (2003) Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Doğaner, S. (2001) Türkiye Turizm Coğrafyası, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Emekli, G. (1998) Bergama’da Turizm ve Sosyo-Ekonomik Etkileri, İzmir.
- Emekli, G. (2006) “Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm”, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı: 15, Sayfa: 51-59.
- Ercan, T., Günay, E. ve Türkecan, A. (1984) “Bodrum Yarımadasındaki Magmatik Kayaçların Petrolojisi ve Kökensel Yorumu”, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, Sayı: 27, Sayfa: 85-98.
- Evliyaoğlu, S. (1989) Genel Turizm Bilgileri, Ankara.
- Ertin, G. (1997) “Türkiye’de Turizm”, Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 419 Sayfa: 200-216.
- Güngördü, E. (2003) Türkiye’nin Turizm Coğrafyası (Doğal ve Tarihi Coğrafya Açısından), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hacıoğlu, N., Dinç, Y. ve Gökdeniz, A. (2003) Boş Zaman Rekreasyon Yönetimi, 1. Baskı, Ankara: Detay Yayınevi.

- Kalkan, O. (1995) Turizm Mevzuatımız, Ankara: THK Basımevi.
- Kara, H. (1998) “Muğla’nın İklim Özellikleri”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1, Sayfa: 123-136
- Kocabıçak, H. Y. (1996) Kuşadası’nda Yat Turizminin Bölgenin Ekonomik ve Turistik Gelişmesine Katkısı, İzmir.
- Koçman, A. (1993) Türkiye İklimi, İzmir: Ege Üniversitesi. Edebiyat Fakültesi.
- Kozak, N. (1995) Otel İşletmeciliği, 1. Baskı, Ankara: Anatolia Yayıncılık,
- Mater, B. (2004) Toprak Coğrafyası, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Oktayer, N., Susam, N. ve Çak, M. (2007) Türkiye’de Turizm Ekonomisi, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Olalı, H. (1963) Türkiye’nin Ekonomik Gelişmesinde Turizmin Rolü, İzmir: Endüstri Matbaacılık ve Ticaret.
- Olalı, H. (1985) Turizm Dersleri, İzmir: İstiklal Matbaası.
- Olalı, H. ve Timur, A. (1986) Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri, İzmir: Ofis Ticaret Matbaası.
- Olalı, H. (1990) Turizm Politikası ve Planlaması, İstanbul: İstanbul İşletme Fakültesi Yayını.
- Özgüç, N. (2003) Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özgüç, N. (2007) Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özkan, Ö. ve Ayıran, N. (2008) “Marinaların Kamusal Kullanıma Etkileri ve Öneriler” İTÜ Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, Sayfa: 76-86.
- Özüpekçe, S. (2008) Turizm Yerleşmelerinde Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özelliklerinde Ortaya Çıkan Değişimler ve Eğitim Üzerindeki Etkisi (Foça Örneği), İzmir.
- Sarıhan, M. E. (2002) 1980 Sonrası Turizm Politikaları Çerçevesinde Kıyı Turizm Gelişiminin Kritiği ve Alternatif Stratejileri: Fethiye Örneği, İzmir.
- Şahin C. (Ed.). (2003) Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C. (2006) Türkiye Fiziki Coğrafyası, 4.Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şemieoğlu, O. (2006) Kuşadası, Bodrum ve Pire (Yunanistan) Yat Limanlarının Turizm Coğrafyası Açısından Karşılaştırılması, İstanbul.

- Usta, Ö. (1995) Turizm, İzmir: As Matbaacılık ve Ticaret.
- Tablacioğlu, B. (2000) “Hangi Marinada Kaça Bağlanırsınız” Türkiye Yachting Word, Sayfa: 32-47
- Tandoğan, V. U. (1996) Yat Turizmi Talebi ve Türkiye’de Yat Turizmine ve İşletmeciliğine Analitik Bir Yaklaşım, İzmir.
- Toskay, T. (1989) Turizm-Turizm Olayına Genel Yaklaşım, İstanbul: Der Yayınları.
- Tunç, A. ve Saç, F. (1998) Genel Turizm Gelişimi-Geleceği, Ankara: Detay Yayınevi.
- Tuzlacı, E. (2003) Bodrum Yarımadası’nın Çiçekleri ve Yararlı Bitkileri, İstanbul: Celsus Yayınevi.
- Zaman, S. (2005) Kemer’in Turizm Coğrafyası, Erzurum.
- Brifing Raporları (2010) Muğla İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùđù, Muğla.
- Turizm Bakanlığı, Yat Turizmi, Master Planı, (Ankara: 1993).
- Resmi gazete, 29.06.1991 Tarih ve 20914 Sayısındaki Değişiklik.
- Tarım ve Köyiřleri Bakanlığı Bodrum İlçe Mùdùrlùđù, Brifing Raporları (2009).
- <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler> (Erişim Tarihi: 12.03.2010)
- <http://www.dogusmarina.com.tr/turgutreis> (Erişim Tarihi: 15.03.2010)
- http://www.dogusmarina.com.tr/web/1-3-1/dmarin_tr/dmarin/hakkımızda(Erişim Tarihi: 15.03.2010)

ANKET FORMU

Bu anket formu Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında; “Turgutreis’de Turizm” adlı tez çalışması için yapılmaktadır.

Tercih ettiğiniz seçeneği belirtmek için (x) şeklinde işaretleyiniz.

Yüksek lisans öğrencisi
Fatih KOÇ

1. Cinsiyeti:

- Erkek Kadın

2. Yaş gurubu:

- 1–18 18–24 25–34
 35–44 45–54 55–64
 65 üstü

3. Medeni durum:

- Evli Bekâr Dul veya Ayrılmış

4. Öğrenim Düzeyi:

- Okur-yazar İlkokul Ortaokul
 Lise Dengi Üniversite

5. Mesleği:

- İşçi Memur Emekli
 Ev Hanımı Tüccar Öğrenci
 Çiftçi Küçük Esnaf Serbest Meslek
 Diğerleri

6. Kaç yıldır Turgutreis’de oturuyorsun?

- Doğduğumdan beri 1 yıldan az 1–5 yıl
 5–10 yıl 10–15 yıl 15–20 yıl
 20 yıldan fazla

7. Bildiğiniz yabancı dil:

- İngilizce Almanca Fransızca
 Diğerleri Bilmiyorum

8. Aylık gelir durumunuz. (kış ayları)

- 1000 TL den az 1000–2000 TL 2000–3000 TL
 3000–5000 TL 5000–10.000 TL 10.000 TL üstü

9. Aylık gelir durumunuz. (yaz ayları)

- 1000 TL den az 1000–2000 TL 2000–3000 TL
 3000–5000 TL 5000–10.000 TL 10.000 TL üstü

10. Ailenizin gelir kaynakları:

- Turizm Tarım Ticaret
 Hayvancılık El sanatlar Diğer.

11. Ailenizin gelirini değerlendirme şekli:

- Toprak alma Gayrimenkul alma Turizme yatırım
 Yapılan işi büyütmeye Döviz-banka Diğerleri

12. Erkek çocuğunuzun ne iş yapmasını isterdiniz?

- Baba mesleğini Sanayi Ticaret
 Turizm Yükseköğrenim görsün Kendisi bilir

13. Kız çocuğunuzun ne iş yapmasını isterdiniz?

- Ev hanımı Ticaret Turizm
 Yüksek Öğrenim Görsün Memur-öğretmen Kendisi bilir

14. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

- Bergama dışına tatile çıkarım
 İkinci bir işte çalışırım
 Bağ-bahçe işleriyle ilgilenirim
 Akraba-arkadaş ziyaretleri yapar
 Evde otururum
 Diğerleri

15. Tatilinizi nerede geçirirsiniz?

- Evde
 Akraba-tanıdık yanında
 İkinci konutumda
 Şehir dışında
 Diğerleri

16. Tatillerinizde nereye gidersiniz?

- Bodrum Kuşadası Marmaris
 Antalya dikili Diğerleri

17. Turgutreis'e gelen turistlerle iletişim kuruyor musunuz, nasıl?

- İletişime gerek duymuyorum
 Gerektiğinde biraz
 Adres tarifi sırasında
 Turizmde çalışıyorum
 Beraber gezilerde
 Evde misafir etme

18. Turgutreis'e gelen turist sizin için ne anlam taşır?

- Döviz bırakan kişiler
 Yardım edilmesi gereken kişiler
 Halka kötü örnek olan kişiler
 Turgutreis'i kirleten kişiler
 Turgutreis'in gelişmesini ve dışa açılmasını sağlayan kişiler
 Hastalık bulaştıran kişiler

19. Turgutreis'e gelen turistlerin sizi olumlu etkileyen yönleri nelerdir?

- Giyimlerini örnek alma
- Davranış şekli ve yaşam biçimini etkilemesi
- Dinlenme ve turizm anlayışının gelişmesi
- Çeşitli ülke kültürlerini tanıma fırsatının doğması
- Kadına değer vermesi ve kır insanının dışa açılması

20. Turgutreis'e gelen turistlerin sizi olumsuz etkileyen yönleri nelerdir?

- Yöreye uymayan kılık-kıyafet yaygınlaştı
- Rahat ve özgür davranış şekli oluştu
- Çevre kirliliği arttı
- Turistler yüzünden fiyatların artması
- Gençlerin turistleri taklit etmesi

21. Turgutreis'de turizmin gelişmesi hangi sonuçları ortaya çıkarmıştır?

- Yeni iş ve kazanç ortamı oluşmuştur
- Halkın sosyo-ekonomik seviyesi yükselmiştir
- Gençlerin ahlakı ve gelenekler bozulmaya başlamıştır
- Fiyatların artmasıyla halkın alım gücü zayıflamıştır
- Yapılaşma ile Turgutreis'in doğal çevresi bozulmaya başlamıştır
- Göçe maruz kalmıştır

22. Mesleğinizle ilgili turizmden beklentileriniz nelerdir?

- Daha fazla iş-kazanç
- İşleriyle ilgili gelişmeleri öğrenme
- Uluslararası Ticaretin artması
- Turistin beğenisine uygun mal-eşya üretme satma
- Diğerleri

23. Turgutreis'in kentleşme sürecinde Turizmin rolü nedir?

- Ekonomik gelişmeler
- Kent içinde ve çevresindeki düzenlemeler
- Altyapı yetersizliklerinin artması
- Nüfusla ilgili değişimler
- Olumlu sosyo-ekonomik gelişmeler
- Olumsuz sosyo-ekonomik gelişmeler

24. Turizmin gelişmesiyle önemi azalan işler hangileridir?

- Tarım
- El sanatları
- Hayvancılık
- Diğerleri

25. Turizmle birlikte gelişme gösteren işler nelerdir?

- Otel-motel işletmeciliği
- Bar-restaurant işletmeciliği
- Turistik eşya satıcılığı
- Ulaşım ile ilgili işler
- El sanatları
- İnşaat işleri

26. Turizmin Turgutreis'e en önemli toplumsal katkısı nedir?

- Gençlerin eğitim isteğinin artması
- Gençlerin yabancı dil öğrenme merakı arttı
- Halkın kültür düzeyi arttı
- Bir katkısı yoktur
- Diğerleri

27. Turizm ile Turgutreis'in sosyal yaşamındaki değişimler nelerdir?

- Giyim tarzında modernleşme
- Davranışlarda değişimler
- Çevre konusunda ve turizm hakkında bilinçlenme
- Yeme içme sektörü ile ilgili gelişmeler
- Ulaşım olanaklarının gelişmesi
- Diğerleri

28. Marinanın yapılması yöreyi nasıl etkilemiştir?

- Döviz girdisi artmıştır
- Doğal güzellik bozulmuş
- Turist sayısı artmıştır
- Yörenin gelişmesini sağlamıştır
- Yöre insanına iş imkânı sağlamıştır

29. Bu yöre hakkında olumlu kanaatleriniz nelerdir?

- Halkın turiste davranışı iyi
- Hizmetlerin tatmin edici olması
- Fazla kalabalık değil
- Temiz çevre
- Fiyatlar ucuz
- Doğal çevrenin eşsiz güzellikte olması
- Yakınlık faktörü

30. Bu yöre hakkında olumsuz kanaatleriniz nelerdir?

- Hizmetler yetersiz
- Eğlence yetersiz
- Çok kalabalık
- Fiyatlar yüksek
- Yöre temiz değil
- Turiste kötü davranış
- Alt yapı eksikliği